

ΔΗΡΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ, Τὸ ἀδίκημα τοῦ φόνου. κατὰ τὸ Ἀττικὸν Δίκαιον.
 DANTE, Τῆς κολάσεως τραγοῦδι πέμπτο. Μετάφρ Γ. Σ. Ζουφρέ.
 Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ, Τὸ ἄγαλμα. Διήγημα.
 MENGUS, Τραγοῦδι τοῦ Ἀπολλιοῦ. Πρόζα.
 Α. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ, Ὁ ἀστερισμὸς τῶν Ὑμνων, Ποιήματα.
 REMY DE GOURMONT, Ὁ κ. Ἐδμόνδος Ροστάν. Μελέτη.
 Σ. ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ, Τὸ τραγοῦδι τῆς Ἡρώς καὶ τοῦ Λεάνδρου.
 ΜΑΞΙΜΟΥ ΓΚΟΡΚΥ, Μάλδα. Διήγημα.
 Ν. ΧΑΝΤΖΑΡΑ, Εἰδύλλιο.
 Α. ΚΑΜΠΑΝΗ, Σονέττα ἐαρινά.
 ΣΑΧΕΡ ΜΑΖΟΧ, Ὁ Περιπλανώμενος. Διήγημα.
 ΑΙΜΥΓΙΑΣ ΚΟΥΡΤΕΛΗ Προσευχή εἰς τὴν Δύναμι. Ποίημα.
 Σ. ΣΚΙΠΗ, Ὁ Πετροκότιδας. Τὸ Ἄρμα τῶν Κοράκων. Τὸ Πλοῖο
 τῶν Πόθων μου. Ποιήματα.
 FINGAL, Ἡρωϊκὴ Συμφωνία.. Capriccio. Πρόζα.
 Ρ. ΦΙΛΥΡΑ, Ἀπὸ τῆ «Ραψωδία τῆς Ἐρημίδος». Ποίημα.
 Δ. Α. ΚΟΚΚΙΝΟΥ, Ἀπομονωμένα πράγματα. Πρόζα.
 HON. DE BALZAC, Ἡ Μητριὰ. Δῶμα συνέχεια καὶ τέλος.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

- Σ. Σ. Πολιτικὸν Δελτίον. «Πιστεύομεν εἰς ἕνα Ζαΐμην».
 ΑΙΜ. ΚΟΥΡΤΕΛΗ, Καλλιόπη Κεχαγιά.
 Α. ΚΑΜΠΑΝΗ, Ἡ παρακμή.
 Μ.Τ.—Α. Κ.—Σς, Καὶ ἐκ τοῦ προχείρου....
 ΙΜΠΕΡΙΟΥ. Τὰ θέατρα.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἔτησία δρχ. 12—
 Ἐξάμηνος » 7—

Ἔτησία φρ. χρ. 15—
 Ἐξάμηνος » » 8—

Διευθυντής : Σ. ΣΚΙΠΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ:—[ΟΔΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ 32

L'Européen

Courier international hebdomadaire Politique, Droit international, Questions sociales, Littérature, Art. 24, rue Dauphine, 24 Paris (Vie).

Le Soc

Revue littéraire artistique mensuelle Leon Moine, Directeur 83, rue de Bomo, 83 Paris.

La Revue du Bien

dans la Vie et dans l'Art. Marc Legrand, Directeur. 83 Boulevard Poniatowski.Paris.

L'Essor Septentrional

Revue Mensuelle de Décentralisation. 120 bis, rue de Paris. Paris.

Lupta Pentru Viata

Revista literară si sociologică, ilustrată. Redactată de N. A. Bogdan. 114, strada sarariei, 114. Iasi.

Εθνική

Εκδίδεται καθ' ἐκάστην Δευτέραν ἐν Καίρῳ. Ὅργανον τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνισμοῦ. Ἰδιοκτῆτης, Κωνσ. Ι. Ἀναστασιάδης.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἑντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζιτικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἧτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσίαν ἢ διαρκῶς. Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσόν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐκλογὴν τοῦ ὁμολογιούχου. Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσεσι τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς, ἐν Κερκύρα δὲ Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ἐκεῖ Ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι καταθέσεων

6 1/2	τοῖς	%	κατ' ἔτος	διὰ	κατάθεσιν	6	μηνῶν
1	»	%	»	»	»	1	ἔτους
2 1/2	»	%	»	»	»	2	ἔτων
3	»	%	»	»	»	3	ἔτων
4	»	%	»	»	»	5	ἔτων

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικῶς ἢ ἀνώνυμοι.

Δ. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

ΤΟ ΑΔΙΚΗΜΑ ΤΟΥ ΦΟΝΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΤΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

Ἐἶνε ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὸ δημόσιον δίκαιον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι, ἔλαβε τοιαύτην ἀνάπτυξιν, ὥστε οἱ πλεῖστοι τῶν θεσμῶν αὐτοῦ οὔτινες καὶ σήμερον ἀκόμη ἰσχύουσιν εἰς τὰ πολιτισμένα κράτη, ἔχουσι τὴν ἀρχὴν ἐν ταῖς νομοθεσίαις τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν πολιτειῶν. Καὶ ἂν ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον τὸ τελειότατον ὑπόδειγμα τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, ὁ Ἑλληνικὸς ὅμως εἶνε ὁ θέσας τὰς βάσεις καὶ τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐμορφώθη καὶ μορφοῦται τὸ δημόσιον τῶν πολιτειῶν δίκαιον.

Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν εἶνε ἐκείνη ἐν τῇ ὁποίᾳ κατ' ἐξοχὴν ἀνευρίσκει τις τὴν τελειοτάτην διατύπωσιν τῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου τούτου. Διότι ἐν αὐτῇ τὰ πάντα ἀνεπτύχθησαν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἰδεῶν, ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατόν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐλευθέρων καὶ ἀνθρωπιστικῶν ἰδεῶν, αἵτινες κατέστησαν ταύτην τὸ ἠθικὸν κέντρον τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου.

Τὸ ἐκ τῶν κλάδων τοῦ δημοσίου, ποινικὸν δίκαιον, ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ, ἐβασίζετο κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους ἐπὶ τῆς θεωρίας τῆς ἐκδικήσεως. Οἱ συγγενεῖς τοῦ παθόντος ὤφειλον νὰ ἐκδικήσωσιν αὐτόν, διὰ τῆς κατὰ οἰονδήποτε τρόπον καταδιώξεως καὶ τιμωρίας τοῦ ἀδικοπραγήσαντος, ὅστις ἠδύνατο νὰ σωθῆ μόνον διὰ τῆς φυγῆς. Κατόπιν ἔλαβεν ἀνάπτυξιν ἡ θεωρία ὅτι ὁ ἀδικῶν δὲν ἀδικεῖ τὸν παθόντα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν, καὶ ἐπομένως κατεστάθησαν διάφοροι καὶ ποικιλώνυμοι ἄρχοντες, καθῆκον ἔχοντες τὴν δίωξιν τῶν διαφόρων ἀδικημάτων.

Τὸ ἀδίκημα τοῦ φόνου, ἐθεωρεῖτο ὡς εἰκός, τὸ σπουδαιότατον πάντων, διότι ὁ φονεὺς προσῆπτεν ἄγος εἰς τὴν πόλιν, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε ν' ἀποτραπῆ διὰ τῆς τιμωρίας τοῦ ἐγγλήματος, καὶ διὰ τοῦτο ὁ κατὰ τοιαύτον τρόπον ἀδικήσας ἐθεωρεῖτο ἐναγῆς, ἀπεκλείετο τῶν ἱερῶν καὶ ἀπηγορεύετο ἢ προσέλευσις αὐτοῦ εἰς τὴν ἀγοράν.

Ὁ φόνος διηρεῖτο εἰς δύο εἶδη· εἰς φόνον ἐκ προνοίας ἢ ἐκούσιον, καὶ εἰς φόνον ἀκούσιον. Ὁ ἐκούσιος φόνος ἐδικάζετο, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου, καὶ ἐπέσυρε τὴν

ποινήν τοῦ θανάτου, διότι ἡ δίκη, ὁ ἀγών, ἐν τῷ δικαστηρίῳ τούτῳ ἦτο ἀτίμητος, τοῦτέστιν οἱ νόμοι ἐκ τῶν προτέρων ὄριζον ὄρισμένον τίμημα, ρητὴν ποινήν ἣν ὄφειλε νὰ ὑποστῇ ὁ διωκόμενος ἐν περιπτώσει ἐνοχῆς καὶ δὲν ἠδύνατο οἱ δικασταὶ νὰ διατιμήσωσι τὴν τιμωρίαν ἄλλως πως.

Ἄλλ' ἠδύνατο ὁ διὰ φόνον ἀδικῶν, νὰ καταδικάσῃ αὐτὸς ἑαυτὸν εἰς ἀειφυγίαν. Ἡ ἀειφυγία δὲ αὕτη, ἦτοι ἡ ἐφ' ὄρου ζωῆς ἀπομάκρυνσις τοῦ φονέως ἀπὸ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, εἴθλα ὑπῆρχον ἢ οἰκογένεια, οἱ τάφοι τῶν προγόνων καὶ τὰ λατρευόμενα εἰδώλα τῶν θεῶν, καὶ ἡ εἰς τὴν ξένην περιπλάνησις αὐτοῦ, καταδικωμένου αἰωνίως ὑπὸ τῆς σκιάς τοῦ φονευθέντος καὶ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν θεῶν, ἦτο βάσανος φρικτῆ ἐξισουμένη εὐλόγως πρὸς τὸν θάνατον. Δὲν ἠδύνατο δὲ οὗτος νὰ μετάρχη καὶ ἐν τῇ ξένη εὐρισκόμενος, τῶν Ἀμφικτυονικῶν ἱερῶν, τῶν ἀγῶνων καὶ τῶν ἄλλων ἐορτῶν τῶν κοινῶν εἰς πάντας τοὺς Ἑλληνας, διότι ἦτο δυνατόν νὰ μετέχωσι τούτων καὶ συμπολιταὶ αὐτοῦ, καὶ συγγενεῖς ἴσως τοῦ παθόντος· θὰ ἦτο δὲ δεινὴ ἀσέβεια πρὸς τοὺς θεοὺς ἢ μετ' αὐτοῦ τούτων συνάφεια. Πλὴν τούτου, τοῦ οὗτω καταδικαζομένου ἐδημεύετο καὶ ἄπασα ἡ περιουσία. Ἐὰν δὲ ὁ φεύγων ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἠδύνατο νὰ συλληθῇ ὑπὸ παντὸς πολίτου καὶ νὰ φονευθῇ ἢ νὰ ὀδηγηθῇ ἐνώπιον τῶν ἐξ θεσμοθετῶν, οἵτινες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ καταδικάσωσιν αὐτὸν εἰς θάνατον. Δὲν ἐπετρέπετο ὅμως εἰς τὸν συλλαβόντα νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ χρήματα, ἢ νὰ ἐπιφέρῃ αὐτῷ οἰκοδόμησιν κακώσεως.

Ὁ ἀκούσιος φόνος ὑπήγετο εἰς τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ δικαστήριον, καὶ ἐπέσυρε τὴν ποινήν τοῦ ἀπενιαυτισμοῦ. οὔσης καὶ ἐνταῦθα τῆς δίκης ἀτιμῆτου. Ὁ ἀπενιαυτισμὸς ἦτο ἡ ὑπὸ τοῦ φονέως ἐγκατάλειψις τῆς πατρίδος τοῦ ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἵνα μὴ διατρίβῃ εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, εἰς ἃ ὁ ὑπ' αὐτοῦ φονευθεὶς ἐτύγχανεν ὅτε εὐρίσκετο ἐν τῇ ζωῇ. Ὅποση ἦτο ἡ διάρκεια τῆς ποινῆς ταύτης, εἶνε ζήτημα ἀμφισβητούμενον. Πιθανῶς ὁ ἀπενιαυτισμὸς συνίστατο εἰς τὴν ἐπὶ ἔτος ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἀκούσιως ἐγκληματίσαντος, φαίνεται ὅμως ὅτι ἠδύνατο νὰ ὀρισθῇ καὶ μακρότερον τούτου χρονικὸν διάστημα. Ἄλλ' οἱ γονεῖς καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ θανόντος εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ παρὰσχωσι συγγνώμην τῷ φονεῖ ἢ νὰ ἄρῳσι τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ ποινήν, καὶ οὕτω ὁ ἀκούσιως ἀδικήσας νὰ μὴ ἐξέλθῃ παντελῶς τῶν ὀρίων τῆς χώρας, ἢ νὰ ἐπιτρέψωσιν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπάνοδον καὶ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ διὰ τῆς ποινῆς ὀρισθέντος χρονικοῦ διαστήματος. Τὸ τοιοῦτον δὲ εἶδος τῆς συγγνώμης ἐκαλεῖτο «αἰδέσεις», ἧτις ἦτο ἀναγκαῖα καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐπιβληθείσης ποινῆς. Καὶ ἐὰν δὲν ὑπῆρχον συγγενεῖς, ἵνα ἀποφανθῶσι περὶ τῆς αἰδέσεως, εἰς τοὺς Ἐφέτας ἀφίετο ἡ ἐκλογή, κατὰ νόμον τοῦ Δράκοντος, δέκα πολιτῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν φρατρίαν τοῦ φονευθέντος, ὅπως ἐνσχόησιν τὸ δικαίωμα τοῦτο. Ἄλλ' ὁ τυχὼν αἰδέσεως καὶ ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πόλιν, ὄφειλε νὰ ὑποβληθῇ εἰς τοὺς κεκανονισμένους τύπους τῆς θρησκευτικῆς ἐξιλεώσεως, ἧτις συνετελεῖτο διὰ συμβολικῶν πινῶν πα-

ραστάσεων καθαρῶν καὶ θυσιῶν πρὸς τοὺς θεοὺς, καὶ δὴ πρὸς τὸν Καθάρσιον Δία.

Ὑπῆρχεν ὅμως καὶ περίπτωσις τις, καθ' ἣν ἔμενον ἐντελῶς ἀτιμώρητος ὅτε ἐκούσιος καὶ ἀκούσιος φόνος. Καὶ τοιαύτη ἦτο ἐκείνη καθ' ἣν ὁ πληγείς καὶ μέλλων ἀποθανεῖν, παρεῖχεν συγχώρησιν εἰς τὸν ἀδικήσαντα καὶ ἐζήτηε ὅπως οὗτος μείνῃ ἀκαταδίωκτος.

Τοῦ φόνου τῶν ἀστῶν, διεκρίνετο ὁ φόνος τῶν ξένων, τῶν μετοίκων καὶ τῶν οἰκετῶν. Διότι καὶ ἡ ἀρμοδιότης τοῦ μέλλοντος νὰ δικάσῃ δικαστηρίου ἐπὶ τῶν ὀπωσδήποτε γινομένων φόνων τούτων, ὀρίζετο ἄλλως ἢ ὅπως ἐπὶ τῶν φόνων τῶν πολιτῶν καὶ ἡ ποινὴ διέφερε. (Οὕτως ὥστε ὁ ἀποκτείνας ἐκούσιως μετοίκον, καταδικαζέτο μόνον εἰς φυγὴν.

* *

Κατὰ τὸν παρ' ἡμῖν νῦν ἰσχύοντα ποινικὸν νόμον, τὸν κατὰ τὰς νεωτέρας θεωρίας καὶ ἀρχὰς συνταχθέντα, τὸ ἀδίκημα τῆς ἀνθρωποκτονίας διακρίνεται εἰς φόνον, ὑπὸ τὴν στενὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ἦτοι εἰς ἀνθρωποκτονίαν ἐκ προμελέτης ἀποσασθηθεῖσαν καὶ ἐσκεμμένως ἐκτελεσθεῖσαν (ἄρθ. 288), εἰς ἀναίρεσιν, ἦτοι εἰς ἀνθρωποκτονίαν ἀποσασθηθεῖσαν καὶ ἐκτελεσθεῖσαν ἀπρομελετήτως εἰς βρασμὸν ψυχικῆς ὀργῆς (ἄρθ. 293), καὶ εἰς ἀνθρωποκτονίαν ἐξ ἀμελείας, τὴν γινομένην δηλονότι ἐξ ἀπροσεξίας, ἀπερισεψίας καὶ ἀνεπιτηδειότητος (ἄρθ. 300). Ἐπίσης δὲ εἰς τὸ ἀδίκημα τῆς ἀνθρωποκτονίας συγκαταλέγεται καὶ ἡ ἀπόπειρα φόνου ἢ ἀναιρέσεως, ἦτοι ἡ ἐκ δόλου ἐπιχειρήσις ἐξωτερικῆς πράξεως περιεχούσης ἀρχὴν ἐκτελέσεως τοιοῦτου ἐγκλήματος (ἄρθ. 47).

Κατὰ ταῦτα ὁ μὲν «ἐκ προνοίας ἢ ἐκούσιος φόνος» τοῦ Ἀττικοῦ δικαίου, δύναται νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὸν «φόνον» ἀπλῶς τοῦ νῦν παρ' ἡμῖν ἰσχύοντος, ὁ δὲ «ἀκούσιος» εἰς τὴν «ἀνθρωποκτονίαν ἐξ ἀμελείας». Διαφωνία ὅμως ἐπικρατεῖ μεταξὺ τῶν ἐρμηνευτῶν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, τοῦ δέον νὰ ὑπαχθῇ τὸ ἀδίκημα τὸ χαρακτηριζόμενον εἰς τὰς σημερινὰς νομοθεσίας διὰ τῆς λέξεως «ἀναίρεσις». Ὁ Πλάτων θεωρητικῶς ἐξετάζων τὸ ζήτημα λέγει ὅτι αἱ ἐν ὀργῇ τελούμεναι πράξεις, μετέχουσιν ἐκουσιότητος καὶ ἀκούσιότητος, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης προσπικθεὶ νὰ διακρίνῃ τὸ ἐκούσιως πραττόμενον, τοῦ ἐκ προνοίας, λέγων ὅτι πᾶν ὅ,τι πράττεται ἐκούσιως δὲν πράττεται κατ' ἀνάγκην καὶ ἐκ προαιρέσεως, δηλονότι ἐκ προμελέτης. Τὸ πιθανώτερον εἶνε ὅτι τοῦ εἴδους τούτου οἱ φόνοι ὑπῆγοντο εἰς τοὺς ἐκούσιους τοιοῦτους, διότι ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται τελούμενοι ἐκόντος τοῦ ἀδικουέντος καὶ διότι ἡ λεπτὴ διάκρισις μεταξὺ ἐκουσιότητος καὶ προνοίας, πολὺ ἀργότερον ἀναπτυχθεῖσα, δὲν ἦτο ὡς εἰκὸς γνωστὴ εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους νομοθέτας.

Τὴν ἀπόπειραν φόνου, ἐὰν ἐκ ταύτης ἐπῆλθε καὶ σωματικὴ κάκωσις, εὐρίσκωμεν ἐν τῷ Ἀττικῷ δικαίῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα «τραῦμα ἐκ προνοίας», ὑφ' ὃ δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν καὶ τὸ ἐκ προμελέτης τραῦμα

τοῦ ἰσχύοντος ποινικοῦ ἡμῶν νόμου. Ποινὴ διὰ τὸ ἀδίκημα τοῦτο ἐπεβάλλετο ἢ φυγὴ τοῦ ἐνόχου ἔξω τῶν ὁρίων τῆς χώρας καὶ ἢ δήμευσις τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ.

Πλὴν τούτου ὑπῆρχε καὶ ἴδιος χαρακτηρισμὸς φόνων τινῶν, τῶν «κατὰ νόμον» ἢ ἄλλως «δικαίων» κληθέντων Δίκαιος φόνος ἐκαλεῖτο ἐκεῖνος, ὅστις ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ δικαιουμένου πρὸς τοῦτο παρὰ τοῦ νόμου. Τιοῦτοι δὲ φόνοι ὑπὸ τοῦ νόμου μένοντες ἀτιμώρητοι ἦσαν οἱ γινόμενοι ἀκουσίως εἰς τὰ ἀθλητικὰ ἀγωνίσματα, οἱ γινόμενοι εἰς τὸν πόλεμον ἕνεκα παρανοήσεως, οἱ ἕνεκα ἀμύνης γινόμενοι κατὰ τοῦ βίαιου ἀδικουμένου τινά, οἱ ὑπὸ τοῦ ἀπατηθέντος συζύγου κατὰ τῶν ἐπ' αὐτοχώραν συλλαμβανομένων μοιχῶν, οἱ γινόμενοι κατὰ τυράννων καταλυσάντων ἢ προσπαθούντων νὰ καταλύσωσι τὴν δημοκρατίαν, οἱ κατ' ἀρχόντων γινόμενοι, οἵτινες ἄρχουσι μετὰ τινα μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος ἐπὶ τὸ τυραννικὸν ἢ ὀλιγαρχικὸν καὶ ἄλλοι τινὲς φόνοι. Ἄλλὰ καίτοι δὲν ἐπεβάλλετο ποινή τις, ὡς εἶπομεν, εἰς τοὺς φόνους τούτους, ἐν τούτοις ἐθεωρεῖτο ὁ φονεὺς μιανθεὶς καὶ ὤφειλε νὰ τελέσῃ τὸν κατὰ τοὺς θρησκευτικούς τύπους ὀριζόμενον καθαρισμὸν, ἵνα καὶ οἱ θεοὶ συγχωρήσωσιν αὐτὸν καὶ ἀποβληθῇ οὕτω ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ πᾶς ρύπος. Ὅταν ὅμως ἐφόνευέ τις τινὰ δικαίως, βοηθῶν τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα ἢ ἄλλους συγγενεῖς, τότε ἐκηρύσσεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ νόμου καθαρὸς καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκην τῆς τελέσεως τῶν θρησκευτικῶν τύπων.

Ἐκτὸς τῶν φυσικῶν αὐτουργῶν τοῦ ἀδικήματος τοῦ φόνου, περὶ ὧν ὠμιλήσαμεν μέχρι τοῦδε, ἐλάμβανον πρόνοιαν οἱ Ἀττικοὶ νόμοι καὶ περὶ τοῦ ἠθικοῦ αὐτουργοῦ, ἐκεῖνος δηλονότι ὅστις δὲν ἐπεχειρεῖ ἰδιοχείρως τὸ ἔγκλημα, ἀλλ' ἢ ἔπειθεν ἄλλον τινὰ ἵνα διαπράξῃ τοῦτο, ἢ μετεχειρίζετο ἄλλα παντοῖα μέσα ὅπως ἐπέλθῃ τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα. Βεβαίως οἱ ἕροι φυσικὸς ἢ ἠθικὸς αὐτουργός, δὲν ἀπαντῶνται ἐν τῇ Ἀττικῇ νομοθεσίᾳ, ὄντες κατασκευάσματα τοῦ νεωτέρου ποινικοῦ δικαίου, ἀλλ' ἢ τότε ἐν χρῆσει δημοσία ἀγωγὴ ἢ καλουμένη «γραφὴ βουλευσεως» ἀπηυθύνετο ἐναντίον τοῦ ὀνομαζομένου κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς σήμερον, ἠθικοῦ αὐτουργοῦ φόνου ἢ ἀποπειρας φόνου. Μεταξὺ τοῦ βουλευσαμένου τὸν φόνον, ἀλλὰ μὴ ἰδίᾳ χειρὶ ἐπιχειρήσαντος αὐτὸν καὶ τοῦ ἐπιχειρήσαντος αὐτοπροσώπως καὶ ἰδιοχείρως τὸ ἀδίκημα δὲν ἐγίνετο διάκρισις ὡς πρὸς τὸ μέτρον τῆς τιμωρίας, ἀλλ' ἐφηρμόζετο εἰς ἀμφοτέρους ἢ αὐτὴ ποινὴ, ἣτοι θάνατος μὲν, ἀειφυγία καὶ δήμευσις ἐπὶ τελειωθέντος φόνου, φυγὴ δὲ καὶ δήμευσις ἐπὶ ἀποπειρας τοιούτου. Ἡ ἀρχὴ δὲ αὕτη, τῆς τιμωρίας, δηλονότι διὰ τῆς αὐτῆς ποινῆς τῶν αὐτουργῶν τοῦ ἀδικήματος, φυσικῶν τε καὶ ἠθικῶν, κρατεῖ καὶ σήμερον ἔτι, διότι βεβαίως ὁ ρῦπος τοῦ χυθέντος αἵματος ἐὰν δὲν ἐμίανε τὰς χεῖρας τοῦ ἠθικοῦ αὐτουργοῦ, ἐμίανεν ὅμως τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ὡς ὄντος τούτου τοῦ κυρίου καὶ μοναδικοῦ αἰτίου τῆς τοιαύτης χύσεως.

Τοιαῦται εἰσὶν αἱ κυρίως ποινικαὶ διατάξεις, καθόσον σήμερον εἶνε γνωστόν, αἵτινες ἐν τῇ Ἀττικῇ νομοθεσίᾳ προέβλεπον καὶ ἐκόλαζον τὸ ἀδίκημα τοῦ φόνου. Αἱ δικονομικαὶ δὲ ἀρχαί, αἵτινες ἐκράτουν διὰ τὴν δίωξιν τῶν ἐγκληματούντων, καὶ διεγράφον τὴν μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τούτων εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον διαδικασίαν, καὶ ὠρίζον τὸν τρόπον τῆς εἰς τὸ δικαστήριον τούτου ἐκδικάσεως τοῦ ἀδικήματος, ἦσαν ἀπόρροια τῆς ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως τῆς πολιτείας στηριζομένης πάντοτε ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς παραδόσεως.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιότερους χρόνους καθ' οὓς οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀττικὴν ἦσαν διηρημένοι εἰς γένη, ἦτοι εἰς ομάδας ἀνθρώπων ὑπὸ κοινὸν ἀρχηγόν, συνδεομένων πρὸς ἀλλήλους διὰ τῆς αὐτῆς καταγωγῆς καὶ διὰ τῆς λατρείας τῶν αὐτῶν εἰδώλων, τὸ δικαίωμα τῆς διώξεως τοῦ φονεῦς εἶχον μόνον οἱ γεννηταὶ τοῦ φονευθέντος. Μετὰ δὲ τὴν ἵδρυσιν τῶν φρατριῶν, μετεβιβάσθη εἰς αὐτάς τὸ δικαίωμα τῆς καταδιώξεως τοῦ φονεῦς φράτορός τινος. Ἄλλὰ πρὸ παντός τὸ δικαίωμα τοῦτο ἦσκον οἱ συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος, οἵτινες ὤφειλον νὰ μὴ ἀφήσωσιν ἀνεκδίκητον τὴν σκιάν αὐτοῦ, ἢ ὁποῖα τότε μόνον ἐν τῷ Ἄδῃ εὗρισκε τὴν προσήκουσαν ἡσυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν, ὅτε ἐπήρχετο βραρεῖα ἢ τιμωρία κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐνόχου.

Τούτου ἕνεκεν ἐπὶ τοῦ ἀδικήματος τοῦ φόνου τὴν δημοσίαν ἀγωγὴν «γραφὴν» καλουμένην, δὲν ἤγειρεν ὅπως ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀδικημάτων πᾶς πολίτης, ἀλλὰ μόνον ὁ υἱὸς ἢ ὁ ἀδελφὸς τοῦ φονευθέντος ἢ τὰ τέκνα τούτων. Μετ' αὐτῶν δὲ ἠδύναντο νὰ προστεθῶσιν ὡς συνδιώκοντες καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς ἢ καὶ τὰ μέλη τῆς φρατρίας εἰς τὴν ἀνῆκον οὗτοι. Ἐὰν ὅμως οἱ συγγενεῖς δὲν ἔπραττον τοῦτο, εἶχε τὸ δικαίωμα πᾶς πολίτης νὰ συλλάβῃ τὸν φονεὴ θεώμενον περὶ τοὺς βωμοὺς καὶ τὴν ἀγοράν, καὶ νὰ παραδώσῃ αὐτὸν εἰς τοὺς Ἐνδεκα ἄρχοντας, ἀφοῦ τὸν ἐκατηγόρει δι' «ἀπαγωγῆς», δηλονότι διὰ δημοσίας ἀγωγῆς ἐφαρμογὴν ἐχούσης ἐπὶ τοιαύτης περιπτώσεως. Οἱ Ἐνδεκα δὲ οὗτοι ἦσαν ἀρχὴ ἐκλεγομένη διὰ κληρώσεως, ἣτις εἶχε καθήκοντα δικαστικά καὶ κυρίως ἐκτελεστικά, καὶ εἰς τὴν πρὸς τοὺς τοῖς ἦτο ἀνατεθειμένη ἢ φροντίς ἐπὶ τῶν δημεύσεων.

Γενομένου φόνου τινός, καὶ ἀποκρυβέντος τοῦ φονεῦς, οἱ συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς «ἀνδροληψίας» ἣτοι ἠδύναντο νὰ συλλάβωσιν ἐκ τῶν οἰκείων τοῦ ἀποκτείναντος τρεῖς τὸ πολύ, καὶ νὰ κρατήσωσι τούτους μέχρις ὅτου παραδοθῇ ὁ ἐνόχος. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει οὗτοι ἔδιδον λόγον τοῦ πραχθέντος ἀδικήματος, εἰσαγόμενοι εἰς δίκην. Ἄλλ' οἱ συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος εἶχον ἀκόμη τὸ δικαίωμα νὰ λάβωσι παρὰ τοῦ φονεῦς χρήματα «ὑποφόνια» καλουμένα, ἵνα μὴ προβῶσιν εἰς τὴν δίωξιν αὐτοῦ ἐπὶ τῷ τελειωθέντι ἐγκλήματι, ἀποτρεπομένης οὕτω τῆς τοῦ φόνου δίκης.

Ἐὰν ὁ ὑπὸ τινος φονευθεὶς δὲν ἦτο ἐλεύθερος πολίτης, ἀλλ' ἦτο μέτοικος ἢ ἀπελεύθερος, τὸ δικαίωμα τῆς διώξεως τοῦ ἐγκληματίσαντος εἶχεν ὁ προστάτης, ἣτοι ὁ πολίτης ἐκεῖνος Ἀθηναῖος ὅστις κατέχων θέσιν ἐγγυητοῦ μεταξύ τῆς πολιτείας καὶ τοῦ μετοικῆ-

σκαντος ξένου ἢ τοῦ ἀπελευθερωθέντος δούλου, περί τῆς ὑποταγῆς τούτων εἰς τοὺς κειμένους νόμους ἐπεμελεῖτο τῶν ἰδίων καὶ δημοσίων ὑποθέσεων αὐτῶν. Ἐὰν δ' ὁ φονευθεὶς ἦτο δούλος τὸ δικαίωμα τοῦτο ἴσκει ὁ κύριος αὐτοῦ, διότι οἱ συγγενεῖς τοῦ δούλου δὲν εἶχον τὴν ἰκανότητα νὰ ἐπιχειρήσωσι νομικὰς πράξεις, καὶ ἐπομένως νὰ ἐγείρωσι τὴν τοῦ φόνου γραφὴν.

Ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων τῆς πόλεως—Ἐπωνύμου, Βασιλέως, Πολεμάρχου καὶ τῶν ἐξ θεσμοθετῶν—ὧτινες ἐξελέγοντο ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἐγκρίσει τῆς Βουλῆς εἰς τὸν Βασιλέα ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ ἐπιμέλεια τῶν φονικῶν δικῶν, ὡς ὑπαγομένων καὶ τούτων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων. ὧν οὗτος ἦτο ὁ ἀνώτατος λαίτουργός. Ὁ Βασιλεὺς ἤδρευεν ἐν τῷ Βουκολεῖφ καὶ ἐκεῖ ἐδέχετο τὰς τοῦ φόνου κατηγορίας. Ἀμα εἰσήγετο ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ φονευθέντος ἡ γραφή, οὗτος ἐτέλει δημοσίως καὶ διὰ πανηγυρικῶν τύπων, τὴν πρώτην καταδικαστικὴν πράξιν καλουμένην «προαγόρευσιν» διὰ τῆς ὁποίας ὁ διωκόμενος ἠμποδίζετο νὰ μετέχη τῶν νομίμων, τῶν ἱερῶν καὶ τῆς ἀγορᾶς, μέχρις ὅτου ἤθελεν ἐκδικασθῆ ἢ κατ' αὐτοῦ κατηγορία ὑπὸ τινος τῶν φονικῶν δικαστηρίων. Ἐὰν δὲ ὁ ἐκτελέσας τὸν φόνον ἦτο ἄγνωστος, ἡ προαγόρευσις ἐγένετο ἀωνύμως, καὶ ἐδικάζετο οὗτος ὑπὸ τοῦ ἐπὶ Πρυτανείφ δικαστηρίου.

Ἡ προδικασία τῶν φονικῶν δικῶν, κατ' ἐξαιρέσιν τῆς τῶν ἄλλων ἧτις ἦτο ἔμμηνος, διήρκει ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατ' οὐς ὁ βασιλεὺς συνέλεγεν ἅπαντα τὰ στοιχεῖα ἅτινα ἦσαν χρήσιμα τῇ κατηγορίᾳ, διὰ τῶν ἀποδεικτικῶν ἐκείνων μέσων τὰ ὅποια, ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀναφερόμενα, ἦσαν τὰ ἐξῆς· νόμοι, μάρτυρες, συνθήκαι, βάσανοι καὶ ὄρκοι. Καὶ τὸν ἐπόμενον μῆνα, ἦτοι τὸν τέταρτον ἀπὸ τῆς ἐγέρσεως τῆς γραφῆς εἰσήγετο ἡ δίκη, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως, εἰς τὸ δικαστήριον.

Ἡ προσωπικὴ ὅμως ἐλευθερία τοῦ ἐπὶ φόνῳ διωκόμενου, οὐδόλως ἐθίγετο. Ἦτο παντελῶς ἐλεύθερος νὰ διατρίβῃ ἐν τῇ πόλει, καὶ μόνον, διὰ τῆς κατ' αὐτοῦ προαγορεύσεως ἀπείργετο τῆς ἀγορᾶς. Ἠδύνατο δὲ καὶ νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὁρίων τῆς χώρας ἵνα μὴ δώσῃ δίκην, ὑποβαλλόμενος οὕτω εἰς ἀειφυγίαν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἔθεωρεῖτο ὡς ὁμολογία ἐνοχῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῷ τελεσθέντι ἐγκλήματι. Τοῦτο ἐγένετο ἐξαιρετικῶς μόνον ἐπὶ φόνου, διότι ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀδικημάτων ὁ διωκόμενος ἀπῆγετο εἰς τὸ δεσμοτήριον, καὶ δὲν ἐξεβάλλετο αὐτοῦ, ἂν μὴ παρέτεχε τρεῖς ἐκ τῶν πολιτῶν ὡς ἐγγυητάς, ἐκτὸς ἐτέρων τινῶν ἀδικημάτων δι' ἃ καὶ ἐγγυητάς παρέχων δὲν ἠδύνατο ν' ἀπολυθῆ, καὶ τοιαῦτα ἦσαν ἡ κατηγορία τινὸς ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἢ ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου.

* *

* *

Τὰ φονικὰ δικαστήρια κατὰ τὸ Ἀττικὸν δίκαιον ἦσαν πέντε, ἅτινα πάντα εἶχον κατασταθῆ ἐν ἱεροῖς. Ἡ ἀρμοδιότης τούτων ἦτο.

διάφορος, καὶ εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ὑπήγοντο ὠρισμένα εἶδη τοῦ ἀδικήματος τοῦ φόνου.

Σπουδαιότατον πάντων ἦτο τὸ δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου, τὸ ὅποσον συνήρχετο ἐπὶ λοφίσκου τινὸς κειμένου πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ μέχρι σήμερον ἔτι φέροντος τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην. Τὸ ὄνομα ὅπερ, ἐχαρακτήριζε τὸ δικαστήριον τοῦτο, λέγεται ὅτι προήλθεν ἐκ τῆς πρώτης δίκης ἧτις ἐγένετο ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ καθ' ἣν ἐδικάσθη ὁ θεὸς Ἄρης, διὰ φόνον ὃν διέπραξε πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, κατὰ τινος νεανίου ὅστις ἐτόλμησε νὰ βιάσῃ μίαν ἐκ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἀρείου Πάγου ὑπήγοντο οἱ ἐκ προνοίας ἢ ἐκούσιοι φόνοι, τὰ ἐκ προνοίας τραύματα, ἐπίσης δὲ αἱ φαρμακεῖαι καὶ αἱ πυρκαϊαί, ὅταν τις ἐκ τούτων ἐστερεῖτο τῆς ζωῆς του, διότι ἐν τιαύτῃ περιπτώσει τὰ ἀδικήματα ταῦτα ἦσαν ὅμοια πρὸς τὸν φόνον.

Ἀλλὰ τὰ δικαστικά δὲν ἦσαν τὰ μόνον καθήκοντα τῆς βουλῆς τοῦ Ἀρείου Πάγου. Αὕτη ἐπετήρει ἀκόμη τὰ ψηφίσματα τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ἐπέβλεπεν ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν καθεστώτων νόμων, καὶ εἶχεν ἀπεριόριστον τὴν ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῶν ἡθῶν τῶν πολιτῶν.

Δεύτερον φονικὸν δικαστήριον ὑπῆρχε τὸ ἐπὶ Παλλαδίφ, ὅπερ ἐδικάζε τοὺς ἀκουσίους φόνους, καὶ τοὺς ὀπωσθήποτε γινόμενους, ἐκούσιως ἢ ἀκούσιως, φόνους τῶν μετοίκων, τῶν δούλων καὶ τῶν ξένων. Εἰς αὐτὸ ὑπήγοντο καὶ αἱ γραφαὶ βουλεύσεως, αἱ κατηγορίαι δηλονότι κατὰ τῶν ἠθικῶν αὐτουργῶν φόνου ἢ ἀποπείρας φόνου, ὡς τοῦτο ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐπεξηγήθη. Μυθολογεῖται δὲ ὅτι τὸ δικαστήριον τοῦτο συνέστη ὅπως δικάσῃ κατὰ πρῶτον, τὸν βασιλέα τῶν Ἀθηναίων Δημοφῶντα, ὅστις ἐπιτεθεὶς κατὰ τῶν ἐκ τῆς Τροίας ἐπιστρεφόντων Ἀργείων, οἵτινες ἐστάθμευσαν μετὰ τῶν πλοίων τῶν πλησίον τοῦ Φαλήρου, πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσε καὶ τὸ ἱερὸν Παλλάδιον τὸ ὅποσον μεθ' ἑαυτῶν ἔφεραν ἤρπασε, διότι ἐκ πλάνης ἐξέλαβεν αὐτοὺς ὡς ἐχθρούς, καὶ ἐπομένως διότι ὁ ὑπ' αὐτοῦ προκληθεὶς τοσοῦτος φόνος ἀκούσιως ἐγένετο. Κατ' ἄλλην δὲ μαρτυρίαν ὁ Δημοφῶν τὴν ἐπὶ ἀκουσίφ φόνῳ δίκην ἔδωκεν, ἐπειδὴ μετὰ τὴν κατὰ τῶν Ἀργείων ἐπίθεσιν καὶ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ Παλλαδίου, φεύγων ἐπὶ τοῦ ἵππου του παρέσυρε καὶ κατεπάτησεν Ἀθηναῖον τινα πολίτην.

Τρίτον ὑπῆρχε τὸ ἐπὶ Δελφινίφ δικαστήριον, παρὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Δελφίνου Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Δελφινίης Ἀρτέμιδος. Τοῦτο ἐδικάζε τοὺς κατὰ νόμον ἢ δικαίους φόνους, τοὺς πραχθέντας τοὔτεστι συμφῶνως πρὸς τὸν νόμον καὶ τὸ δίκαιον, οὗς ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἠριθμήσαμεν. Ὁ Αἰγεὺς ἦτο ὁ ἰδρυτὴς τοῦ δικαστηρίου τούτου, εἰς τὸ ὅποσον πρῶτος κριθεὶς ὑπῆρξεν ὁ Θησεύς, διὰ τὸν φόνον τοῦ Πάλλαντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, οὗς ἀπέκτεινε δικαίως, ἐπαναστάνας.

Τέταρτον δικαστήριον ὑπῆρχε τὸ ἐν Φρεαττοῖ, συνεργούμενον παρὰ τὸ ἱερὸν τοῦ ἥρωος Φρεάτου, ἐν τῇ ἐν Πειραιεῖ ἀνατολικῇ χερσοννή-

σφ τῆς Ζέας. Οἱ ἔνεκα ἀκουσίου φόνου καταδεδικασμένοι εἰς φυγὴν, καὶ μὴ τυχόντες αἰδέσεως ὅπως ἐπιτραπῆ αὐτοῖς νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, ἦτο δυνατόν νὰ ἔπραττον ἐν τῷ μεταξύ ἕτερον ἐκούσιον φόνον. Ἡ περὶ τοῦ δευτέρου φόνου δίκη ἐγένετο ἐν τούτῳ, τὸ ἐν Φρεαττοῖ δικαστηρίῳ, καὶ ὁ μὲν διωκόμενος, ὁ ἐπὶ τῷ προτέρῳ φόνῳ φυγὰς, ἐπὶ πλοίου ἰστάμενος πλησίον τῆς ξηρᾶς, διότι ἐν αὐτῇ ν' ἀποβῆ δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον, ἠκροῶτο τῆς κατηγορίας καὶ ἀπελογεῖτο, οἱ δὲ δικασταὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ὄντες ἐδίκαζον. Καὶ ἐὰν ἀπεδεικνύετο ἡ ἐνοχὴ του συνελλαμβάνετο ἵνα ὑποστῇ τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ ποινὴν, ἄλλως ἀφίετο ἐλεύθερος ὅπως ἀπομακρυνθῆ τῆς χώρας καὶ ἀποτίσῃ οὕτω τὴν ἐπὶ τῷ προτέρῳ ἀκουσίῳ φόνῳ τιμωρίαν.

Πέμπτον ὑπῆρχε τὸ ἐπὶ Πρυτανείῳ δικαστήριον, ὅπερ ἐδίκαζε τὰ ἄψυχα ἀντικείμενα ἅτινα ὑπό τινος ριφθέντα ἢ καταλλήλως μεταχειρισθέντα ἀπέκτεινον ἄλλον τινά. Ἐπίσης δὲ ἐδίκαζε καὶ τὰ ζῶα, τὰ ὁπωσδήποτε φονεύσαντα ἄνθρωπον. Πλὴν τούτων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ ὑπῆγοντο καὶ αἱ δίκαι κατ' ἀγνώστων φονέων, οἷον δῆποτε καὶ ἐν ἦτο τὸ εἶδος τοῦ πρᾶχθέντος φόνου. Τὰ ἄψυχα ἀντικείμενα τοῦ τοιούτου ἀδικήματος, καταδικαζόμενα ἐξεβίλλοντο τῶν ὄριων τῆς χώρας, διότι καίτοι ἄνευ βουλήσεως καὶ γνώμης, ἐθεωροῦντο ἐν τούτοις ὡς εὐθυνόμενα διὰ τὴν ἐνοχὴν των.

Ἐν πᾶσι τοῖς δικαστηρίοις τούτοις δὲν ἐδίκαζεν ὁ αὐτὸς δικαστικός σύλλογος, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ ἐδίκαζον οἱ ἀποτελοῦντες τὴν βουλὴν ταύτην Ἀρεοπαγίται, ἐν δὲ τοῖς ἑτέροις δικαστηρίοις, πλὴν τοῦ ἐπὶ Πρυτανείῳ, ἐδίκαζον οἱ Ἐφέται. Ὅπόσθ ἦσαν ἀριθμητικῶς τὰ μέλη τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλῆς δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστόν. Γινώσκωμεν μόνον ὅτι αὕτη ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν ἀρίστων πολιτῶν, εἰς τοὺς ὁποίους προσετίθεντο καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν οἱ ἐννεα ἄρχοντες ἀφοῦ ἔδιδον προηγουμένως τὰς νομίμους εὐθύναις.

Περὶ τῶν Ἐφετῶν μεγάλη ἐπικρατεὶ ἀσυμφωνία γνώμῶν, μετὰ τῶν ἐρμηνευτῶν καὶ ὡς πρὸς τὸν χρόνον καθ' ὃν ὁ θεσμὸς αὐτῶν ἐμορφώθη, καὶ ὡς πρὸς τὰ δικαστήρια εἰς ἃ ἐδίκαζον, καὶ ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν τούτου. Φαίνεται ὅμως ὅτι οὗτοι ἐδίκαζον ἐν τοῖς δικαστηρίοις τοῦ Παλλιδίου, τοῦ Δελφινίου καὶ τῆς Φρεαττίας, καὶ ὅτι ἦσαν πεντήκοντα καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν ὑπὲρ τὰ πενήκοντα ἔτη γεγονότων πολιτῶν, τῶν ἐχόντων ἀρίστην ὑπόληψιν. Εἰς τὸ ἐπὶ Πρυτανείῳ δικαστήριον ἐδίκαζον οἱ τέσσαρες φυλοδασίλεις, οἱ προϊστάμενοι τοῦτέστι τῶν ἰσαριθμῶν φυλῶν εἰς ἃς ἦσαν διηρημένοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς, μετὰ τοῦ ἐνὸς τῶν ἐννεα ἀρχόντων, τοῦ βασιλέως.

Πλὴν τῶν ρηθέντων δικαστικῶν συλλόγων οἵτινες ἐδίκαζον εἰς τὰ φονικά δικαστήρια, ὑπῆρχε καὶ ἕτερος τοιοῦτος γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἡλιαία». Τὸ δικαστήριον τῆς Ἡλιαίας ἀπετελεῖτο ἐκ πολυαριθμῶν μελῶν, κληρουμένων ἐκ πάντων τῶν ἐχόντων ὠρισμένα προσόντα πολιτῶν, καὶ συνεκέντρωσε μικρὸν κατὰ μικρὸν ἅπασαν τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, πλὴν τῆς ἐπὶ τῶν φονικῶν δικῶν τοιαύτης. Ἄλλ'

ὅμως κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους οἱ Ἡλιασταὶ ἤρξαντο δικάζοντες καὶ εἰς τὰ δικαστήρια τοῦ Παλλιδίου καὶ Δελφινίου, περιορισθέντων τοιουτοτρόπως τῶν ἐφετῶν εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῶν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἐν Φρεαττοῖ δικαστηρίου, ὑπαγομένων φόνων. Ἡ Ἡλιαία πρὸς τούτοις ἐδίκαζε καὶ τὸν ὑπό τινος δι' ἀπαγωγῆς, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐρρήθη, κατηγορούμενον διὰ φόνον καὶ τὴν ἀγορὰν περιερχόμενον καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἀπεβοῦντα, καίτοι οἱ συγγενεῖς τοῦ φονεθέντος δὲν εἶχον προβῆ εἰς τὴν ἐλευθέραν περιφορὰν εἰς τὰ ἀπηγορευμένα μέρη, καὶ διὰ τὸν ῥῆπον ὃν προσῆπτεν εἰς τὴν πόλιν οὕτω πρᾶττων. Καὶ ἐὰν μὲν ἀπεδεικνύετο ἡ ἐνοχὴ του ἐτιμωρεῖτο διὰ θανάτου, ἐὰν ὅμως ὁ κατηγορησῆς τοῦτον πολίτης δὲν εἶχεν ὁμοφροῦν αὐτῷ τοῦλάχιστον τὸ πέμπτον μέρος τῶν δικαστῶν, τότε ὑπεβάλλετο, ὁ πολίτης οὗτος, εἰς πρόστιμον χιλίων δραχμῶν.

* *
*

Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος βασιλέως τελείωσιν τῆς ἐπὶ τῶν φονικῶν δικῶν προδικασίας, εἰσήγετο ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ ἀρμόδιον, ἐκ τῶν ρηθέντων πέντε, φονικὸν δικαστήριον. Ἄμα τῇ ἐνάρξει τῆς διαδικασίας, καὶ ἰδίως ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ, ἀπαραίτητος πράξις ἦτο ἡ «διωμοσία», οἱ ὄρκοι τοῦτέστιν οὓς ἔδιδον μετὰ τὴν θυσίαν καὶ πρὸ τοῦ βωμοῦ, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ κατηγορὸς περὶ τῆς ἀληθείας τῶν παρ' αὐτοῦ καὶ ἐναντίον τοῦ κατηγορουμένου καταμαρτυρουμένων—προωμοσία.—ἀφ' ἑτέρου δὲ αὐτὸς ὁ κατηγορούμενος περὶ τοῦ ἀδίκου τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας—ἀντωμοσία.—Ἐπίσης δι' ὄρκου ἐγένετο γνωστὴ ἡ σχέσις τῆς συγγενείας ἣτις συνέδεε τὸν παριστάμενον ἐπὶ δικαστηρίου πρὸς δίωξιν, μετὰ τοῦ πεσόντος θύματος τοῦ δικαζομένου ἀδικήματος.

Ἀμφιβολία ὅμως ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ ζητήματος, ἐὰν οἱ μάρτυρες ἐξητάζοντο αὐτοπροσώπως ἔμπροσθεν τῶν δικαστῶν, ἢ ἐὰν ἀνεγινώσκοντο ἐπὶ δικαστηρίου αἱ πρότερον γινόμεναι ἐκτὸς τούτου ἔγγραφαι αὐτῶν καταθέσεις. Βέβαιον ἐν τούτοις εἶνε ὅτι ἡ μαρτυρία εἶχε κατασταθῆ ὑποχρεωτικὴ, καὶ ὅτι ὁ ἀρνούμενος ταύτην ἔπρεπε νὰ βεβαιώσῃ μετ' ὄρκου ὅτι οὐδὲν γινώσκει, διότι ἄλλως καταδικαζέτο εἰς πρόστιμον χιλίων δραχμῶν. Ἡτο δὲ δεκτὴ ἡ μαρτυρία πᾶντὸς ἐλευθέρου πολίτου, μετοίκου, ξένου καὶ δούλου ἀκόμη, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ τοῦ γινώσκοντός τι ὕχι ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, ἀλλὰ δι' ἀκοῆς παρ' ἑτέρου προσώπου, «ἐκμαρτυρία» καλουμένη.

Ἡ διάρκεια τῆς δίκης ἦτο τριήμερος, καὶ ὠρισμένοι πρὸς διεξαγωγὴν ταύτης ἦσαν αἱ τρεῖς προτελευταῖαι ἡμέραι τοῦ τετάρτου μηνός, ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἄρχοντα βασιλέα ἐγχειρήσεως τῆς φόνου γρᾶφης. Ἡ διαδικασία ἐγένετο ἐν ὑπαίθρῳ, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ τυγχάνωσιν ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ἄνθρωποι καθαρὸι τὰς χεῖρας, καὶ τοιοῦτοι ρυπαρὰς ἔγοντες αὐτάς, ὡς ἐκ τοῦ μιάσματος τοῦ ἐγκλήματος. Ἐνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ χώρου εἰς ὃν συνήρχετο τὸ δικαστήριον ὑπῆρχον

δύο λίθοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἴσταντο κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συνεδρίας οἱ διάδικοι. Καὶ ὁ μὲν διώκων ἴστατο ἐπὶ τοῦ λίθου «ἀνακιδείας», ὁ δὲ διωκόμενος ἐπὶ τοῦ λίθου αὐθρεως».

Ἡ δίκη κυρίως ἐγένετο κατὰ τὰς δύο πρώτας ἡμέρας, καθ' ἃς ἀνεπτύσσεται ἡ κατηγορία καὶ ἡγόρευον ἀμφοτέροι οἱ διάδικοι ἢ οἱ συνήγοροι αὐτῶν. Δὲν ἐπετρέπετο δὲ διὰ τῶν λόγων αὐτῶν, νὰ θίγῃσι πράγματα ξένα τῆς συζητουμένης ὑποθέσεως, οὐδὲ νὰ ἐπανηλαμβάνωσι τὰ ἔπαξ ρηθέντα, καὶ νὰ πειρῶνται ὅπως προκαλέσωσιν εἰς οἶκτον τοὺς δικαστάς. Ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένος. Μέτρον δὲ τούτου ὑπῆρχεν ἀγγεῖον τι «κλεψύδρα» καλούμενον, ὅπερ ἐπληρούτο ὕδατος καὶ ὅπερ ἦτο τοιοῦτοτρόπως κατεσκευασμένον, ὥστε νὰ παρέχῃ κατὰ μικρὰς σταγόνας τὴν ἔξοδον εἰς τὸ ὕδωρ. Ὅθεν κενουμένης τῆς κλεψύδρας ἐντελῶς, ἀφηρεῖτο καὶ ὁ λόγος ἀπὸ τὸν ὁμιλοῦντα. Δις εἶχε τὸ δικαίωμα ὅπως ἀγορεύσῃ ἕκαστος τῶν διαδίκων, ὁ δὲ διωκόμενος φονεὺς ἠδύνετο μετὰ τὸν πρῶτον λόγον ν' ἀποχωρήσῃ τοῦ δικαστηρίου. Τοῦτο ὅμως πράττων ἐθεωρεῖτο ὡς ὁμολογῶν τὴν ἐνοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῷ τελεσθέντι ἐγκλήματι, καὶ ὄφειλε νὰ ἐξέλθῃ ἀνεπιστραπτεὶ τῶν ὀρίων τῆς Ἀττικῆς, ὅπως ὑποβληθῇ οὕτω εἰς ἀειφυγίαν.

Τὴν τρίτην ἡμέραν ἐξεδίδετο ἡ ἀπόφασις, διὰ ψηφοφορίας τῶν ἀποτελούντων τὸ δικαστήριον μελῶν. Ὁ κῆρυξ ἔδιδεν εἰς τοὺς δικαστάς δύο ψήφους κατεσκευασμένας ἐκ χαλκοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία μὲν, ἡ καταδικαστικὴ, ἔφερεν εἰς τὸ μέσον ὀπὴν, ἡ ἄλλη δέ, ἡ ἀθωωτικὴ ἦτο πλήρης. Ἐρριπτον δ' αὐτάς εἰς δύο ἀμφορεῖς, καὶ εἰς μὲν χαλκοῦν τοιοῦτον τὰς καταδικαστικὰς ἢ ἀθωωτικὰς ψήφους, εἰς δὲ ξύλινον, τὰς ἀπομενούσας ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀχρηστοὺς. Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ τρόπου τούτου τῆς ψηφοφορίας, ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι τινὲς μὴ διαφέροντες οὐσιωδῶς. Μετὰ τὴν λήξιν ταύτης ὁ προϊστάμενος τοῦ δικαστηρίου ἄρχων βασιλεύς, ἐποίει τὴν διαλογὴν καὶ ἂν αἱ περισσότεραι τῶν ψήφων ἦσαν καταδικαστικαί, ἐπεβίλλετο τῷ ἐνόχῳ ἢ πάντοτε ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένη, διὰ νόμων, ποινὴ εἰς τὰ διάφορα εἶδη τοῦ ἀδικήματος τοῦ φόνου, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐρρήθη. Ἄν δὲ αἱ περισσότεραι τῶν ψήφων ἦσαν ἀπαλλακτικαὶ ἀπελύετο ὁ διωκόμενος, ὡς ἐπίσης καὶ ἐπὶ ἰσοψηφίας, διότι ἐλογίζετο ἐπὶ ταύτης ὅτι εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀθωωτικῶν ψήφων προσετίθετο καὶ ἡ ψήφος τῆς Ἀθηνᾶς. Καὶ τοῦτο ἐπεὶ δὴ ἐμυθολογεῖτο ὅτι ἐπὶ τῆς δίκης τοῦ Ὀρέστου, οὗτος ἐκ τῶν πρώτων αἵτινες ἐξεδικάσθησαν ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἰσοψηφίας μεταξύ τῶν δικαστῶν γενομένης, ἡ ψήφος τῆς παρισταμένης θεᾶς Ἀθηνᾶς, ἔσωσεν ἀπὸ τῆς καταδίκης τὸν ὑπὸ τῶν Ἐρινύων διωκόμενον ἐπὶ μητροκτονίᾳ υἱὸν τοῦ Ἀγαμέμνονος.

Τοιαύτη ἦτο ἡ διαδικασία ἐπὶ δικαστηρίου, τῶν φονικῶν δικῶν, μὲ τινὰς ἐπουσιώδεις παραλλαγὰς εἰς τὰ ἐν Πρυτανείῳ καὶ Φρεακτοῦ δικαστήρια, ὡς ἐκ τοῦ εἶδους τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐδικαζομένων ὑποθέσεων.

Ὁ εἰς θάνατον ἐπὶ φόνῳ καταδικαζόμενος, παρεδίδετο ὑπὸ τῆς

ἐκτελεστικῆς ἀρχῆς τῶν Ἐνδεκα, εἰς τοὺς «Σκύθας» οἵτινες ἦσαν τὰ κατώτερα αὐτῆς ὄργανα. καὶ οἵτινες ἐξετέλουν τὴν ποινὴν εἰς βάραθρον αὐτὸν ἐμβάλλοντες. Τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς ἐπερχομένης τιμωρίας τοῦ δράστου ἐλάμβανεν ἐκδίκησιν ἢ σιὰ τοῦ φονευθέντος, ἱκανοποιεῖτο τὸ ἐξεγεγερθὲν κοινὸν αἴσθημα τῶν πολιτῶν, ἐκαθαίρετο ἡ πόλις ἀπὸ τοῦ μιάσματος, καὶ πρὸ παντὸς ἐξημενίζοντο οἱ αἰεὶ δίκαιοι θεοί.

Δημ. Π. Δημοτυριάδης

ΤΗΣ ΚΟΛΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΑΝΤΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΠΕΜΠΤΟ

Πεῖδ κάτω κατεβήκαμε σὶδ δεῦτερο τὸν κύκλο
 Ποῦ εἶνε καὶ σιενότερος ἀπὸ τὸν παραπάνω,
 Μὰ πόνος περισσότερος κενιάει τοὺς κολασμένους.
 Στέκεται ὁ Μίνως σιὴν μπασιά κι' ἄγρια τὰ δόντια τρίζει.
 Καὶ σ' ὄσους μέσα μπαίνουνε τὰ κρίματα ξετάζει,
 Κι' ὅπως ζωσιτῆ μὲ τὴν οὐρὰν ὀρίζει τὴν ποινὴ τους.
 Θέλω νὰ πῶ πῶς ἡ ψυχὴ ἡ κακογεννημένη
 Σὰν φτάσῃ ἔμπροδς σὶδ δικαστῆ τὰ κρίματά της λέγγῃ
 Κι' αὐτὸς ποῦ ξέρει ἀλάθεσια τί ἀξίζει κάθε κρῖμα,
 Τὸν τόπο ποῦ τῆς πρέπεται σιὸν Ἄδη τῆς ὀρίζει
 Κι' ὄσες τηλύξει τὴν οὐρὰ φορὲς εἰς τὸ κορμί του
 Τόσα σκαλιὰ σιὴν Κόλασι τὴνὲ γκρεμίζει κάτω.
 Πάντα μπροστά του σιέκονται πολλὲς ψυχές, προσμένουν
 Κι' ὄλες μὲ τὴν ἀράδα τους πάνε γιὰ νὰ κριθοῦνε
 Δένε κι' ἀκοῦνε κι' ὕστερα κατρακυλοῦνε κάτω.
 Σὰν μ' εἶδε ὁ Μίνως ἄφησε τοῦ δικαστῆ τὸ ἔργο
 Καὶ μοῦπε' ἐσὺ ποῦ ἔρχεσαι σιὸν τόπο αὐτὸν τοῦ πόνου,
 Πῶς μπαίνης μέσα πρόσεχε κανέναν μὴν πιστέψης,
 Κι' ἂν μέσα μπήκες εὐκόλα δὲν ξέρω ἂν θὰ ξανάβγης.
 Ὁ Δάσκαλος τὸν ἄκουσε καὶ τοῦπε' τί φωνάζεις
 Σιὸ δρόμο αὐτὸν ἢ μοῖρα του τὸν στέλνῃ κι' ἄφησέ τον
 Τὸ θέλει αὐτὸς ποῦ προσταγὴ εἶνε τὸ θέλημά του
 Καὶ μὴ ρωτᾷς περσότερο Καὶ τώρα ἰδὲ ἀρχίζει
 Τὸ κλάμμα καὶ τὸ βογγιτὸ σι' αὐτιά μου νὰ βουτίζει,
 Ἦρθα σιὸν τόπο τὸ φοριχτὸ ποῦ κάθε φῶς σωπαίνει,
 Σιὸν μαῦρο τόπο ποῦ βογγάει σὰν θάλασσα ἀγριεμένη,

Ὅταν τὴν δέρονουν ἄνεμοι ἐνάντιοι λυσσασμένοι.
 Κ' ἀνεμοζάλη ποῦ ποτὲ ἀναπαμὸ δὲν ἔχει
 Στριφογυρίζει τις ψυχὲς μέσα στὴν ἄγρια ὁρμὴ της,
 Μιὰ μὲ τὴν ἄλλην τις χτυπάει, φοιχτὰ τὲς κουρελιάζει
 Κι' ὅταν τις φέρῃ στὸν γκρεμνὸ τότες νὰκούσης θρήνους,
 Τὴν θεία δίκη βλαστημοῦν κι' ὀδεύονται καὶ κλαῖνε.
 Ἔτσι οἱ μοιχοὶ πληρώνουνε τὲς ἁμαρτίες τῆς σάρκας
 Ποῦ δὲν ἀκοῦν τὸ λογικὸ μὲς τὴν ἐπιθυμία.
 Σὰν μακροπούλια ποῦ πετοῦν μὲ τὰ φτερά ἀπλωμένα
 Πλήθος πυκνὸ στὸν οὐρανὸ μὲς τὸ βαρὺ χειμῶνα
 Ὅμοια κι' αὐτὰ τὰ πνεύματα τὰ δέρνει ἢ ἀνεμοζάλη.
 Ψηλὰ τὰ σπρώχνει κι' ὕστερα στὰ κάτω τὰ γκρεμίζει
 Δεξιὰ ζερβιὰ χτυπῶντας τα κι' ἀναπαμὸ δὲν ἔχουν.
 Κι' ἐλπίδα δὲν τοὺς ἔμεινε νὰ πάφουν οἱ καῦμοὶ τους
 Οὔτε νὰ λιγοστέψουνε τὰ μαῦρα βάσανά τους.
 Σὰν πῶς πετοῦν οἱ γερανοὶ σάραδιαστὸ κοπάδι
 Κι' ἀφίνουνε διαβαίνοντας κραυγὲς σὰν μοιρολόγια,
 Ἔβλεπα ἀστέρια τις ψυχὲς νὰ σχίζουσι τὸν ἀγέρα
 Μὲ θρήνους καὶ παράπονα τὸν πόνο τους νὰ κλαῖνε.
 Καὶ ρώτησα τὸν ὀδηγὸ ποιά νᾶνε αὐτὰ τὰ πλήθη
 Ποῦ κουρελιάζει ἀλύπητα ἢ μαύρη ἀνεμοζάλη;
 «Κύτταξε αὐτὴν ποῦ ἔρχεται» ὁ Δάσκαλος μοῦ εἶπε
 Μεγάλῃ ἦταν βασίλισσα πολλῶν λαῶν καὶ τόπων.
 Τόσο πολὺ τὴν σκλάβωσεν ἡ σαρκικὴ ἁμαρτία
 Ποῦκαμε νόμο σεβαστὸ τὴν κάθε θέλησί της
 Γιὰ νὰ σηκώσῃ τὴν ντροπὴ ποῦ μέσα εἶχε κυλήσῃ.
 Αὐτὴ εἶνε ἡ Σεμίραμις, καθὼς μᾶς λέει ἡ ἱστορία
 Ἦταν τοῦ Νίνου διάδοχος καὶ ἄντρα της τὸν εἶχε
 Τοὺς τόπους ἐξουσίαζε ποῦ κυβερνᾷ ὁ Σουλτάνος.
 Ἡ δευτέρη ποῦ ἔρχεται σκοιῶθηκε ἀπὸ ἀγάπη
 Κι' αὐτὴ στὴν τέφρα ἀπίστησε τ' ἀντρός της τοῦ Σιχαίου.
 Πίσω κατόπιν ἔρχεται ἡ ἄσωτη Κλεοπάτρα,
 Καὶ παραπέρα κύτταξε τὴν ὄμορφην Ἑλένη
 Ὅπου γι' αὐτὴν σκοιῶθησαν χιλιάδες τόσα χρόνια.
 Εἶδα καὶ τὸν ἐξακουστὸ τὸν μέγαν Ἀχιλλέα
 Ποῦ εἶχε μὲ τὸν ἔρωτα στὸ ὕστερο παλαίση.
 Τὸν Πάρι καὶ τὸν Τριστανό, καὶ χίλιες ἄλλες εἶδα,
 Ποῦ μοῦδειξεν ὁ Δάσκαλος μιὰ μιὰ μὲ τὸνομά τους,
 Ψυχὲς ποῦ πῆρε ὁ Ἔρωτας ἀπὸ τὸν πάνω κόσμο.
 Σὰν ἄκουσα τὸν Ὀδηγὸ νὰ μελετᾷ χιλιάδες
 Τόσες γυναικὲς ξακουστὲς κι' ἱππότες φημισμένους

Τόσο πολὺ λυπήθηκα ποῦμεινα σὰν χαμένος.
 Ὁ Δάσκαλος ἐσώπασε καὶ τοῦπα· Ποιητὴ μου
 θὰ πιθνοῦσα γᾶλεγα δύο φτερωμένα λόγια
 Στις δύο ψυχὲς ὅπου πετοῦν μαζὺ ζευγαρομένες,
 Καὶ τόσο φαίνονται ἐλαφρὲς στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἀγέρα.
 Κι' ὁ Δάσκαλος· «Περίμενε κι' ὅταν κοντὰ περάσουν
 Ὁρκίσσον τοὺς στὸν Ἔρωτα ποῦ πάντα τις ἐνώνη
 Νὰ σταματήσουνε, κι' αὐτὲς τὴ χάρι θὰ σοῦ κάμουν.
 Ὅταν κοντὰ μας διάβαιναν ἀνέλαφρα πετῶντας
 Γλυκὰ τότε τοὺς φώναξα· Ψυχὲς βασανισμένες
 Ἐλάτε ἂν σὰς ἀφίνουνε κοντὰ μας μιὰ στιγμοῦλα.
 Σὰν περιστέρια ποῦ πετοῦν πρὸς τὴ γλυκιὰ φωλιά τους.
 Μὲ τ' ἀπλωμένα τοὺς φτερά σχίζουσι τὰ οὐράνια πλάτια
 Καὶ στὸν ἀγέρα ὁ πόθος τοὺς ἀνέλαφρα τὰ φέρνει,
 Ἔτσι κι' αὐτὲς χωρίστηκαν ἀπ' τῆς Διδούς τὰ πλήθη
 Τὸ μαῦρο ἀγέρι σχίζοντας καὶ σιάθησαν κοντὰ μας,
 Τόσο πολὺ τις τράβηξεν ἢ φιλικιὰ φωνὴ μου.
 «Ἦ, πλάσμα μεγαλόψυχο κι' εὐγενικὸ» Μοῦ εἶπαν,
 Ποῦ ἤρθες ἐδῶ γιὰ νὰ μᾶς δῆς στὸ μαῦρο αὐτὸ τὸν τόπο.
 Ἐμᾶς ποῦ μὲ τὸ αἷμα μας ἐβάψαμε τὸν κόσμο,
 Σὲ μᾶς ἂν φίλος ἦτανε ὁ βασιλεὺς τῶν πάντων
 Θὰ τὸν παρακαλοῦσαμε γιὰ νὰ σοῦ δώσῃ εἰρήνη.
 Κι' ἀφοῦ ἡ καρδιά σου πόνεσε τὰ μαῦρα βάσανά μας
 Προθύμα θ' ἀπαντήσουμε σὲ κάθε ἐρώτησί σου
 Τώρα ποῦ ὁ ἀγέρας σώπασε καὶ δὲν βογγαεὶ σὰν πρῶτα.
 Ἡ χώρα ποῦ μ' ἐγέννησε τὴν θύλασσα ἀντικρίζει
 Ἐκεῖ ποῦ ὁ Λάδος χύνεται στὰ βάρθνα νὰ ἡσυχάσῃ
 Μαζὺ μὲ τοὺς συντρόφους του ποῦ τὰ νερὰ τοῦ φέρουν.
 Ὁ Ἔρωτος ποῦ σ' εὐγενικὲς καρδιὲς ἀνάφτει ἀμέσως
 Καὶ τοῦτον τὸν ἐσκλάβωσε μὲ τὰ δικά μου κάλλη
 Τὰ κάλλη ποῦ μοῦ πήρανε μὲ τρόπο ντροπιασμένο.
 Ὁ Ἔρωτος ποῦ ἀνταπόδωσι στὸν Ἔρωτα προστάζει
 Τόσο πολὺ μὲ μάγεψε καὶ μ' ἔθεσε μαζὺ του
 Ποῦ ἀκόμη ἐδῶ στὴν Κόλασι ὅπως βλέπεις δὲν μ' ἀφίνει·
 Ὁ Ἔρωτος μᾶς παρέδωκε στὸν Χάρο ἀγκαλιασμένους
 Καὶ κείνον ποῦ μᾶς ἔσβυσεν ἢ Καίνα τὸν προσομένη.
 Σὰν ἄκουσα τὰ λόγια της ἔσκυψα τὸ κεφάλι
 Τόσο πολὺ, ποῦ ὁ Δάσκαλος· «Τί σκέφτεσαι»; Μοῦ εἶπε.
 Ὅταν συνῆλθα ἐφώναξα· Ἀλλοίμονον! ποῖς ξέρεῖ
 Τί γλυκὲς σκέψεις, τί ὄνειρα τοὺς ἔσπρωξε στὸ κοῖμα.
 Σ' αὐτὴν ἔπειτα ἐστράφηκα καὶ φιλικὰ τῆς εἶπα·

Φραντσέσκα τὰ μαρτύριά σου μὲ κάνουν νὰ δακρῶζω.
 Στὴν ἐποχὴ τῶν στειναγμῶν γιὰ πὲς μου πῶς ἐστάθη
 Κι' ὁ Ἔρωτας σὰς ἔσπρωξε τὸν πόθο σας νὰ πῆτε;
 Κι' αὐτὴ βαρῶν σιενάζοντας λυπητερὰ μού εἶπε
 Δὲν εἶνε μεγαλύτερος γιὰ τὴν ψυχὴ μας πόνος
 Μέσα σιὴ δυστυχία της, ἀπὸ τὸ νὰ θυμᾶται
 Καλοὺς καιροὺς ποῦ πέρασαν. Τὸ ξέρει ὁ Δάσκαλός σου,
 Μ' ἂν ἐπιμένῃς νὰ σοῦ πῶ τὴν πρώτη, πρώτη αἰτία
 Τῆς δύστηνης ἀγάπης μας, τὴ χάρι θὰ σοῦ κάμω,
 Θὰ ἰδῆς τὰ μαῦρα λόγια μου μὲ δάκρυα νὰ τὰ βρέχω.
 Περνούσαμε τὴν ὥρα μας διαβάζοντας μίαν μέραν,
 Τὸ πῶς εἶχεν ὁ Ἔρωτας τὸν Ἰανιζιλίττο μπλέξει,
 Κι' εἴμαστε οἱ δύο κατάμονοι χωρὶς κακὸ σιὸ νοῦ μας.
 Μὰ ὅπως προχωρούσαμε πολὲς φορὲς τὸ βλέμμα
 Ἐνας τοῦ ἄλλου ἀντίκριζε μὲ μίαν κρυφὴ λαχτάρᾳ
 Καὶ σὰν σιὸ μέρος φθάσαμε ποῦ τέτοιος ἐρωμένος
 Τὸ ἐρωτικὸ χαμόγελο τῆς φίλησε σιὰ χεῖλην,
 Κι' ὁ ἀχωριστὸς μου τρέμοντας μὲ φίλησε σιὸ στόμα.
 Ὁ πειρασμὸς μας ἦτανε τὸ πλάνο αὐτὸ βιβλίον
 Καὶ πειὰ δὲν ἐδιαβάσαμεν ἐκείνη τὴν ἡμέραν.
 Κι' ἐνῶ βαρῶν σιενάζοντας ἢ μίαν ψυχὴ μιλοῦσε
 Κοντὰ της ἐστεκόντανε πικροδρηγνῶντας ἢ ἄλλη.
 Τόσο πολὺ, ποῦ σκέπασε τὰ μάτια μου σκοτάδι
 Καὶ κατὰ γῆς σωριάστῃκα σὰν πεθαμένον ὄμμα.

Γεώργιος Σ. Ζουφρὲς

Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ.

Τ' ΑΓΑΛΜΑ

Ἀπὸ τὴ χώρα τὴν ἀρρωστημένη ἔτυχε νὰ περάσῃ κάποτε ἓνας τεχνίτης. Ἐμοιαζε μάγος. Ἦτανε σοφός.

Εἶδε καὶ λυπήθηκε τοὺς ἀμοιροὺς τοὺς χωραίτες. Γινώρισε τὴν ἀρρώστειά τους. Θέλησε νὰ διώξῃ τὸ κακὸ ποῦ τοὺς βροσάνιζε.

Παράξενη ἀρρώστεια, ἀληθινά! Κυρίευσεν τὴ σάρκα. Ἀπλώνονταν σιὸ νοῦ. Ἐφτανε στὴν καρδιά. Κοιλίαις πρησμένες ποῦ δὲν χόρταιναν

νὰ τρῶνε. Πρόσωπα χαλασμένα, στόματα στραβά, μάτια ξεπεταμένα. Σώματα κκοπλασμένα, τερατόμορφα. Ἡ ἀσχημιὰ μὲ τὴν κακία καθισμένες ὡς τὴν ὄψη κάθε ἀρρώστου τὰ δουλικὰ τους λόγια, τὰ φοβισμένα τους κινήματα, τ' ἀναντρα παράπονα, οἱ κλαψομοιριῆς κ' οἱ κολακίαις τους, τὰ παρκαλάκια κ' οἱ δόλοι κ' οἱ χολές τους ζωγράφιζαν τὴ βρώμα τῆς ψυχῆς τους. Βρώμα κάθε ἀρρωστῆς ψυχῆς.

Ὁ τεχνίτης διολογήθηκε πολὺ. Κ' εἶρε τὸ γιαντρίκο. Ἐπλάσ' ἓνα ἄγαλμα θεόμορφο, ὅτ' τὸ μάραρον χυτὸ. Τόβαλε ἀπάνου σ' ἓνα στυλοθρονιαστό. Κ' εἶπε ὡς τοὺς πολῖτες.

— Ἡ ἀρρώστεια σας ἦτανε μίαν στρίγγλα ἀσκημοπρόσωπη. Μιὰ λάμια φτονερή. Ἐφάξα ὅτ' οὐδ' ἐμοὶ καὶ τὴν ἡύρα. Κ' ἔβαλα τὰ δυνατὰ μου καὶ τὴν ἐπίασα. Καὶ ζωντανὴ τὴν ἔχτισα ἀπὸ κάτου ὅτ' ἀθέμελα τοῦ στυλοῦ. Ἐκεῖ νὰ τὴν ἀφήσετε! Κανεὶς νὰ μὴν τολμήσῃ νὰ τὴν λευτερώσῃ. Τὸ μάραρον νὰ μὴν τὸ σείσετε ποτέ! Νὰ φυλάττε τ' ἄγαλμα πειὸ πολὺ ἀπὸ τὴ ζωὴ σας. Νὰ τὸ προσκυνᾶτε! Νὰ λατρεύετε ὡς αὐτὸ τὴν λύτρωσή σας. Ὅποιος, ἀρρωστος, ἐκεῖ νὰ καρφώσῃ τὰ μάτια του. Κι' ὡς ποῦ νὰ γιαντρευτῇ, γονατιστὸς νὰ μὲνῃ, βλέποντας ἀπάνου, ὅτ' τ' ἄγαλμα. Κι' ἀπ' αὐτὸ θὰ πείρῃ τὴν ὑγείαν του. Καὶ θὰ βροίσκῃ τὰ χρώματα τῆς νιότης καὶ τῆς ὁμορφιάς. Τῆς νιότης ὁμορφιάς! Αὐτὴ νᾶναι ἢ θρησκεία κ' ἢ πατρίδα σας. Ἀλλοιῶς, ἂν βαρεθῆτε τ' ἄγαλμα, ἂν σηκώσετε κεφάλι ἐνάντια ὡς τὴν ἐξουσίαν του, ἂν τὸ ρίξετε ἀπὸ τὸν ψηλὸν τοῦ θρόνου, εἴσατε χαμένοι! Ἀπὸ τώρα νὰ τὸ ξέρετε!

Ὁ μάγος ἔγινε ἀφαντος ἀπὸ τὴ χώρα. Καὶ δὲν ξαναφάνηκε ποτέ! Κ' οἱ πολῖτες ἄρχισαν νὰ χαίρωνται μίαν ζωὴ καινούριαν μὲς τὴν χώραν. Ἀπέχτησαν τὴν ὑγείαν τους. Γέλασε ἡ ματιὰ τους, ποῦ δὲ γινώριζε γέλιο τί θὰ πῆ. Τὰ μέτωπά τους ἀνθισαν παρθένα ἀναγαλλιάσματα. Τὰ χεῖλη τους ἀπλώσαν κελαδίσματα πλημμυρῆς. Ὁμορφὴ πλάσῃ μπῆκε ὡς τὸν τόπον τῆς πλάσῃς τῆς ἀσκημῆς, ποῦχε γεράσῃ. Ἡ χώρα εἶδε ἡμέρας πολυδόξαστες, ποῦ δὲν τὸ ἔλπιζε ποτέ.

Ἦστερα ἡ χώρα ἄρχισε νὰ μπῆ τὴν εὐτυχίαν της. Ἡ ἀγνὴ προσήλωση ὡς τ' ὄρατο τ' ἄγαλμα καὶ ὡς τὴ λατρεία του ἔγινε μὲ τὸν καιρὸ καὶ χωρὶς λόγον βάρους ἀνυπόφορον ἀγγάρεμα τυραννικὸ ὡς τὴν χώραν καὶ ὡς τὸν πληθυσμὸν της. Τότε βγήκε ὡς τὴ μέση ἓνας ἀγύρτης. Ἐκανε τὸ μάγον καὶ τὸ σοφόν. Μίλησε ὡς τὸ λαὸν λόγια δειλότολμα, πλανευτικὰ, γιομᾶτα φέματα τοῦ νοῦ του. Ἐβρίσεν τὸ ἄγαλμα. Ἐβρίσεν τὸν ἄλλο μάγον, ποῦ εἶχε γίνῃ μῦθος πολυδιήγητος τὸ πέρασμα του, καὶ αὐτὸς ἤρωας ἀφάνταχτος, ποῦ δὲ στάθηκε ποτέ. Τὴν παλιὰ τῆς χώρας συφορὰ κανεὶς δὲν θυμῶνταν πειὰ παρὰ καὶ αὐτὴ σὰν παραμῦθον. Καὶ τὰ παραμῦθια ποτέ δὲ μολογᾶν ἀλήθειαν, ὁ μάγος ἔλεγε. Κάτου ἀπὸ τ' ἄγαλμα ἦτανε γτισμένη ἀρρώστεια, λούδα ζωντανή, λέει τάχα, ἢ Ψεύτικος ὁ λόγος ποῦ τέτοια μολογᾶει! Πῶς μπορεῖ νὰ γίνῃ τέτοιο πᾶμα ἀδύνατον!

Κ' ἀφοῦ ἀκόμα δίσταζε ὁ λαός, καὶ δὲν ἔβαν ἀκόμα χεῖρι ὡς τ' ἄγαλμα, ὁ ψευτοπροφήτης τοὺς ἀναψε ἄλλη φλόγα ὡς τὰ μυαλά

τους. Τὸς ἔταξε θησαυροὺς κρυμμένους ἀποκάτου ὅς τ' ἄγαλμα
Τότε πειὰ σηκώθηκε ὁ λαὸς κι' ἀπλωσε νὰ ρίξῃ τ' ἄγαλμα ἀπὸ θε-
μελιοῦ του.

Ἀπὸ τότε ἔπεσε πάλι ὅς τὴν πάλι ὅς τὴν παλιά ἀρρώστεια τῆς ἡ
χώρα. Τὸ μάγο τὸν ἀγύρτη τὸν ἔπιασαν τοῦ κάκου καὶ ζωντανὸ τὸν
ἔθαψαν. Κ' ἔκκμυν ἀνάθεμα τὸν τάφο του. Ἀλλὰ τί βγαίνει; Ἡ
δόξα ἡ πρώτη δὲ θὰ ξαναγύρῃ πειὰ ὅς τὴν χώρα. Θὰ μείνῃ παρα-
μυθὶ μοναχά. Ἡ χώρα ὅμως θὰ βυθιστῇ ὅς τὸ βουρκο τῆς βαθιά κι'
ὄλο βαθύτερα! Καὶ μιὰ μέρα θὰ σηκωθῇ ψηλότερος ὁ βουρκος κι' ἀπ'
τὰ κεραμίδια τῆς καὶ θὰ τὴν θάψῃ.

Γ. Βλαχογιάννης

MENGUS

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Ἄνάμεσ' ἀπὸ τὸ γαλάζιον οὐρανὸ, τὸ γελαστὸ καὶ ταραγμένον
σὰν τὸ χαμόγελο τῆς ἀρραβωνιασμένης, ὁ ἄνεμος διώχνει ἰδιότροπα
τὰ μεγάλα σωριασμένα κάτασπρα σύννεφα. Στὶς ψηλὰς κορφὰς τῶν
δεντρῶν κουνιόσονται οἱ φωλιές, οἱ παλιές φωλιές, περιμένοντας και-
νούργιες ἀγάπες. Τὰ κλαδιά σχηματίζοντας τὸ γοτθικὸ ὄλο τῶν
δεντροστοιχιῶν ἀγκαλιάζονται ξεχύνοντας τὸ θόρυβο τῶν ἀβρῶν χα-
διῶν, τῶν ψιθυριστῶν φιλημάτων, καὶ κάτω ἀπὸ τὴν φλαμουριὰς ἡ
χλόη λαμπυρίζει καταπράσινη σὰν τὴν ἐλπίδα. Ἀπὸ τὸν οὐρανὸ,
μέσ' ἐπὶ βαθεῖα γαλήνη τοῦ κυριακῆ-αἰκου αὐτοῦ δειλινοῦ, πέφτει
μιὰ ἀνήσυχη βροχὴ φωτός, φωτὸς γονίμου, ποῦ κυθίζεται ἐπὶ τὴν καρ-
διὰ τῶν βλασταριῶν μακραίνοντας τα, καὶ κατασταλάζει ἐπὶ τὴν μυ-
στικώτερες φλέβες τῶν προκαλῶντας τὸ ἀντίβασμα τοῦ χυμοῦ.

Ἐνα φανταχτερὸ ἀχτινοβόλημα ξεχύνεται ἀπὸ τὸ σκόρπισμα τῆς
χαρᾶς σου, ὦ Φύσις! μιὰ ὑπόσχεσις ἀναγαλλιάσματος μέσ' ἀπὸ τὸ
ὄποσον θὰ ὀδηγήσῃς τὴν ἀθῶες καὶ εὐκολόπιστες ψυχὰς ἀπὸ τὴν ἀνιξί-
ποῦ τραγουδεῖ πρὸς τὸ φθινόπωρο ποῦ ἀμφιβάλλει.

Κοντὰ ὅς ἕνα ὄμιλο παιδιῶν, ποῦ τὸ γέλιο τους βλασταίνει χα-
ρούμενο κι' ἔλαφρό, ἐνῶ τὸ παιχνίδι τὰ διασκορπίζει, μιὰ γυναῖκα
κάθεται μὲ πένθιμο φόρεμα, σύμβολον τῆς θλίψεως μπρὸς τὸν παγ-
κόσμιο Πόθο. Στὰ μάτια τῆς κοιμᾶται ἡ ἀπόγνωσις τῆς ζωῆς. Μιὰ
βαρεῖα ὑποταγὴ ζυγιάζει ἐπὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς, σὰν τὸ χειμωνιά-
τικον οὐρανὸν ἐπάνω ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐρημωμένην ἐξοχή. Καὶ ἀπὸ τῆ
γυναῖκ' αὐτῆ, ποῦ ἀπὸ τῶρα γέρνει πρὸς τὸν τάφο, ἀπὸ τῆ γυναῖκ'
αὐτῆ τὴν ταπεινὴν κι' ἀδύνατην μιὰ μομφὴ ξεβγαίνει: Ἄνοιξι, Νειότη,
μ' ἐξεγελάσατε!

Νὰ βλέπῃ τάχα, — μὲ τὸ βλέμμα βυθισμένον ἐπὶ Παρελθόν, — τὰ
ὄνειρά τῆς νὰ στροβιλίζονται ἀκόμη, τὰ ὄνειρά τῆς ποῦ τόσο σκληρὰ
τὰ ξεφύλλισεν ὁ ἄνεμος τῆς Ἐρημίας;

Κάτω ἀπὸ ἕνα ὀρίζοντα ποῦ ἀνοίγεται πλατῦς, ποῦ τὴν ἔλουζε
μὲ τὴν αὐγινὴς ἀχτῖδες, ἐβάδιζε, μέσ' ἐπὶ τὴν πρωϊνὴν δόξα, μὲ τὴν
καρδιὰ ὄλη παλμούς καὶ μὲ τὰ χεῖλη ὄλο λαχτάρια. Ἐβάδιζε τρα-
γουδῶντας μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ συναντήσῃ τὸν πολυαγαπημένον τῆς!
Ἄλλοῖμον' ὅμως! μέσ' ἐπὶ τὴν στεῖρα ξηρότητα τοῦ μεσημεριοῦ, ἐπερ-
πάτησε μόνη, πάντοτε μόνη! Καὶ τώρα τρεμοπατάει μέσ' ἐπὶ τὴν θλι-
βερὸ πανηγύρι τῆς νυκτὸς ποῦ καταπέφτει μακραίνοντας τὴν σκιὰς,
τὴν ὁμοίαν μὲ φαντάσματα.

Στὴν ἐρημωμένης δέντροστοιχίας, διαβάτες δὲν περνοῦνε πιά. Ἡ
νύχτα ξεδιπλώνει ἐπὶ μαύρη πεταλοῦδα, τὴν σκιερὰς φτεροῦγες τῆς.
Τὰ μουγκρίσματα τοῦ ἀγέρα μέσ' ἀπὸ τὰ δέντρα, μοιάζουν ἐπὶ νᾶρ-
χονται ἀπὸ πληγωμένη ψυχὴ. Κάποια καμπάνα ξαπλώνει ἐπὶ
ἀπειρο τὸν κύκλο τῶν ἤχων τῆς, καὶ ἀόριστα, μέσ' ἐπὶ τὴν σκιά, μί' ἀν-
θρώπινη μορφὴ ἀναρριγεῖ καὶ χάνεται.

Mengus

A. ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

A'

Ο ΑΣΤΕΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΥΜΝΩΝ

Ἄστερισμέ, ὦραία γενηὰ ἐπὶ τὸν κρυσταλλένιον αἰθέρα
Μᾶς ἤρτες ἀντιλάμποντας χιλιόχρωμος ἐπὶ βύθη!
Τὰ γέλοια ἐσειῶνταν, σὰν κλαριά ἐπὶ τὸν βραδινόνον ἀγέρα,
Σὰν κύματα ἀνασάινανε μέσ' ἐπὶ τὴν σιγὴν τὰ στήθη.

Στὴν χλόη τοῦ κάμπου ἐστρωθήκεν ἀχιδιωτὸ τὸ χράμι
Καὶ ὑψάνοντας πρὸς τὴν νυχτιὰ τὰ ἡλιοκαμμένα χέρια
Στὰ οὐράνια κρούσταλλα νερά, ποῦ τὴν τὰ σύγνεφα ἄμμοι,
Σὰ μὲ κοχύλια ἐπαίξατε μαγεύοντας τὴν ἀστέρια.

Καὶ ὁ γιός, ποῦ ἀκούμπαιε μουσικὴ τὴν σάρκα τοῦ ἐπὶ τὴν λύρα,
Πρὸς τὸν πατέρα ἐγύρισε τὸ φλογισμένον πάθος
Κι' ὁ κάθε ἡχὸς μέσ' ἐπὶ τὴν σιγὴν πεσοῦμενον ἀστρο γύρα,
Στὰ μάτια τοῦ ἡῶρ' ἀπέραντο γιὰ νὰ σβυστῇ, τὸ βάθος.

Ὁ Γιός

Πατέρα, δρόμον ἔκοψες σιὰ νέφια καὶ σιάστερια·
 Τὰ δάχτυλά σου πιάνοντας, σὰ νύχια ἀητοῦ σιὸ βράχο
 Σαλεύοντας· ὦ, ἂν κράταγες τὴ σάρκα μου σιὰ χέρια,
 Τὰ νύχια τους ὡς τὴν καρδιάν, ὡς τὴν καρδιά νὰ τᾶχω!

Σιὸ λιοκαμμένο μου κορμὶ τὸ πύρινο αἶμα τρέχει.
 Κρούσταλλο ὁ νοῦς μου καὶ φωτιὰ περνάει ὁ στοχασμός μου.
 Ἡ ἀνάκουση τοῦ πόθου σου φωνὴ ποῦ μὲ κατέχει
 Ἄπ' τὸ φιλλὶ ποῦ μῆπλασες εἶνε ρυθμὸς δικός μου.

Ὁ πατέρας

Ἦταν σιὸ πνέμμα ὁ ἀριθμὸς, σὰν τᾶστρα σιὴ γαλήνη
 Τοῦ αἰθέρα, ποῦνε ἀσάλευτος σιὸ χαλασμό τῶν ἡλιων,
 Βουβός, βαθὺς καὶ ἡ μυστικὴ τῆς δυνάμης του δίνη,
 Ἦτανε οἱ κύκλοι οἱ ἄβλεφτοι τῶν ἀστεριῶν τῶν χίλιων.

Κιάξαφνα ξάστραψε ὁ ρυθμὸς, ὁ ἡχὸς βαθὺς ἀπλώθη,
 Ἐλαμψε ἡ φλόγα, κ' ἡ καρδιά σιὸν κόσμον ἐτοῦτο ἐστάθη,
 Σὰ μὲς τᾶστερία ἐστάθη ἡ γῆ καὶ πρὸς τὰ πάντα ἐδόθη,
 Πρὸς τὴν αὐγὴ καὶ τὴ νυχτιὰ μὲνα ἡλιο μὲς τὰ βάθη.

Ἡ θυγατέρα

Ἦπνος καὶ ξύπνος εἶν ὄνειρο σιὸ αἰώνιο πέρασμά σου·
 Μάνα, φωτιὰ μ' ἐβύζαξες κείνη ἡ καρδιά μου ἀστέρι·
 Τὸν πόθον μου ἐσὺ κοίμισε μὲ τὸ νανούρισμά σου,
 Σιὰ βλεφαρά μου ἀκούμπησε τὸ φωτεινὸ σου χέρι.

Ἡ μάνα.

Μάτια μὲς τὸν αἰθέριο σας βυθὸ καὶ ἡ φύση φάσμα
 Κιᾶν μέσα σας δεχτήκατε νὰ φέγγη ἡ πλάση ἀκέρηα,
 Εἶνε ἕνας σπόρος ποῦ ποθεῖ σὲ σᾶς νὰ γίνη πλάσμα
 Καὶ σπόροι ἐπέσαν μέσα σας καὶ ὁ ἥλιος καὶ τᾶστερια.

Κιᾶν κλείσουνε τὰ βλέφαρα, μιὰ μέρα σας νὰ δύση
 Δικό σας δρόμον ἔχετε σὲ ἀνατολὴ καὶ δύση.

Ὁ πατέρας.

Ἦ ἀσάλευτε τοῦ τραγουδιοῦ βυθὲ, ποῦ ὡσὰν πλεμάτια
 Τοῦ πάγον ἀπάνωθε κυλᾶ, λάμπει σιὸ φῶς καὶ ὁ ἡχος
 Γαλήνια φέγγει μέσα σου, σὰ σὲ ὑψωμένα μάτια
 Ἡ πλάση κιοῦτε ἀντίσκομα σιὸ ρέμα σοῦ εἶνε ὁ στίχος.

Σὰν πλανευτοῦν τὰ μάτια μου μὲς τὸ βαθὺν αἰθέρα
 Καὶ μὲ καλέση ὁ ἴσκιος τους σιὸ λογισμό σου πίσω,
 Σκύφτω σιὰ κρύα σου κρούσταλλα ποῦ φέγγει αἰώνια ἡμέρα
 Τὴν ἴδια ἀκοίμητη μορφή· σὲ σὲ νὰ καθρεφτίσω.

Β'

1

Νύχτες γλαυκές, ποῦ φέγγετε ἡ μία σιμὰ σιὴν ἄλλη,
 Ἦσὰ βουνῶν ἀνατολές, ἀπὸ τῆς γῆς τὰ σπλάχνα,
 Ἦ ἀγρύπνησα κυτιῶντας σας τὸ ἀστραφτερὸ κρουστάλλι
 Καὶ δὲ σᾶς σιάθη σύννεφον, τῆς ἀναπνιᾶς μου ἡ ἄχνα.

2

Σὲ ραίνει γύραθε ὁ ἀφρός μὲ τῆς στιγμῆς τὰ κοῖνα.
 Νησάκι, εἶναι σιὰ κύματα σὰν ὁ καρπὸς σιὸ φύλλο·
 Σὲ εἶδα ἕνα βράδν, σιὴ λυξὴ τοῦ ἀποσπερίτη ἀχτινα
 Ἦ ἀπάνου - ἀπάνου ν' ἀναπνές, σὰν ἀφημένο μῆλο.

3

Ἦ αφιερωμένο σιὴ μάνα μου.

Χῶμα ἀλαφρὸν ἐσὺ οὐρανὸς καὶ οἱ βράχοι σαρκωμένα
 Σιὸ θόλο σου εἶνε σύννεφα· σιὸν ἄσειστον ἀγέρα,
 Ἦ! τὸ γλαυκὸ σου μέτωπο, τὸ μέτωπό μου ἐμένα
 Καὶ ἡ σκέψη μου κομμάτι γῆς ριγμένο σιὸν αἰθέρα,

Σὲ σὲ χαμογελάει ἡ γῆ, σὲ σὲ ἡ πατριίδα ἀκέρηα·
 Σπόρο τὸ χέρι μου ἔρριξε σιὰ σπλάχνα σου τὴν πέτρα·
 Σπόρον ἐδέχτη μου καὶ ὁ νοῦς, ἀπάνω σου τᾶστερια·
 Οἱ νόμοι, τοῦ παντὸς καρποί, νὰ, μοῦ ἐγενῆκαν μέτρα.

Τώρα τὸ σῶμά μου χτυπᾶ σιὴν ἔρμη γλὸη σου κάτον,
 Ἦ ἀνθοὺς ἡ ρίζα ἐπόθησε κ' ἀνάγειρε ὁ κορμός·
 Κ' ἦριε ὁ σεισμός, κ' ἐχτύπησε τὸ κῦμα τοῦ χωμάτου,
 Δουλουδιασμένος πρὸς ἐμέ, τῆς γῆς ὁ Θεὸς παλμός.

«Ρόδο σου ἐβώδιαζε ἡ καρδιά γιὰ τὴ δική μου ἀγάπη»

*Πιά, δὲ θὰ σύρης τὸ χορὸ μὲ τὸ ρυθμὸ τοῦ δάσου,
Σὰ στήν καρδιά σου ἐχτύπαγεν ἀκέρηο τὸ φεγγάρι,
Κιάπο τὰ θάμνα ὁ βούλγαρος κρατώντας τὸ δοξάρι
Μὲ τὸ βιολί του ἐσιέναζε σιὸ κάθε πάτημά σου ;*

*Πιά δὲ θὰ πλώσης στή νυχιὰ τὸ ἀστραφτερὸ μαντίλι,
Δὲ θὰ χυθοῦν σις κόρες σου, νερὰ ἀμεθύστου γύρω
Καὶ δὲ θ' ἀνοίξουνε ἄλλο πιά, τρεμάμενα τὰ χεῖλη,
Νὰ σκύψω ἐγώ, νὰ λιγωθῶ σιὸ τρισβαθὸ τους μῦρο ;*

Ἄγγελος Σικελιανός

REMY DE GOURMONT

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

Ο κ. ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΡΟΣΤΑΝ

Ἡ εὐτυχία: λέγουν ἐπίσης ἡ τύχη, καὶ ἀκόμη σὲ μιὰ γλῶσσα ὀλως διόλου νέα, ἡ φλέβα. Εὐτυχία, τύχη ἢ φλέβα δὲν ἔχουν εἰς τὴν φιλολογίαν κατ' εὐθείαν σχέσιν μὲ τὸ ταλέντον καὶ πολὺ ὀλιγώτερον μὲ τὴν μεγαλοφυΐαν. Εἶνε πολὺ κοινὸν τὸ ὅτι ὑπάρχουν ταλέντα καὶ μάλιστα μεγαλοφυΐαι ἄγνωστοι.

Προκειμένου βεβχίως περὶ μιᾶς ἀπολύτου ἀφανείας εἶνε πολὺ ὀλίγα τὰ ταλέντ' αὐτὰ προκειμένου ὅμως περὶ μιᾶς σχετικῆς ἀφανείας τότε εἶνε πολλὰ. Θὰ εἰμποροῦσε κανεὶς σήμερα ν' ἀπαριθμήσῃ περισσώτερον ἀπὸ ἓνα ὀνόματα, τὰ ὅποια εἰς τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀνθρώπων δὲ εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀληθινήν τους θέσιν καὶ τὰ ὅποια—ἀλλοίμονον!—δὲν θὰ βρεθοῦν, ἴσως, ποτέ. Ἀργότερα εἰς τὰ φιλολογικὰ ἐγχειρίδια θὰ λεγουν: ἡ φήμη τους δὲν ἐσυμφώνησε μὲ τὸ ταλέντο τους, — καὶ θὰ παρέλθουν. Αὐτὸ ὅμως, ἀξίζει ἴσως περισσώτερον, ἀπὸ τοῦ νὰ παρασκευάσῃ κανεὶς διὰ τὸν ἑαυτὸν του, αὐτὴν τὴν ἄλλην ὑπεροφημίαν, ἢ ὅποια δὲν εἶνε καὶ ἡ πλέον σπανία ἢ φήμη, ποῦ ἀπέκτησαν ἐνώσω ἐζούσαν εἶνε ἀνεξήγητος, διότι τὸ ταλέντο τους εἶνε ἀληθινὰ ἀπὸ τὰ πλέον μέτρια. Οὔτε τὸ ἓνα, οὔτε τὸ ἄλλο ἀπὸ τὰ πρῶτα ἀπὸ τὰ ἐφαρμόζονται εἰς τὸν κ. Ἐδμόνδον Ροστάν. Οὐδέποτε παρεγνωρίσθη, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἔργου του καὶ δὲν εἶνε ἀπολύτως παράλογον, ἂν σήμερον τὸν ἀνεβάζουν εἰς τὰ σύννεφα.

Εἰς μερικοὺς συγγραφεῖς ὑπάρχει ἓνα θέλημα καὶ ἔτσι ὅ,τι βγαίνει ἀπὸ τὴν πέννα τους ἀρέσει περισσώτερον. Ὑπάρχει ἓνα χαμόγελο εἰς τὸ ἔργον των καὶ ἓνα χαμόγελο εἰς τὸ πρόσωπό των. Τέρπουν ἢ συγκινοῦν, τοὺς εὐγνωμονοῦν με τὸν ἴδιον τρόπον. Τίποτε δὲν εἶνε ἀδιάφορον ἀπ' ὅ,τι κάμνουν ἢ ἀπ' ὅ,τι γράφουν· τοὺς ἀγαποῦν :

εἶνε οἱ ἐρωμένες τοῦ κοινοῦ. Ὁ κ. Ροστάν, ὁ ὅποιος παρήγαγε τόσα χαριτωμένα καὶ πνευματώδη πράγματα, κατώρθωσεν ὥστε ἓνα κοινὸν δύσκολον νὰ χειροκροτήσῃ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς πλέον κακοὺς στίχους, διὰ τοὺς ὁποίους θλίβεται ἡ γαλλικὴ ποίησις. Ἡ παράφρασις τοῦ Pater π.χ. μὲ τὸ ἄτοπον τοῦ φόντου τῆς καὶ τὴν καλοφωνίαν τῆς φόρμας τῆς, ὑπεεβή τα ὄρια τῶν περιφήμων κουματιῶν τῆς παραποιητικῆς ποιήσεως: καὶ ὅμως χιλιάδες ἐφημερίδων εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ὀλόκληρον τὸν κόσμον, ἀνεδημοσίευσαν καὶ παρουσίευσαν ὡς ἓνα ἀριστούργημα τὴν ἀξιολύπητον αὐτὴν προσαρμογὴν.

Καὶ τοῦτο διότι ὁ κ. Ροστάν εἶνε ἓνας εὐτυχῆς ποιητής. ἐπειδὴ εἶνε ἓνας ἀγαπητὸς ποιητής: μόλις ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ τὸ κριτικὸν οἶσθημα λυγίζεται εἰς τοὺς πλέον δυσκόλους κοιτάς. Ὁ ἴδιος ὁ κ. Faguet, χάνει τὸ νοῦ του καὶ ἀπαγγέλλει κατ' ἴδιαν ἓνα ποίημα, διὰ τὸ ὅποιον καθηγητής, θὰ ἐτιμωροῦσε τὸν μαθητήν, ὁ ὅποιος θὰ ἐγένετο ὁ δρᾶστης αὐτοῦ.

Ὁ ψυχολογικὸς μηχανισμὸς αὐτῶν τῶν παραλογισμῶν εἶνε πολὺ περίεργος, μολονότι πολὺ ἀπλός. Βασίζεται εἰς τὴν πνευματικὴν ἀκνηρίαν. Ἐνας ποιητὴς ἔγραψε πολὺ ὠραίους στίχους—εἶνε ἡ περίστασις τοῦ κ. Ροστάν· ἐνθουσιάσθησαν ἀπ' αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ πλέον ἐμέθυσαν· ἀνεβάζουν πολὺ ὑψηλὰ τὴν συγγραφέα εἰς τὴν ἐκτίμησίν τους καὶ τὴν ἀγάπην τους. Γίνεται εἰς τὸ πνεῦμα ἡ ἀποκρυστάλλωσις αὐτῆ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Stendhal ἐξηγοῦσε τὴν σκοτεινὴν γέννησιν τῶν παθῶν καὶ τῶν ιδιοτροπιῶν. Ἐτελείωσε· τὸ θέλημα τὸ ἐπενήργησε. Ὅ,τι θὰ γραφῇ εἰς τὸ ἐξῆς ὁ ποιητὴς αὐτὸς θὰ εἶνε θυμῶσιον. Ἴδου ἡμεῖς βεβαιωμένοι. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἐκτὸς συζητήσεως. Ἄς ἀσχληθῶμεν δι' ἄλλο πρᾶγμα. Ὁ κ. Ροστάν ἐκρίθη μιὰ γιὰ πάντα· δὲν μᾶς μένει πρᾶν νὰ τὸν θυμαζώμεν ἀνεπιφυλάκτως.

Καὶ τώρα πῶς γίνεται αὐτὴ ἡ ἀποκρυστάλλωσις; Τίποτε δὲν εἰμποροῦμεν νὰ ζεῦρωμεν. Μήπως ζεῦρη κανεὶς πῶς γεννᾶται ὁ ἔρω, ἢ τί εἶνε ἐκεῖνο ποῦ μεταβάλλει ἐντὸς μᾶς εἰς τὴν πλέον λατρευτὴν τῶν πριγκηπισσῶν γυναῖκα, ἢ ὅποια χθὲς μᾶς ἦτο ἀδιάφορος; Ὁ κ. Ροστάν εἶνε φημισμένος· εἶνε ἐνδοξός: θὰ εἰμποροῦσε πολὺ καλὰ νὰ μὴν εἶνε τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ. Ὑπῆρξεν εὐτυχίς καὶ ἐδῶ εἶνε τὸ ὄλον. Πράγματι ὁ κ. Maeterlink παραδείγματος χάριν, ἂν εἶνε ἐνδοξός, εἶνε πολὺ ὀλιγώτερον—καὶ ἐν τούτοις.....

Ὑπάρχει καὶ τι ἐντελῶς νέον εἰς τὴν Πριγκηπισσῶν Μαλέν, καὶ σχεδὸν καθένα ἀπὸ τὰ ἄλλα δραματικὰ ἔργα τοῦ κ. Maeterlink μᾶς ἐπεβεβαίωσε τὴν ιδέαν, ὅτι ἂν τὸ θέατρον εἰμποροῦσε ν' ἀναγεννηθῇ, θὰ κατωρθῶνετο μόνον διὰ τῆς μεθόδου αὐτῆς τῆς ἀπλῆς καὶ συγχρόνως σοφῆς, ἢ ὅποια ἐπιχειρεῖ νὰ ζωγραφίσῃ τὰ μυστηριώδη σημεῖα τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ δεικνύῃ τὰς ψυχὰς μᾶλλον παρὰ σκηνογραφίας. Καμμία κριτικὴ δὲν ἤθελσε νὰ τὸ ἐνοήσῃ αὐτό, καὶ τὸ κοινὸν ἦτο πολὺ ἀνίκανον νὰ τὸ ἐνοήσῃ ὀλομόναχον. Ἀλλὰ ἐμπρὸς εἰς τὸν Συρανό δὲ Μπερζεράχ ἠσθάνθησαν τὸν ἑαυτὸν τους συγκεκλιμένον μέχρι τοῦ βαθους τῆς καρδίας των.

Ἡ ἥρωική αὐτὴ κωμωδία εἶνε χωρὶς ἄλλο χαριτωμένη καὶ πολὺ ὑπέροχος διὰ τὴν μέσσην ἡλικίαν τοῦ συγχρόνου γαλλικοῦ θεάτρου. Ἔχει πολλὰς ἀρετάς. Εἶνε γραμμὴν σέ στίχους ἐλευθέρους, καλλιτεχνούς, σατυρικούς, καὶ καμμιὰ φορὰ τρυφερούς, ὁπότε εἰς μερικὰς στροφὰς μεταβάλλονται εἰς καλὴν αἰσθηματικὴν ποίησιν. Εἶνε γεμάτη ἀπὸ πνεῦμα, ἀπὸ διασκεδαστικὰς παραφροσῶν, ἀπὸ ἥρωισμούς καὶ ἀστειότητας. Ἐπὶ τέλους δὲν θέλει ν' ἀποδείξῃ τίποτε· διαγράφει ἕνα χαρκατῆρα καὶ διηγείτῃ ἐπεισόδια. Πρέπει νὰ τὸ εἰποῦμε, διότι εἶνε ἀλλήθες· ἐρχόμενος, μετὰ τὸ φρικτὸ φαρμακευτικὸν καὶ δι-
 κονομικὸν θέατρον τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ κῦτός ὁ Συρανὸς ὑπῆρξε ἕνα ρεφρεσκάρισμα, ἕνα γλυκὸ ποτῆρι μυρωδάτου κρασιοῦ καὶ παγωμένου ὕστερ' ἀπὸ ἕνα μακρὸν τρέξιμο μέσα εἰς τὴν σκὴν τῶν δρόμων. Ἐννοεῖ βέβαια κανεὶς τὴν ἐκπληξὴν τῆς κριτικῆς καὶ τὴν χάραν τοῦ κοινοῦ. Πρὸ εἴκοσι χρόνων καὶ πλέον, ὅταν μᾶς ἐπροσκαλοῦσαν εἰς τὸ θέατρον, ἐπηγαίναμεν διὰ ν' ἀκούσωμεν δικηγόρους συζητοῦντας ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ἐνὸς διαζυγίου, ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῶν παιδιῶν, τοῦ πατρὸς, τῆς μητρός, τοῦ Κράτους· τὸ μέλλον τῶν κοινωνιῶν, τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν· ὅπου πολλοὶ ἰατροὶ σᾶς ὁμιλοῦν διὰ κάποια κακὴν ἀρρώστεια, διὰ κάποια ἐγγείρησιν δύσκολον, περὶ τῆς διαίτης τῶν νοσοκομείων ἢ τῶν φυλακῶν καὶ ἕνα σωρὸν ἄλλων ζητημάτων ἐπίσης βρωμερῶν—καὶ ἡλιθίων πρὸ πάντων.—ἀφοῦ εἶνε ἀκατανόητα πρὸ πάντων εἰς τὸ θέατρον. Ἐμπρὸς εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸν ἥρωισμόν τοῦ Συρανό, οἱ δυσπιστοῦντες θεαταὶ ἠ-θάνθησαν ν' ἀναγενῶνται· ἀντὶ τῶν ἀηδῶν σημείων τῆς ζωῆς. τοὺς ἐδεικνύων τὰ μέρη τὰ πλέον λάμποντα: ἐπὶ τέλους ἐδῶ ἦτο ζήτημα ἔρωτος, ἥρωισμοῦ καὶ εὐμορφίης!

Ὁ ἐνθουσιασμὸς ὑπῆρξε ὁμόφωνος. Ἐπηκολούθησαν μερικαὶ ἰλλουζιόν. Ὁ κ. Αἰμίλιος Φαγκιέ, τὸσον φρόνιμος συνήθως καὶ μάλιστα σκεπτικός, κατελήφθη ἀπὸ ἕνα εἶδος παραληρηματός. Παρέβλεπε τὸν κ. Ἐδμόνδον Ροστὰν πρὸς τὸν Πέτρον Κορνηλίον καὶ ἐπιστοποίησεν, ὅτι παρῆσθημεν εἰς τὴν παράστασιν ἐνὸς νέου Σίδ. Ἐσχάτως ἐπανειλημμένως ἐσημείωσε τὴν παράδοξον αὐτὴν σύγκρισιν, προσθέτων καὶ κάτι τι ὅπως διόλου ἀπρόοπτον. Κατ' αὐτόν, ὁ Συρανὸς δὲ Μπερζεράκ θὰ ἦτο κάτι τι ἀνόλογον πρὸς τὸν Σὶδ καὶ τὴν Μεγαλοφυΐαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, δηλαδή, ἂν ἀντελήφθη καλὰ, ἢ αὐγὴ μιᾶς νέας ἐποχῆς διὰ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν. Δέν ἀληθεύει ὅπως διόλου αὐτό. Ὁ Συρανὸς εἶνε πράγματι ἕνας σταθμὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλολογίας μας. Ἀλλὰ δὲν φανερῶνει τὸ ἀρχίνισμα μιᾶς νέας περιόδου· σημειώνει τὸ τέλος τοῦ ρομαντικοῦ κύκλου. Τὸ φανταχτερὸ αὐτὸ ἔργον εἶνε ὁ τελευταῖος κρότος ἐνὸς πυροτεχνήματος.

Ὅλα εἶνε ἀνανεωμένα εἰς τὸ θέατρον τοῦ κ. Ροστὰν, ὁ στίχος, τὸ πνεῦμα, ἡ σκηνογραφία, ἡ κίνησις· μέσα εἰς ὅλ' αὐτὰ τίποτε δὲν εἶνε νέον. Ὁ Συρανὸς εἶνε ὁ Matamore τοῦ Κορνηλίου καὶ ὁ Tragedabas de Vacquerie, τακτοποιημένα ἀπὸ χέρια ἀπειρώς ἐπιδέξια. Ὁ στίχος εἶνε τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, μὲ λεπτολογίας κατὰ

τὸν Μπαμβίλλ καὶ τρυφερότητας κατὰ τὸν Μαντές. Ἡ καθαυτὸ ἀξία τοῦ κ. Ροστὰν εἶνε ὁ διάλογος, ὅπου αἱ ἀποκρίσεις πλέκονται μὲ μίαν θαυμαστὴν εὐστροφίαν· ὑπάρχει τόση ἐτοιμολογία, ὅπου εὐρίσκει κανεὶς κάτι ἀπρόοπτον, τὸ ὅποσον χαρακτηρίζει τὴν ἐμπνευσιν τοῦ Μολιέρου· τέτοιος εἶνε ὁ στίχος αὐτός, ὁ ὅποτος θὰ ἀξίζε νὰ μείνῃ εἰς τὴν συνομιλίαν, ὡς μία ἀπὸ τὰς πλέον ὠραίως αὐθάδεις λέξεις:

Eh bien, lisez les vers imprimés sur le sac !

Καὶ τίποτε ἴσως εἰς ὅλον μας τὸ λυρικὸν θέατρον δὲν εἶνε πλέον χαριτωμένον ἀπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ μπαλκονιοῦ καὶ πρὸ πάντων τοῦ μέρους αὐτοῦ ὅπου ὁ Συρανὸς λέγει εἰς τὴν Ρωξάνην:

«J'ai senti, que tu le veilles ou non,
 ... le tremblement adoré de ta main
 Descendre tout le long des branches de jasmin.»

Χρειάζεται κάτι τι ἄλλο ἀπὸ τὸ τάλαντον διὰ νὰ εὐρίσκη κανεὶς τέτοια λεπτὰ καὶ πνευματώδη πράγματα. Ἡ εὐτυχία αὐτὴ τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ροστὰν ἔχει εἰς τὴν ζωὴν του, τὴν ἔχει καὶ εἰς τὸ ἔργον του καὶ ἐδῶ ἴσως εἶνε τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας του. Ἡ ποίησις του εἶνε εὐτυχῆς καὶ ἀνοιχτόκαρδη ὅπως αὐτός ὁ ἴδιος· τὸ κοινὸν ἐμειδίασεν εἰς τὴν ποίησίν του, ἐπειδὴ ἡ ποίησις του ἐμειδίασεν εἰς τὸ κοινόν.

Κανὲν δραματικὸν ποίημα εἰς καμμίαν ἐποχὴν καὶ εἰς οὐδεμίαν χώραν, δὲν εἶχεν ἐπιτυχίαν ὁμοίαν πρὸς τοῦ Συρανὸς δὲ Μπερζεράκ καὶ τόσον παγκόσμιον· κανὲν μυθιστόρημα καὶ μάλιστα τῶν πλέον δημοτικῶν συγγραφέων, δὲν ἔφ'ἴσασεν εἰς παρόμοιον ἀριθμὸν ἐκδόσεων· ἔχω ὑπ' ὄψιν μου τὴν «διακοστὴν ἐξηκοστὴν καὶ μίαν χιλιάδα» ἢ ὁποία δὲν εἶνε καὶ ἡ τελευταία· πωλοῦν ἀκόμη ἑκατοντάδας καθ' ἑβδομάδα. Εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ ὅτι τίποτε ἴσως δὲν διήγειρε ποτὲ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τὴν περιέργειαν τοῦ πλήθους—καταστάντος ἀναριθμήτου,—τῶν ἀναγνωστῶν: καὶ ἐν τούτοις μένει ἀκόμη μεταξὺ τῶν λογίων μία μερίς, ἢ ὁποία, δὲν θαυμάζει ἀνεπιφυλάκτως, καί, μεταξὺ τῶν ποιητῶν μία ἄλλη μερίς, ἢ ὁποία δὲν θαυμάζει ὅπως διόλου. Τὸν λόγον αὐτῆς τῆς ψυχρότητος ἤδη τὸν περιέγραψα: ἀπὸ τὴν ποίησιν τοῦ κ. Ροστὰν λείπει ὁ ὑποκειμενισμός. Λείπει ἡ σκέψις, τὸ βάθος. Εἶνε μία λίμνη ἢ ὁποία λαμποκοπᾷ χαριέντως ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τῆς σελήνης, ἀλλ' ἢ ὁποία δὲν ὑποκρύπτει καμμίαν ἄβυσσον, κανένα μυστήριον· τὸ βάθος εἶνε ἀσφαλὲς καὶ βέβαιον· εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ βυθισθῇ ἐκεῖ χωρὶς νὰ χάσῃ ποτὲ τὸ πόδι του καὶ ἂν θελήσῃ νὰ πάρῃ βουτιά θὰ σπᾶσῃ τὸ κεφάλι του. Καὶ τάχα νὰ εἶνε μιά λίμνη; Εἶνε μία στέρνα τεχνητὴ πλακωστρωμένη καὶ τὸ νερό, ποῦ τὴν τροφοδοτεῖ δὲν κατεβαίνει ἀπὸ βουνά, ἀλλὰ ἀπὸ μίαν ἀπλὴ δεξαμενὴ· τὴν ἀδειάζουν καὶ τὴν γεμίζουν στρέφοντες ἕνα κλειδί. Εἶνε μία λίμνη θεάτρου.

Τὸ εἶδος εἰς τὸ ὅποσον ἐπεδύθη ὁ κ. Ροστὰν, τὴν δραματικὴν ποίησιν σὲ στίχους κανονικούς μὲ πλούσιες ρίμες εἶνε σήμερον καθαρὰ ἀρχαιολογία. Τὸ κοινόν, πάντοτε πενήντα χρόνια πίσω ἀπὸ τὴν ἀλη-

θινήν φιλολογικὴν κίνησιν, εἰμπορεῖ ν' ἀρέσκειται ἀκόμη εἰς αὐτά· οἱ ποιηταὶ δὲν ἐννοοῦν πλέον. Κανεῖς ἐξ αὐτῶν δὲν ἐπῆρε μαθήματα ἀπὸ τὸν κ. Ροστάν· ἢ ποιήσας του, τὴν ὁποῖον ὅλος ὁ κόσμος ἀνέγνωσε, δὲν εἶχε καμμίαν ἐπίδρασιν εἰς κανένα. Εἶνε χωρὶς θερμότητα· εἶνε μία ἀντανάκλασις, ἕνα σεληνιακὸν φῶς. Διὰ τοῦτο τὰ λόγια τοῦ κ. Φραγκιέ μᾶς σοκάρουν ἰδιαίτερος: τί εἶνε λοιπὸν αὐτὸς ὁ Σιδ, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν κόσμον τῶν ποιητῶν δὲν ἐξυπνᾷ καμμίαν κίνησιν καὶ μάλιστα περιέργειαν;

Δὲν πρέπει νὰ δυσφημήσωμεν τὸν κ. Ροστάν· ἔχει ἕνα κάποιον τάλαντον, καὶ θὰ ἦτο ἄδικον νὰ εἰποῦμεν ὅτι ἡ φήμη του εἶνε ὀλοκληρωτικὰ ἰδιοποιημένη. Εἶνε, χωρὶς ἄλλο, θυμικαία, ἀλλὰ δὲν εἶνε σκανδαλώδης. Καὶ ἔπειτα, τὸ θέατρον ἔχει ὀπτικὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν. Ὅλα τὰ μεγεθύνει τὸ θέατρον, τὰς φήμας καθὼς καὶ τὰ ἐπίλοιπα. Εἶνε λυπηρὸν τὸ ὅτι ὁ Συρανὸς δὲ Μπερζεράκ εἶνε τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει σημερινὴν τὴν γαλλικὴν ποιήσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν· θὰ εἰμποροῦσε ὅμως ν' ἀντιπροσωπεύῃ ἀκόμη χειρότερα. Ὁ κ. δὲ Μπουριέ ὑπῆρξε σχεδὸν ἔνδοξος ὅσον καὶ ὁ κ. Ροστάν, πρὸ εἰκοσιπενταετίας, καὶ αὐτὸς, ἀληθινά, δὲν εἶχε καμμίαν ἀξίαν.

Ἐπειδὴ ἠθέλησα νὰ δώσω ἕνα ἀξιωματικὸν παράδειγμα φιλολογικῆς εὐτυχίας δὲν ὠμίλησα παρὰ περὶ τοῦ Συρανὸς. Ἡ εὐτυχία ἐξακολουθεῖ, δὲν αὐξάνει. Τοῦτο εἶνε πολὺ ὠραῖον καὶ ὁ κ. Ροστάν θὰ μείνῃ χωρὶς ἄλλο εἰς τὴν φιλολογίαν μας, τόσον πλουσίαν εἰς τύπους καθ' εἶδους, ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτῆς τῆς καταστάσεως, σπανίας μεταξὺ ὄλων· θὰ μείνῃ ἡ φιλολογικὴ εὐτυχία.

(Μετάρρ. Α. Ι. Κ.)

Remy de Gourmont

ΜΟΥΣΑΙΟΥ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΗΡΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΕΑΝΔΡΟΥ

Τώρα ξαπλώθη τῆς νυχτὸς τὸ σύμπυκνο σκοτάδι.
κ' ὕπνο στὸν κόσμον ἔφερε, μὸν ὄχι τοῦ Λεάνδρου.
Αὐτὸς κοντὰ σιτὴ θάλασσα τὴν πολυκυματοῦσαν
ἐπρόσμενε τὸ μήνυμα τοῦ γάμου του νὰ φέξῃ,
τοῦ λύχνου τοῦ κακόλυχνου τὴν μαρτυριὰ ἐκαρτέρα
καὶ τῆς κρυφῆς του παντρεῖας τὸν καλεστή ἀπὸ πέρα!
"Οἱ" εἶδε τὸ λιγόμετρο σκοτεινίασμα τῆς νύχτας,
τὸ λύχνον ἀναψ' ἢ Ἡρῶ καὶ σιᾶναμμα τοῦ λύχνου
κι' ὁ Ἔρωσ ἄψε τὴν καρδιά τοῦ ἀκράτητου Λεάνδρου.
Ἐκαιγε ὁ λύχνος καὶ μαζὶ κι' ὁ Λεάνδρος σωμαίταν!
Στὸ παραγάλι ἄμ' ἄκουσε τὴ λύσσα τῶν κυμάτων,
ἔτρεμε πρῶτα, ῥίγησε, μᾶπειτα θάρρος πήρε

κ' ἔλεγε τῆς καρδούλλας του καὶ τὴν παρηγοροῦσε.

«Εἶναι κι' ἡ ἀγάπη φοβερὴ κ' ἡ θάλασσα τρομάρα·
μὸν εἶν' ἡ θάλασσα νερὸ κ' εἶναι φωτιὰ ἡ ἀγάπη!
Πᾶρε καρδιά μου, τὴ φωτιὰ καὶ τὸ νερὸ μὴν τρέμης.
"Ἐλα νὰ πάμε σιτὴν Ἡρῶ· τί κύματα ξανοίγεις;
δὲ ξέρεις πῶς ἡ θεὰ Ἀφρῶ θαλασσογέννητ' εἶναι
καὶ κυβερνάει τὰ κύματα καὶ τοὺς δικούς μας πόνους;»

Εἶπε κ' ἐγδύθη τὰ λινὰ ἀπὸ τὰ κριβά του μέλη.
κιᾶφοῦ μὲ τὰ δύο χέρια του τὰ στήγγει σιτὸ κεφάλι,
πήδησε καὶ σιτὴ θάλασσα πέταξε τὸ κορμί του·
κ' ἐκεῖ πού ὁ λύχνος ἔλαμπεν, ὀλοῖσ' αὐτὸς τρανοῦσε,
αὐτὸς κοντὶ, αὐτὸς παντὶ, αὐτὸς ταχὺ καράβι!
Ἡ Ἡρῶ στὸν πύργον ἔστεκε· ψηλά φωτοβαστοῦσα
κιὸ πόθ' ἀγέρας ἔπαιρνε κι' ἀγέρας ἐφυσσοῦσε,
μὲ τὴν ποδιὰ συχνόσκεπε τὸ λύχνον, ὥσπου σιτὸ μῶλο
μὲ τὰ πολλὰ τὰ βάσανα ὁ Λεάνδρος ἐβγήκε.
Στὸν πύργον τὸν ἀνέβασε κ' εὐτὺς ἀπὸ τὴν πόρτα
τὸν ἄντρα τῆς ἀγκάλιασε χωρὶς νὰ τοῦ μιλήσῃ.
καὶ σὰν ἀκόμ' ἀφρόσταζε καὶ σὰν ἀγκομαχοῦσε,
τὸν πῆγε μὲς σιτὸ τυφικὸ παρθενοθάλαμό της·
καὶ τὸ κορμί του τῶλουσε κ' ἐμοσκομύρισε τον
μὲ λάδι, μὲ ῥοδόλαδο καὶ τοῦσβησε τὴν ἄλμη.
Ἀκόμ' ἀνάσαινε κι' αὐτὴ μὲς σιτὰ βαθιὰ σιρωσίδια
σιτὸ ταῖρι τῆς ἐχύθηκε καὶ τοῦ περιλαλοῦσε.

«Ἀγάπη μου, εἶδες κ' ἔπαθες ὅσα δὲν ἔπαθ' ἄλλος,
Ἄντρα μου, εἶδες κ' ἔπαθες· σὲ φτάνει πιὰ ἡ ἀλμύρα
σὲ φτάν' ἡ ψαρμουρωδιὰ τῆς θάλασσας τῆς μαύρης·
Ἐμπρός, τὸν ἴδρω σου ἄφησε μὲς σιτὸς δικούς μου κόρφους».

Εἶπε κ' ἐκεῖνος ἄνοιξε τῆς κορασιᾶς τὰ στήθη
καὶ τῆς χρυσοῦς Παφίτισσας τὸ θέλημα ἐγεννήθη.

Καὶ γάμος, μὸν' ἀχόρευτος, χαρὰ, μ' ἀνεύλογη ἦτον!
Τὴν Ἡρᾶ δὲν ἐδόξασε τραγουδιστῆς ἢ ψάλτης,
δὲν ἄστραψε λαμπάδας φῶς σιτὸ τυφικὸ κρεβάτι,
κιουδὲ κανεῖς δὲν ἔσυρε χορὸ λιγεροπάτην.
Μόν' ἔστρωσε τὸ σιρῶμα τῆς τὴν ὥρα τῆς χαρᾶς τῆς
ἢ Σιωπῆ—κ' ἡ Σκοτεινὰ τὴν ἐνυφοστολοῦσε·
καὶ γάμος ἦτον, μὰ χωρὶς τοῦ γάμου τὰ τραγούδια.
Ἡ Νύχτα ἦτον παρὰνυφη καὶ δὲν εἶδ' ἢ Ἀγούλλα
γαμπρὸν ποτὲ τὸν Λεάνδρον σιτὴ γνώριμή του κλίτη.
Γιατὶ κατὰ τὴν Ἀβυδὸν ἐξανακολυμποῦσε,
καὶ μύριζε ὁ ἀχόρευτος νυχταγκαλιὲς ἀκόμα!

Πάλ' ἡ πεντάμορφη ἡ Ἥρῳ κρυφὰ τῶν γονικῶν της
κοράς ἦτον ὀλημερίς κι' ὀλονυχτίς γυναικα·

Πόσες φορὲς κ' οἱ δυόλεγαν νὰ βασιλέψη ὁ Ἥλιος!

Μὲ ταῦτα ἐκρύβαν τὴν πολλὴν ἀνάγκη τῆς ἀγάπης
κ' ἐνυχτοξημερώνονταν μὲ τὰ κρυφὰ παιγνίδια.

Μόνο λιγόμερᾶζισαν τὰ δυὸ τὰγαπημένα,
δὲ χάρηκαν τὸ γάμο τους τὸν πολυπαθιασμένον!

Σὰν ἦρθ' ἡ βαρυσχιμωνιά, σὰν ἦρθ' ἡ μαύρη ὥρα,

ποῦ φέρνει τὰγριόκαιρα καὶ τὲς ἀνεμοζάλες,

ποῦ τὰ βαθιὰ καὶ τὰχαμνὰ τῆς θάλασσας θεμέλια

τρανιάζουν καὶ φουσομανοῦν χειμωνικοὶ ἀνέμοι,

κιὸλον τὸν πόντο δέρονουν τὸν καὶ ἐξαναδέρονουν,

ποῦ τὸ μαυροκαράβι τὸν στήν ἀμμουδιά ξωσέφρνε

ἀπὸ μὲς σιὰπισια νερὰ γιὰ νὰ γλυτώσῃ ὁ ναύτης,

καὶ τότε δὲ σ' ἐκράτησε τῆς θάλασσας ὁ φόβος,

ἀπότολμ' ἐσὲ Δεάνδρε! παραγγελιά τοῦ πύργου,

ποῦ σοῦ θυμίζει λαμπερὴ τὸν ταχτικό σου γάμο,

τὸ μανιωμένο πέλαγος μὴν τὸ ψηφᾶς, προστάζει.

Ἐπρεπε ἡ ἄμοιρη ἡ Ἥρῳ, ἔπρεπε ἡ δόλια κόρη

μὲς σιὸ χειμῶνα ἀπόμακρα νὰ μείνῃ τοῦ Δεάνδρου

καὶ τᾶστορο τὸ λιγόφωτο νὰ μὴν τὸ ξανανάψῃ.

Μόν' ἔσπρωξε τὸ χέρι της ἡ μοῖρα της κ' ἡ ἀγάπη

καὶ τοῦ θανάτου ἀνέφανε λαμπάδα, ὄχι τοῦ γάμου!

Νύχτα ἦτον, ποῦ οἱ ἀέριδες χειρότερα μανίζουν

καὶ πιδ φουσοῦν καὶ πιδ χτυποῦν καὶ πιότερο δριμίζουν

κιὰπάνω σιὰκροθάλασσα μαζί σύγκρατοι πέφτουν.

Τότε κιὸ Δεάνδρος νὰ βρῆ τὴν ἀκριβὴ τὸν νύφη.

μὲ τὸ γιὰλὸ τὸν ἄπονο φριχτὰ χαροπαλεύει.

Τότε πηδοῦσε τὸ νερό, κῦμα σιὸ κῦμα ἐκύλα.

κιὸ οὐρανὸς κ' ἡ θάλασσα τότε ἐγινῆκαν ἓνα

κιὰπὸ παντοῦ σηκώθ' ἠχὸς ποῦ μάχονται οἱ ἀνέμοι,

ὁ Εὐρος μὲ τὸ Ζέφυρο, μὲ τὸ Βορρᾶν ὁ Νότος.

καὶ δὸς τὸν χτύπος ἄπαντος τῆς βροντοκυματοῦσας.

Ὁ Δεάνδρος βαρύπαθος ἀνάμεσα σιὸ ρέμα

πολλὲς φορὲς παρακαλεῖ τὴ θάλασσαφροδίτη,

πολλὲς φορὲς τὸ βασιλιᾶ, ποῦ ὀρίζει τὰ πελάγη,

δὲ ξέχασε καὶ τὸ Βορρᾶ, τὸν νιὸ τὸ διωγματάρι.

Μὰ δὲν ἐβόηθησε κανεὶς καὶ δὲν ἔφταξ' ὁ Ἔρωσ

νὰ τὸν γλυτώσῃ ἀπὸ παντοῦ τὸ φουσκωμένο κῦμα

τὸν ἔδερνε, τὸν ἔπαιρνε, τοῦ σύντριβε τὰ πόδια,

καὶ τῶν χειρῶν τοῦ ἡ δύναμι ἀσάλευτη πιδὼν ἦτον.

Ἐξαφνα ἐχύθη καὶ νερὸ καμπόσο σιὸ λαιμὸ τοῦ

κ' ἔπιε ποτὸν ἀνώφελο, ποιὸν ἄλμη γεμάτο.

κιᾶνεμος ἔσβησε πικρὸς τὸν ἄπιστο τὸ λύχνο

καὶ τὴ ψυχὴ κιὰγάπη τοῦ τοῦ θλιβεροῦ Δεάνδρου!

Ἐκεῖνη ὀσὸβλεπε νὰργῆ μὲ ὀλάγρουπνα τὰ μάτια

ἔστεκε, κιὰπ τὲς ἔννοιες της σὰν κῦμα ἔδερνε ὁ νοῦς της!

Ἥρθ' ἡ Ἀγροῦλλα, μόν' ἡ Ἥρῳ δὲν εἶδε τὸν καλὸ της.

Καὶ πάντοθ' ἔρρηχνε ματιὲς σιτῆς θάλασσας τὰ πλάτια

μήπως καὶ δῆ τὸν ἄντρα της νὰ παραδέρνη κάπου,

ἀφότιο ὁ λύχνος ἔσβησε... Μόν' ἄμα ὀμπρὸς σιὸ μῶλο

τοῦ πύργου τὸν εἶδε νεκρὸ σιὰ βράχη νὰ χτυπιέται,

ἐξέσκισε τὸ κεντητὸ χιτῶνι της σιὰ σιτῆθ

κ' ἐρρήχη κατακεφαλῆς ἀπὸ τὸν ὀρθιο πύργο

κιὰπάνω πέθαν' ἡ Ἥρῳ σιὸν ἄψυχὸ της ἄντρα

κ' ἔμειναν ἔτσι ἀγκαλιαστὰ καὶ τὰ δυὸ λείψανά τους!

Σίμος Μενάρδος.

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ

ΜΑΛΒΑ

Ἡ θάλασσα ἐγελοῦσε.

Σιὸ θερμὸ κι' ἐλαφρὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου, ἀναρριγοῦσε καὶ ἐγέμιζε ἀπὸ ἐλαφρὲς ρυτίδες, ποῦ ἀντανακλοῦσεν τὸν ἥλιο σὲ τρόπο ἐκτυφλωτικό κι' ἐγελοῦσε σιὸ γαλαζιον οὐρανὸ μὲ τὰ χίλια της ἀσπόμενα σιὸματα. Μὲς σιὸ βάθος τοῦ ἀπείρου μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ ἐβούιζε ὁ εὐθυμὸς θόρυβος τῶν κυμάτων ποῦ ξεκούφιναν τρέχοντας τὸ ἓνα πίσω ἀπ' τὸ ἄλλο ἐπάνω σιὸ ἀπλωτὸν ἀκρογιαλί τοῦ ἀμμουδιαστοῦ κάβου. Ἡ βουὴ αὐτὴ καὶ ἡ λάμψι τοῦ ἥλιου, ποῦ χίλιες φορὲς τὴν ἀντανακλοῦσε ἡ θάλασσα, ἐχάροντο ἀρμονικὰ σὲ μιὰν ἀδιόκοπη κίνησι γεμάτην ἀπὸ ζωντανὴ χαρὰ. Ὁ οὐρανὸς ἦτον εὐτυχισμένος ποῦ ἀχτινοβολοῦσε· ἡ θάλασσα ἦτον εὐτυχισμένη ποῦ ἀντανακλοῦσε τὸ δοξασμένο φῶς.

Ὁ ἀνεμος ἐχαίτευε τὸ ἰσχυρὸ ἀτλαζένιο σιτῆθος τῆς θάλασσας, ὁ ἥλιος τὴν ἐξέστεινε μὲ τὲς ἀχτιδες του, καὶ αὐτὴ ἀνεστεναζε, κουρασμένη ἀπὸ τὰ φλογερά αὐτὰ χάρδια· ἐγέμιζε τὸν καυστικὸν ἀγερα μὲ τὸ ἄλμυρὸν ἄρωμα τῶν ἀναθυμιάσεών της. Τὰ πρασινωπά κύματα ἀπλώνοντας σιὸν κίτρινον ἄμμον τοῦ ἔρριχναν τὸν ἄστρον ἀφρὸ τῆς πλούσιας κορφῆς των ποῦ ἔσβυνε μ' ἓνα γλυκὸ μούρμουρο ὑγραίνοντας τὴν πλατεῖχ τῆς παραλίας.

Ἡ στενὴ καὶ μακριὰ γλῶσσα γῆς, ἔμοιαζε μὲ κάποιον πελώριον

πύργο πεσμένον από τὸ πλευρὸ στὴ θάλασσα. Τὴ μωτερὴ τῆς ἄκρη ἐσφῆνυε στὴν ἀπέραντην ἐρημιὰ τοῦ νεροῦ, ποῦ γελοῦσε στὸν ἥλιο, καὶ ἡ βᾶση τῆς χάνουνταν πέρα, μακρὰ, ὅπου μιὰ θερμὴ ομίχλη ἐξαιάνιζε πίσω τῆς τῆ γῆ Ἄπ' ἐκεῖ ἐρχότανε μὲ τὸ θαλασσινὸ ἀγεράκι μιὰ βαρεῖα μυρουδιὰ ἀλόκοτη καὶ ἐνοχλητικὴ ἐδῶ ἀνάμεσ' ἀπὸ τὴν ἐρημὴν καὶ καθαρὴν θάλασσα. κάτω ἀπὸ τὸ θόλο τοῦ γαλάζιου καὶ ξάστερου οὐρανοῦ.

Μὲς τὸν ἄμμο τοῦ κάβου, σπαρμένου ἀπὸ λέπια ψαριῶν, ἦταν μπηγμένα δοκάρια ἐπάνω στὰ ὅποια στέγωναν δίχτυα ρίχνοντας ἐλαφρὲς σκιὲς σὺν ἀπὸ ἀράχινον ὕφασμα· μερικὲς βάρκες μεγάλες καὶ μιὰ μικρὴ ἦταν στὴ σειρὰ ἐπάνω στὴν ἀμμουδιὰ καὶ τὰ κύματα ἔτρεχαν πρὸς αὐτὰ σὰ νὰν τίς ἐπροσκαλοῦσαν. Οἱ γάντζοι, τὰ κουπιὰ, τὰ κουλουριασμένα σκοινιά, τὰ κοφίνια καὶ τὰ βαρέλια ἦταν κατάχυμα ἄνω-κάτω, καὶ ἀνάμεσ' ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ὑψώνουνταν μιὰ καλύβα καμωμένη ἀπὸ κλαδιὰ λυγχιᾶς καὶ ψάθης. Στὸ ἀνοιγμα τῆς καλύβας, ἐπάνω σ' ἓνα δικράνι γεμάτο ρόζους ἦταν δυὸ μπόττες τσόχινες ἀναποδογυρισμένες. Κι' ἐπάνω ἀπὸ τὸ γενικὸ αὐτὸ χάος, ἓνα κόκκινο κουρελι ἀνέμιζε στὴν ἄκρη ἐνὸς ψηλοῦ καταρτιοῦ.

Στὴ σκιὰ μικρῆς βάρκας ἦταν ξκλωμένος ὁ Βασίλης Λεγκοστέφ, ὁ φύλακας τοῦ κάβου, μπρὸς ἀπὸ τὸ ψαράδικο τοῦ Γκρεμπεντσιώφ. Μὲ τὴν κοιλιὰ κατάχυμα καὶ τὸ κεφάλι μὲς στὰ χέρια ἐκύτταζ' ἐπίμονα τὴ θάλασσα, κι' ἐκεῖ μακρὰ τὴν παραλία, ποῦ μόλις καὶ φαινότανε. Ἐκεῖ κάτω, ἐπάνω στὸ νερὸ ἐχόρευε ἓνα μαῦρο σημάδι καὶ ὁ Βασίλης μ' εὐχαρίστησι τῶβλεπε νὰ μεγαλώνῃ καὶ νὰ ζυγώνῃ.

Κλείνοντας τὰ μάτια του μπρὸς στὸ ὑπερβολικὸ φῶς τῶν κυμάτων, ἐσκέπτετο κατευχαριστημένος: Ἡ Μάλβα ἔφτανε. Θὰ ἐρχότανε, θ' ἄρχιζε νὰ γελά τόσο δυνατὰ, ποῦ τὸ στῆθος τῆς θὰ ἐκινεῖτο προκλητικῶς· θὰ τὸν ἔπερνε στὰ δυνατὰ κι' ἀγαπημένα μπράτσα τῆς, θὰ τὸν ἐφιλοῦσε καὶ μὲ τὴ δυνατὴ τῆς φωνή, ποῦ τρώμαζε τοὺς γλάρους, θὰν τοῦλεγε νέα γιὰ ὅ,τι γίνονταν ἐκεῖ κάτω στὴν παραλία. Θὰ ἔκαναν μαζὶ μιὰ καλὴ ψυχρόσουπα, θὰ τραβοῦσαν ρακὶ μὲ τίς ἀγαποκουβέντες καὶ ἔπειτα μόλις θ' ἔπερνε ἡ μέρα θ' ἔπερνε, τσὰί βραστὸ μὲ ὠραῖα παξιμαδάκια καὶ ἔπειτα θὰ ἔπερταν. Αὐτὸ γίνοντανε κάθε κυριακὴ, κάθε σκόλη... Τὴν αὐγὴ θὰ τὴν ὠδηγοῦσε πάλι στὴ θάλασσα τὴ ναρκωμένη ἀκόμα μὲς στὴν πρωϊνὴ διοσιὰ. Ἡ Μάλβα κοιμισμένη ἀκόμα θὰ καθότανε στὸ τιμόνι κι' αὐτὸς θὰ τραβοῦσε κουπί, βλέποντάς την. Ἦταν ἀλλόκοτη σὲ τέτοιες στιγμὲς, ἀλλόκοτη καὶ γεμάτη χάρες, σὺν τῆ γάτα ποῦ ἐκαλόφαγε. Μπορεῖ καὶ νὰ ἐγλυτροῦσε κάτω ἀπὸ τὸ κατάστρωμα, νὰ πλάγιαζε στὸ βιχος τῆς βάρκας γιὰ νὰ κοιμηθῇ ἐκεῖ κουβαριασμένη. Τῶκανε συχνὰ αὐτό...

Σήμερα μάλιστα καὶ οἱ γλάροι ἀκόμα ἦταν βαλαντωμένοι ἀπὸ τὴ ζέστη. Ἦταν καθισμένοι στὴ γραμμὴ πάνω στὸν ἄμμο, μὲ τὸ ράμφος ἀνοιχτὸ καὶ τίς φτεροῦγες κρεμασμένες, ἢ ἔφτεροζύγιαζαν τεμ-

πέλικα πάνω στὰ κύματα, χωρὶς φωνές, χωρὶς τὴ ζωηρότητά τους τὴ συνειθισμένη καὶ ἄγρια.

Στὸ Βασίλη φάνηκε πῶς ἡ Μάλβα δὲν ἦταν μόνη μὲς στὴ βάρκα. Ἐ, εἰ γοῦστο πάλι νὰ κουβαλιώτανε ὁ Σερέζκα. Ὁ Βασίλης ἀναποδογυρίστηκε βαρεῖα πάνω στὸν ἄμμο, ἐκάθισε καὶ σκιάζοντας τὰ μάτια μὲ τὸ χέρι, προσπαθοῦσε μὲ δυσαρέσκεια νὰ καταλάβῃ ποιὸς τάχα μποροῦσε νὰ ρεγεται ἐκεῖ. Ἡ Μάλβα κρατᾷ τὸ τιμόνι. Αὐτὸς ποῦ τραβᾷ κουπί δὲν εἶνε ὁ Σερέζκα· τραβᾷ δυνατὰ, ἀλλ' ἀδέξια· ἂν ἦταν ὁ Σερέζκα, ἡ Μάλβα δὲ θ' ἄπερνε τὸν κόπο νὰ κρατᾷ τὸ τιμόνι.

— Ὠέ! ἐφώναζεν ἀνυπόμονα ὁ Βασίλης.

Οἱ γλάροι τρεμούλιασαν κι' ἔγειναν προσεχτικοί.

— Ὠέ! Ὠέ! ἀποκρίθηκεν ἀπὸ τὴ βάρκα ἡ ἠχηρὴ φωνὴ τῆς Μάλβας.

Μὲ ποιὸν εἶσαι;

Ἐνα γέλοιο τοῦ ἀποκρίθηκε.

— Διαβόλισσα! ἐβλαστήμησε ὁ Βασίλης μὲς στὰ δόντια του.

Καὶ δυσανεστημένος, ἔφτυσε.

Ἦταν σὲ μεγάλη ἀπορία. Στρήθοντας τὸ τσιγάρο του παρατηροῦς' ἐξεταστικὰ τὴ ράχι καὶ τὸ σῆροκο τοῦ βαρκάρη ποῦ ἐζύγωνε πολὺ γρήγορα. Ὁ θόρυθος τοῦ νεροῦ, ὅταν τὸ χτυποῦσαν τὰ κουπιὰ, ἀνηγοῦσε στὸν ἀέρα καὶ ὁ ἄμμος ἔτριζε κάτω ἀπὸ τὰ γυμνὰ πόδια τοῦ φύλακα, ποῦ τὸν εἶχε κυριέψει μιὰ νευρικὴ περιέργεια.

— Ποιὸς εἶνε μαζὶ σου; ἐφώναζε, ὅταν μπόρεσε νὰ ξεχωρίσῃ τὸ χαμόγελο, ποῦ τοῦ ἦταν τόσον οἰκειὸ πάνω στὸ ὠραῖο παχουλὸ πρόσωπο τῆς Μάλβας.

— Περίμενε, θὰ τὸν καταλάβῃς μόνος σου! ἀποκρίθηκε γελῶντας.

Ὁ βαρκάρης στράφηκε καὶ γελῶντας κι' αὐτὸς, ἐκύτταξε τὸ Βασίλη.

Ὁ φύλακας ἐζάρωσε τὰ φρύδια· τοῦ φαινότανε πῶς κάπου τῶγε δὴ τὸ παιδί ἐκεῖνο.

— Τράβα πιὸ δυνατὰ, ἐπρόσταξε ἡ Μάλβα.

Ἡ ὁρμὴ ἦταν τόσο δυνατὴ, ποῦ ἡ βάρκα βρέθηκε στὸν ἄμμο μ' ἓνα κύμα. ἔγειρε, ἤρε ἔπειτα τὴν ἰσοροπία τῆς, ἐνῶ τὸ κύμα κυλοῦσε γελῶντας στὴ θάλασσα. Ὁ βαρκάρης πήδησε στὴν ἀκρογαλιὰ καὶ πηγγίνοντας πρὸς τὸ Βασίλη:

— Καλὴ μέρα, πατέρα!

— Γιακῶβ! φώναζε ὁ Βασίλης, περσότερο ἀπορημένος παρὰ εὐχαριστημένος.

Φιλήθηκαν τρεῖς φορές στὸ στόμα καὶ στὰ μάγουλα· ἔπειτ' ἀπὸ λίγο, ἡ κατάπληξι τοῦ Βασίλη ἀνακατώθηκε μὲ τὴ χαρὰ καὶ τὴν παραχθῆ.

— Καλὰ τὸ ἔλεγα... καὶ ἦτανε... καὶ μ' ἔτρωγε ἡ καρδιά μου... Ἄ! εἶσαι σύ; ... Πῶς τὰ κατάφερες; Καὶ ἐγὼ ποῦ ρωτοῦσα:

«Μὴν εἶνε ὁ Σερέζκα;» Ὁχι, ἔβλεπα πολὺ καλὰ πῶς δὲν ἦταν ὁ Σερέζκα! Ἄ! ἦσουν σύ!

Ὁ Βασίλης μὲ τὸνα χέρι ἐγάιδευε τὰ γένηια του καὶ μὲ τὸ ἄλλο χειρονομοῦσε στὸν ἄερα. Ἐπιθυμοῦσε νὰ κυττάξῃ τὴ Μάλβα, ἀλλὰ τὰ εὐθῆμα μάτια τοῦ γιου τοῦ ἦταν προσηλωμένα ἐπάνω του καὶ τὸν ἐνοχλοῦσαν. Ἡ περηφάνεια γιὰ τὸ γιὸ τοῦ ποῦ ἦταν τόσο δυνατὸς καὶ ὠρατὸς πάλαιε μέσθ του μὲ τὴν ἀμηχανία ποῦ τοῦ φερνε ἡ παρουσία τῆς ἐρωμένης του Ἐβημάτιζε στὴν ἴδια θέσι μπρὸς στὸ Γιακῶβ καὶ τοῦ ἐρριχνε ἐρωτήσεις τὴ μιὰ πάνω στὴν ἄλλη, χωρὶς νὰ περιμένῃ ἀπάντησι. Εἶχε μὰ σύγγισι στὸ κεφάλι κι' ἐνοιωσε τὴν ἑαυτοῦ του σὲ πολὺ κκλη διάθεσι. ὅταν ἄκουσε τὴ Μάλβα νὰν τοῦ λέῃ μ' ἐνν εἰρωνικὸ τόνο.

— Μὴ χοροπηθῆς λοιπόν... ἀπὸ τὴ χαρὰ σου! Πήγαινε τον στὴν καλύβα σου καὶ περιποιήσου τον.

Τὴν ἐπαρχιγέρσε: πάνω στὰ χεῖλη τῆς πλανιότανε ἕνα χαμόγελο ποῦ τῶ ἔρε πολὺ καλὰ καὶ ὄλο τῆς τὸ πρόσωπο, τὸ στοργυλό, τὸ μαλακὸ καὶ τὸ φρέσκο ὅπως πάντοτε, τοῦ ἦτανε καὶ ξένο καὶ καινούργιο. Ἡ Μάλβα ἐκύταζε μὲ τὰ πράσινα μάτιχ τῆς πότε τὸν πατέρα, πότε τὸ γιὸ καὶ ἐξεκοκκλιζε καρπούζοσπορους μὲ τ' ἄσπρτ τῆς δοντάκια. Ὁ Γιακῶβ χαμογελοῦσε κι' αὐτὸς καὶ γιὰ λίγα δευτερόλεπτα, ποῦ ἦτανε φοβερά γιὰ τὸ Βασίλη, σῶπασαν καὶ οἱ τρεῖς.

— Ἐκνάρχομαι στὴ στιγμή! — εἶπε ξαφνικά ὁ Βασίλης πηγαίνοντας πρὸς τὴν καλύβα του, — μὴ στέκεστε κει στὸν ἥλιο· ἐγὼ θὰ πᾶω γιὰ νερό... Θὰ βράσωμε σοῦπα. Θὰ σοῦ κᾶνω νὰ φᾶς μιὰ ψυρόσουπα, Γιακῶβ! Ἐσεῖς, ταχτοποιηθῆτε· σὲ μιὰ στιγμή εἶμαι δικός σας...

Ἄρπαξε μιὰ τσουκάλια ποῦ ἦταν κατὰ γῆς κοντὰ στὴν καλύβα, χῶθηκε γρήγορτ πίσω ἀπὸ τὰ δίχτυα, ποῦ τὸν ἔκρυψαν μὲ τὴ γκρίζα τους μάζα.

Ἡ Μάλβα καὶ ὁ Γιακῶβ τὸν ἀκολούθησαν.

— Ἐ λοιπόν! ὠμορφὸ μου παλληκᾶρι, σ' ἔφερα στὸν πατέρα σου, εἶπε ἡ Μάλβα κυττάζοντας λοξὰ πρὸς τὸ ρωμαλέο πρόσωπο τοῦ Γιακῶβ. Χαμήλωσε πρὸς αὐτὴ τὸ πρόσωπό του τὸ στολισμένο μὲ μιὰ ξανθὴ γενειάδα κατσαρῆ καὶ εἶπε, μὲ τὰ μάτια γιομάτα λάμψι:

— Ναι, νᾶμαστε!... Ὁρτῖα εἶν' ἐδῶ.. Τί θάλασσα!

— Ἡ θάλασσα εἶνε πλατιά. Ὁ γέρος ἄλλαξε πολὺ;

— Μὰ καθόλου... Ἐγὼ νόμιζα πῶς θὰ ἦταν πιὸ ἄσπρος κι' αὐτὸς μόλις ποῦ ἔχει λίγα γκρίζα κκλιὰ... Καὶ εἶνε γερός!

— Πόσος καιρὸς εἶνε ποῦ δὲν ιδωθήκατε;

— Πεντε χρόνια, πάνω-κάτω..! Ὅταν ἔφυγε ἀπὸ τὸ χωριό, ἐγὼ εἶμουν στὰ δεκαεφτά μου χρόνια.

Μπῆκαν στὴν καλύβα ὅπου ἡ ζέστη καὶ ἡ μυρωδιά τοῦ ψαριοῦ τοὺς ἔπνιγε. Ἐκάθισαν· ὁ Γιακῶβ πάνω σ' ἕνα χοντρὸ κορμὸ δέντρο, ἡ Μάλβα πάνω σὲ κάτι σᾶκκουσ. Ἄνᾶμεσό τους ἦτον ἕνα βα-

ρέλι προιονισμένο σὲ δύο, ποῦ ὁ πάτος του ἐχρησίμευε γιὰ τραπέζι στὸ Βασίλη. Ὅταν ἐκαλοκάθισαν ἐκυττάχτηκαν ἐξεταστικά γιὰ πολλὴν ὥρα, χωρὶς νὰ βγάλουν λέξι.

— Κατὰ τὰ φαινόμενα θέλεις νὰ δουλέψῃς ἐδῶ; ρώτησε ἡ Μάλβα.

— Μὰ... δὲν ξέρω.., ἂν βρῶ τίποτα θὰ δουλέψω.

— Θᾶβρης, βέβαια! εἶπε μὲ πεποίθησι ἡ Μάλβα, φάχνοντάς τον πάντοτε μὲ τὰ παράξενα πράσινα μάτια τῆς.

Δὲν τὴν ἐκύτταζε πιά καὶ μὲ τὸ μανίκι τῆς μπλουζᾶς του ἐσκούπιζε τὸν ἰδρῶτα ποῦ τοῦ σκέπαζε τὸ πρόσωπο.

Ξαφνικά ἡ Μάλβα ἄρχισε νὰ γελά.

— Ἡ μάνα σου χωρὶς ἄλλο σὲ φόρτωσε μὲ παραγγελιὲς καὶ χαιρετίσματα γιὰ τὸν πατέρα σου;

Ὁ Γιακῶβ κουνήθηκε δυσαρεστημένος καὶ ἀποκρίθηκε.

— Ναι, βέβαια! Κι' ἔπειτα;

— Τίποτα, εἶπε γελῶντας πάντοτε.

Τὸ εἰρωνικὸ τῆς γέλοιο δὲν ἄρесе καθόλου στὸ Γιακῶβ. Ἄφησε κατὰ μέρος τὴ γυναῖκα αὐτὴ κι' ἐσυλλογίστηκε τὰ λόγια τῆς μάνας του.

Ὅταν τὸν ἐσυντρόφεψε ὡς τὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ, εἶχε ἀκουμπήση σ' ἕνα φράχτη, μιλῶντας βιαστικά, ἀνοιγοκλείνοντας ἀδιάκοπα τὰ στεγνά τῆς μάτια.

— Πές του Γιακῶβ, γιὰ τὸνομα τοῦ Χριστοῦ, πές του: «Πατέρα, ἡ μάνα εἶνε μόνη τῆς ἐκεῖ κάτω. Πέντε χρόνια πέρασαν καὶ εἶνε πάντοτε μόνη! Ἐγέραςε..» Πές του το, μικρὸ μου Γιακῶβ, γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ! «Ἡ μάνα σὲ λίγο θὰ γείνη μιὰ γρηά, μόνη, πάντοτε μόνη στὴ δουλειά.» Γιὰ τὸνομα τοῦ Χριστοῦ, πές του το!..

Καὶ ἔκλαιγε σιγανὰ κρύβοντας τὸ πρόσωπο στὴν ποδιά τῆς.

Ὁ Γιακῶβ δὲν τὴν ἐλυπήθηκε τότε καὶ τὴν ἐλυπότανε τώρα... Καί, μπρὸς στὴ Μάλβα, πῆρε μιὰ σκληρὴν ἔκφρασι σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὴν βρῖση πρόστυχα.

— Καὶ νὰ μ' ἐγὼ! ἐφώνηξε ὁ Βασίλης μπαίνοντας μ' ἕνα σπαρταριστὸ ψᾶρι στὸ ἕνα χέρι καὶ στὸ ἄλλο ἕνα μαχαῖρι.

Εἶχε ἡσυχάση τὴν ταραχὴ του κρύβοντάς τιν μέσα του βαθιά. Τώρα ἐκύτταζε τοὺς μουσαφιρέους του μὲ γαλήνη καὶ καλοσύνη μόνο τὸ περπάτημά του ἦταν πιὸ νευρικὸ ἀπ' τὸ συνειθισμένο.

— Θ' ἀνάψω ἀμέσως φωτιά... καὶ θὰ ξαναγυρίσω... θὰ κουβεντιάσομε. Ἐ! Γιακῶβ! Μωρὲ τί γερὸ παλληκᾶρι ποῦ ἔγεινες!

Κι' ἐχάθηκε πάλι.

Ἡ Μάλβα δὲν ἔπαυε νὰ ξεκοκκαλίζῃ σπόρους. Ἐκύτταζε τὸ Γιακῶβ μὲ οἰκειότητα καὶ αὐτὸς προσπαθοῦσε νὰ μὴν ἀπαντᾷ τὰ μάτια τῆς, ἂν καὶ πολὺ τὸ ἐπιθυμοῦσε, κι' ἐσυλλογίζονταν μέσα του:

— Ἡ ζωὴ ἐδῶ πρέπει νᾶνε καλὴ καὶ θὰ τρῶη κανεὶς ὅταν πεινᾷ.. Τί παχειὰ ποῦ εἶνε, κι' ὁ πατέρας ἀκόμα!

Ἐπειτα, ἐπειδὴ τὸν στενοχωροῦσε ἡ σιωπή, εἶπε δυνατά:

— Ξέχσα τὸ σάκκο μου στὴ βάρκα... πᾶω νὰ τὸν πάρω.

Ὁ Γιακῶβ σηκώθηκε χωρὶς βιάσι καὶ βγήκε. Τότε προυνσιάστηκε ὁ Βασίλης· ἔγειρε πρὸς τὴ Μάλθα καὶ τῆς εἶπε βιαστικά μὲ ὀργή:

— Ἦταν ἀνάγκη νάρθῃς μαζί του; Τί θὰν τοῦ πῶ γιὰ σένα; Τί σ' ἔχω;

— Ἐγὼ ἦρθα, αὐτὸ εἶνε ὄλο, ὄλο, ἔκαμε ἡ Μάλθα.

— Ἐ! σύ... κουτογύνικο! Δὲν ἔχεις λίγη ντροπή. Πῶς θὰ κἀνω τώρα; Πρέπει νὰν τοῦ πῶ κατὰμουτρα ὅτι... Μὰ ἐγὼ ἔχω γυναῖκα στὸ σπίτι! Τὴ μάνα του... Μποροῦσες πολὺ καλὰ νὰν τὸ καταλάβῃς αὐτό!

— Τί μὲ μέλει ἐμένα; Μὴ θορρῆς δὰ πῶς τὸν φοβᾶμαι αὐτόν, ἢ καὶ σένα: ρωτήσε σφίγγοντας μὲ περιφρόνησι τὰ πράσινα μάτια της. Καὶ πῶς τᾶχασες, ἄμα τὸν εἶδες! Αὐτὸ μὲ διασκεδάζε!

— Σὲ διασκεδάζε; Καὶ ἐγὼ τί νὰ κἀνω;

— Ἔπρεπε νὰ τὸ σκεφτῆς νωρίτερα.

— Μὰ μποροῦσα νὰ πιστέψω πῶς ἡ θάλασσα θὰ ἐρχότανε νὰ μοῦ τὸν ρίξῃ ἐδῶ, χωρὶς νὰ φωνάξῃ βάρδα;

Ὁ ἄμμος ἔτριξε κάτω ἀπὸ τὰ πατήματα τοῦ Γιακῶβ καὶ ἀναγκάστηκαν νὰ κόψουν τὴν κουβέντα τους. Ὁ Γιακῶβ ἔφερε ἕνα σάκκο, τὸν ἐζάρωσε σὲ μιὰ γωνιὰ καὶ ἔρριξε μιὰ ἄσκημη μκτια στὴ γυναῖκα.

Αὐτὴ ἐξεκοκκάλιζε μ' εὐχαρίστησι τοὺς σπόρους της. Ὁ Βασίλης καθισμένος στὸ χοντρὸ κυρμό, ἔτριβε τὸ γόνατό του καὶ ἔλεγε μ' ἕνα στενοχωρημένο χαμόγελο:

— Λοιπὸν ἦρθες... Καὶ πῶς σοῦ κατέβηκε νὰ ρθῆς;

— Νὰ ἔτσι... Σοῦ εἴχαμε γράψει...

— Πότε; Δὲν ἔλαβα κανένα γράμμα.

— Ἀλήθεια; Καὶ μεις ποῦ σοῦχαμε γράψῃ!...

— Τὸ γράμμα θὰ χάθηκε, εἶπε μὲ λύπη ὁ Βασίλης. Ἄς το νὰ πάῃ στὸ δικολο, ἔ; Ὅταν εἶνε ἕνα γράμμα σπουδαῖο, αὐτὸ χάνεται...

— Ἔτσι λοιπὸν, δὲν εἶσαι μέσα στίς δουλειές μας; ρώτησε μὲ ἀμφιβολία ὁ Γιακῶβ.

— Ποῦ νὰν τίς ξέρω; Δὲν ἔλαβα τὸ γράμμα!

Τότε ὁ Γιακῶβ τοῦ διηγήθηκε ὅτι τὸ ἄλογο τους ἔσκαψε, ὅτι ὄλο τὸ στάρι φγαῶθηκε πρὶν νὰ μπῆ ὁ Φλεβάρης καὶ ὅτι κι' αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν ἔβρισκε νὰ βγάλῃ τὸ ψωμί του. Χόρτο δὲ φύτρωνε, καὶ ἡ ἀγελάδα κόντεψε ἀπ' τὴν πείνα νὰ τὰ τινάξῃ. Κουτσοπέρασαν καλὰ, κακά, ὡς τὸν Ἀπρίλη κι' ἔπειτα ἀποφασισαν νὰ πάῃ ὁ Γιακῶβ, ὕστερ' ἀφοῦ σπέρανε, στὸν πατέρα, νὰ δουλέψῃ κι' αὐτὸς μακρυά, ἴσαμε τρεῖς μῆνες πάνω-κάτω. Ὑστερα πούλησαν τρεῖς ἀρνιά, ἀγόρασαν ἀλεύρι καὶ ἄχυρο, καὶ ἔτσι ἦρθε τὴν ὥρα ὁ Γιακῶβ.

— Ἔτσι εἶνε! φώναζε ὁ Βασίλης. Πῶς εἶνε δυνατό;... Ἐγὼ σὰς ἔστειλα πκράδες.

— Ὁ παρᾶς σου δὲν ἦτανε βαρὺς! Διωρθώσαμε τὴν Ἴσμπα,¹ ἔπρεπε νὰ παντρευτῆ ἡ ἀδερφή... ἀγόρασα ἕνα καρρότσι... Ἐρεῖς πέντε χρόνια, σὰν πολλὰ εἶνε.

— Ὄμ! Δὲν ἔφτασε λοιπὸν; Τί ἱστορία! Καὶ ἡ σοῦπα μου ποῦ θὰ σωθῇ!

Ἐσηκώθη καὶ ἔφυγε. Καθισμένος σταυροπόδι μπρὸς στὴ φωτιά ποῦ ἀπὸ πάνω της ἐκρεμότανε ἡ τσουκάλα π ὕ ἔβραζε, ὁ Βασίλης ἔκανε διάφορες σκέψεις ρίχνοντας τὸν ἀφρὸ μὲς στίς φλόγες.

Ἀπ' ὅλη τὴν ἱστορία τοῦ γιου του, τίποτα δὲν τὸν ἀγγίξε ἰδιαιτέρως καὶ τᾶβαζε μὲ τὴ γυναῖκα του καὶ μὲ τὸ Γιακῶβ. Πόσον παρᾶ δὲν τοὺς εἶχε στείλῃ σ'αὐτὰ τὰ πέντε χρόνια! Καὶ δὲν μόρεσαν νὰ βολευτοῦν. Ἄν ἡ Μάλθα δὲν ἦταν ἐκεῖ μπροστὰ θὰ μιλοῦσε στὸ γιό του. Ὁ Γιακῶβ καλὰ ἤξερε, ἔτσι μόνος του, χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ πατέρα ν' ἀφίση τὸ χωριό, μὰ γιὰ τὸ χωράφι δὲν κατὰφερε τίποτα. Κεὶ τὸ χωράφι αὐτό, ποῦ ὁ Βασίλης στὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια τὰ εὐκολα καὶ εὐχάριστα, δὲν τῶγε καθόλου συλλογιστῆ, τοῦ ξανάρθε ξαφνικά στὸ νοῦ. σὰν ἕνα βάραθρο, ποῦ γιὰ πέντε χρόνια πέταξε τὸν παρᾶ του. σὰ νᾶταν ὁ παρᾶς του πρῆμμα ἄχρηστο καὶ ἐνοχλητικό. Ἀναστέναξε γυρνώντας τὴν κουτάλα του μὲς τὴ σοῦπα.

Στὸ πῶς τοῦ ἡλίου, ἡ μικρὴ κιτρινωπὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς ἦταν τόσο ἀδύνατη, τόσο χλωμὴ! Γλῶσσες γαλαζίου καπνοῦ καὶ διάφανου ξέφευγαν ἀπὸ τὴ σιὰ πρὸς τὴ θάλασσα γιὰ νὰ συναντήσουν τὰ κύματα. Ὁ Βασίλης τ' ἀκολουθοῦσε μὲ τὰ μάτια καὶ συλλογίζονταν τὸ γιό του καὶ τὴ Μάλθα· ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του πῶς ἀπὸ 'δῶ κι' ἐμπρὸς ἡ ζωὴ του θᾶτανε λιγώτερη καλὴ, λιγώτερο ἐλεύτερη. Χωρὶς ἄλλο ὁ Γιακῶβ θὰ εἶχε μαντέψῃ τί ἦταν ἡ Μάλθα.

Αὐτὴ ἔμεινε στὴν καλύβα φέροντας ἄνω κάτω τὴ παλληκάρη μὲ τὰ προκλητικά καὶ φλογερὰ μάτια της ποῦ δὲν ἔπαυαν νὰ χαμογελοῦν.

— Μήπως ἄφησες καμμιά ἀραβωνιαστικά στὸ χωριό; εἶπε ξαφνικά.

— Μπορεῖ καὶ ναι, ἀποκρίθηκε μὲ πείσμα, καὶ ἀπὸ μέσα τοῦ ἐβλαστήμησε τὴ Μάλθα.

— Εἶνε ὡμορφῆ, πὲς μου; ρώτησε μ' ἐνδιαφέρον.

Ὁ Γιακῶβ δὲν ἀποκρίθηκε.

— Γιατί σωπαίνεις;... Εἶνε καλλίτερη ἀπὸ μένα ἡ ὄχι;

Τὴν κῦτταξε χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ. Τὰ μάγουλά της ἦτανε ξαναμένα καὶ γιομάτα, τὰ χεῖλη της ὄλο γλυκα καὶ τώρα ποῦ ἕνα πονηρὸ χαμόγελο τὰ μισοάνοιγε ἔτρεμαν. Ἡ περκάλινη ρίζ μπλοῦζα της τῆς πῆγαινε ὠραῖα, ἔδειχνε τοὺς στρογγυλοὺς ὤμους της, τὸ ψηλὸ ἐλαστικὸ στῆθος της. Μόνο τὰ πονηρὰ πράσινα μάτια της, τὰ εἰρωνικά δὲν τοῦ ἄρρασαν.

¹. Καλύβα.

— Γιατί μιλάς έτσι ;
 'Αναστέναζε χωρίς αίτια μ' ένα τόνο παρακλητικό· και όμως θά ήθελε νά τῆς μιλή μὲ αὐστηρότητα.

— Πῶς πρέπει νά μιῶ ; ρώτησ' ἐκείνη γελώντας.

— Ναι, γελᾷς κι' ὅλα· γιὰ ποιόν ;

— Γιὰ σένα...

— Τί σου κάμα ἐγώ, εἶπε μὲ κακὴ διάθεσι καὶ χαμήλωσε πάλι τὰ μάτια μπρὸς στὴ ματιά της.

Δὲν τοῦ ἔδωσε καμμιάν ἀπάντησι.

Ὁ Γιακῶβ μάντευε πολὺ καλὰ ποιῆς ἦταν οἱ σχέσεις της μὲ τὸν πατέρα, κι' αὐτὸ τὸν ἐμπόδιζε νά μιλή ξάστερα.

Τίποτε δὲν τοῦ φαινότανε παράξε ο : εἶχε ἀκούσει νά λένε ἔτι ἐκεῖ κάτω, μακριὰ ἀπὸ τὸ χωριό, οἱ ἄνθρωποι ἔχαναν κάθε ντροπή, καὶ τὸ κάτω, κάτω δὲ θῆταν κι' εὐκολο σ' ἕναν ἄνθρωπο γερό σὰν τὸν πατέρα του νά περάσῃ χωρίς γυναῖκα.

Καὶ ὅμως ἐδοκίμαζε μιὰ στενοχώρια γι' αὐτὴν καὶ γιὰ τὸν πατέρα του. Ἐπειτα ξαναθυμήθηκε τὴ μητέρα του, τὴν κουρασμένη καὶ παραπονιάρικα, ποῦ δούλευε ἐκεῖ κάτω χωρίς ἀνάπαυσι.

— Ἡ σουπὰ εἶνε ἔτοιμη, ἐφώναζε ὁ Βασίλης στὸ κατῶφλι τῆς καλύβας. Δόσε τὰ κουτάλια. Μιλέβα.

Ὁ Γιακῶβ κύτταζε τὸν πατέρα του καὶ ἐσκέφτηκε.

— Φαίνεται πῶς αὐτὴ ἔρχεται ἐδῶ συχνά, ἀφοῦ ξέρει ποῦ εἶνε τὰ πράγματα.

Ὅταν τὰ ἤυρε εἶπε πῶς πρέπει νά πάῃ στὴ θάλασσα νὰν τὰ πλύνῃ καὶ ὅτι μὲς στὴ βάρκα εἶχε ρακί.

Ὁ πατέρας καὶ ὁ γιὸς τὴν κύτταζαν ποῦ ἔφευγε· ἔπειτα, ἀφοῦ ἔμειναν μόνοι ἐσώπασαν.

— Πῶς ἔτυχε νά τὴ συναντήσης ; ρώτησε στὸ τέλος ὁ Βασίλης.

— Πρηροφηρήθηκα γιὰ σένα στὸ γραφεῖο· αὐτὴ ἦταν ἐκεῖ. Μοῦ λέει: «Γιατί νά πᾶς μὲ τὰ πόδια μὲς στὸν ἄμμο ; Ἄς πᾶμε μὲ τὴ βάρκα κι' ἐγὼ εἶμαι γιὰ ἐκεῖ». Καὶ φύγαμε.

— Ναι !... Κι' ἐγὼ συχνά ρωτοῦσα τὸν ἐχυτὸ μου: «Πῶς νά εἶνε τώρα ὁ Γιακῶβ μου;»

Ὁ γιὸς ἐχαμογέλασε μὲ καλοσύνη· αὐτὸ ἔδωσε κουράγιο στὸ Βασίλη.

— Καὶ... πῶς τὴ βρίσκεις ;

— Ὅχι ἄσκημα... εἶπε ἀόριστα ὁ Γιακῶβ, κατεβάζοντας τὰ δλέφαρα.

— Μῆτε ὁ διάλογος δὲν θά μπορούσε νά κἀνῃ ἀλλιῶς, φώναξε ὁ Βασίλης κινώντας τὰ χέρια. Στὴν ἀρχὴ κρατήθηκα κλά... Ἀδύνατο ! Ἡ συνήθεια.. Εἶμαι παντρεμένος ἄνθρωπος ! Καὶ ἔπειτα μοῦ μπαλῶνε τὰ ρούχα μου, καὶ ἔτσι... Καὶ ἔπειτα δὲ γλυτώνει κανεὶς ἀπὸ τὴ γυναῖκα, ὅπως καὶ ἀπὸ τὸ θάνατο !

Αὐτὸ τὸ ἀληθινὸ ἀξίωμα ἔβαλε τέλος στὴν ἐξήγησί του.

— Τί μ' ἐνδιαφέρει ἐμέν' αὐτό ; εἶπε ὁ Γιακῶβ. Αὐτὸ εἶνε δική σου δουλειά, ἐγὼ δὲν εἶμαι δικαστὴς σου.

Καὶ ἀπὸ μέσα του ἔλεγε: «Πολὺ θά ἐπιθυμοῦσα νὰν τὴν ἔβλεπα νά κορηκόνῃ ἕνα βρακί !...»

— Εἶμαι σαρανταπεντάρης, ἔ, δὲν ἤρθην ἀκόμα τὰ γεράματα... Μοῦ κοστίζει λίγο· τί διάολο ! δὲν εἶνε γυναῖκα μου... ἐξακολουθοῦσε ὁ Βασίλης.

— Βέβαια... ἐπρόσθεσεν ὁ Γιακῶβ. Καὶ ἀπὸ μέσα του ἔλεγε: «Ἐνοῖς σου κι' αὐτὴ καλὰ σοῦ κἀνει τὸν παρᾶ σου νά χορεύῃ;»

Ἡ Μάλβα εἶχε γυρίσει μὲ μιὰ μποτίλλια ρακί καὶ ἐν' ἀρμάθι παξιμαδάκια· ἐκχθισαν γιὰ τὸ φρέ: Ἐφαγαν χωρὶς νά κουβεντιάσουν· ἐπιτίλιζαν μὲ θόρυβο τὰ ψαροκόκκαλα καὶ τᾶφτυναν πάνω στὸν ἄμμο, κοντὰ στὴν πόρτα. Ὁ Γιακῶβ ἔτρωγε λαίμαργα, κι' αὐτὸ φαίνεται νᾶρρεσε στὴ Μάλβα· ἔβλεπε μὲ τρυφεράδα νά φουσκῶνουν τὰ ξαναμμένα μάγουλα καὶ νά κινῶνται γρήγορα τὰ παχειὰ ὄγρὰ χεῖλη. Ὁ Βασίλης δὲν πεινοῦσε, προσπαθοῦσε νά φαίνεται, ὅτι τὸν εἶχε σὲ δουλειὰ τὸ τραπέζι, γιὰ νά μπορῇ μὲ τὴν ἡσυχία του νά παρατηρῇ τὸ Γιακῶβ· καὶ τὴ Μάλβα καὶ νά σκεφτῇ τί θέσι θάπερνε ἀπέναντί τους.

Τὴ χαρούμενη καὶ χαδιάρικα μουσικὴ τῶν κυμάτων ἐσυνώδευαν οἱ ἄγριες καὶ θριαμβευτικὲς φωνὲς τῶν γλάρων. Ἡ ζέστη ἄρχιζε κάπως νά λιγοστεύῃ καὶ κάποτε κάποτε ἔφτανε ὡς τὴν καλύβη ἕνα δροσερὸ ἀεράκι γιομάτο ἀπὸ τὴ ζωογόνα μυρωδιὰ τῆς θάλασσας.

Ἀφοῦ ἔφαγε τὴν καλὴ ψαρόσουπα, καὶ τράβηξε κάμποσα ποτήρια ρακί, ὁ Γιακῶβ ὑστάξε. Ἄρχισε νά χαμογελᾷ ἠλίθια, ν' ἀναζητᾷ, νά γασμουριέται, καὶ κύτταζε τὴ Μάλβα μ' ἕνα τέτοιον τρόπο, ποῦ ὁ Βασίλης νόμισε καλὰ νὰν τοῦ πῇ:

— Κοιμήσου ἐδῶ Γιακῶβ ὡς τὴν ὥρα τοῦ τραγιοῦ... καὶ τότε σὲ ξυπνοῦμε.

— Τὸ θέλω πολὺ, εἶπε πέφτοντας πάνω στὶς ψάθες. Καὶ σεις, ποῦ πηγαίνετε ; Ἔ ! Ἔ !

Ὁ Βασίλης στενοχωρημένος ἀπὸ τὸ γέλοιο αὐτό, ἐβγήκε γρήγορα· ἡ Μάλβα ἔσφιξε τὰ χεῖλη, ἔξάρωσε τὰ φρύδια καὶ εἶπε στὸ Γιακῶβ:

— Ποῦ θά πᾶμ' ἐμεῖς, αὐτὸ δὲ σ' ἐνδιαφέρει ! Τί σὲ μέλει ἐσένα ; Σὲ συμβουλεύω νά μὴν ἀνκατώνεσαι στὶς δουλιές τῶν ἀλλωνῶνε. Ναι, μικρὸ μου !

Καὶ ἔφυγε.

— Ἐγὼ ; Καλὰ ! ἐφώναζε ὁ Γιακῶβ. Περίμενε, χά ! χά ! χά ! Θά σοῦ δεῖξω ἐγὼ !.. Καλὰ !

Ἐμουρμούρισε ἀκόμα ἔπειτα ἀποκοιμήθηκε μ' ἕνα χαμόγελο μεθυσμένο καὶ χορτασμένο πάνω στὸ κόκκινο πρόσωπό του.

Ὁ Βασίλης ἐσφῆγωσε τρία δοκάρια στὸν ἄμμο· ἔνωσε τὶς κορφές τους, ἔρριξε ἀπὸ πάνω ἕνα πανί, καὶ ἀφοῦ ἔτσι ἐταχτοποίησε ἕνα καταφύγιο, ἐπλάγιασε στὴ σκιά, ἔβαλε τὰ χέρια του κάτω ἀπὸ τὸ σβέρκο του καὶ κύτταζε τὸν οὐρανό. Ὅταν ἡ Μάλβα ἐζύγωσε κι'

ἔπεσε στὸν ἄμμο, κοντά του, ἐγύρισε πρὸς αὐτὴ τὸ πρόσωπό του, γιομάτο μνησικαχία.

— "Ε! τί, γέρο; τὸν ρώτησε γελῶντας, δὲ χαίρεσαι ποῦ εἶδες τὸ γυιό σου;

— Μὲ κοροϊδεύει... Καὶ γιατί; 'Εξ αἰτίας σου ὄλ' αὐτὰ, ἀποκρίθηκε ὁ Βασίλης κατσουφιασμένος.

— 'Ἐξ αἰτίας μου, ἀλήθεια;

Παραξενευότανε μὲ πονηρία.

— Μὰ, χωρὶς ἄλλο!

— "Α! πῶς μὲ θλίβεις!... Τί νὰ γείνη τώρα; Δὲν πρέπει νὰ ξανάρθω, λέγε; Κκαλά, δὲ θὰ ξανάρθω.

— "Ελκ, Μάισσα! "Α! αὐτὰ τὰ πλάσματα!... Μὲ κοροϊδεύει κι' αὐτός καὶ ἐσύ ἀκόμα... καὶ εἶστε ὅ,τι ἀγαπῶ πλιότερο. Καὶ γιατί μὲ κοροϊδεύετε; Διαόλοι ποῦ εἶστε!

Τραβήχτηκε ἀπ' αὐτὴν κι' ἐσώπασε. Καθισμένη σταυροπόδι ἡ Μάλθα κρατοῦσε τὰ γόνατά της, ἐταλάντευε ἤρεμα ὄλο της τὸ κορμί κυτταζοντας μὲ τὰ πράσινα ματια της τὴ λαμπρὴ καὶ χαρούμενη θάλασσα κι' ἐγαμογελοῦσε μ' ἓνα ἀπὸ τὰ θριαμβευτικὰ χαμόγελα ποῦ συνειθίζουσι οἱ γυναῖκες ποῦ αἰσθάνονται τὴ δύναμιν τῆς ὡμορφίης των.

Μιά βερκα μὲ πανὶ γλυστροῦσε στὸ νερό σὰν ἓνα μεγάλο πουλὶ μὲ γκριζες φτεροῦγες. Ἰτανε μακρὰ ἀπὸ τὴν παραλία καὶ πῆγαιν' ἀκόμα μακρότερα ἐκεῖ ὅπου οὐρανὸς καὶ θάλασσα ἐνώνουνται σ' ἓνα ἀπέραντο γαλιζιο ποῦ μαγεύει μὲ τὴν ὑπέρτατην ἡρεμία του.

— Γιατί δὲ λὲς τίποτα, ρώτησε ὁ Βασίλης.

— Συλλογιόμαι... εἶπε ἡ Μάλθα.

— Τί πράμμα;

— Νὰ ἔτσι!...

'Ἐκίνησε τὰ φρύδια καὶ ἔπειτ' ἀπ' ὀλίγη σιωπὴ πρόσθεσε:

— 'Ο γυιός σου εἶνε ἓνα ὠραῖο παλληκίρι.

— Τί σὲ μελεῖ σένα: φώναξε ὁ Βασίλης μὲ ζήλεια.

— Μπορεῖ νὰ ξέρη κανεὶς;

— 'Εσύ... περίμενε λίγο! (Τῆς ἔρριξε ἓνα βλέμμα δύσπιστο) Μὴν κάνης τὸ βλάκα. Τοῦ κάκου ἔκανα ὑπομονή, δὲν πρέπει νὰ μὲ περιφρονήσης ὄχι!

'Ἐτριξε τὰ δόντι, ἔσφιξε τὶς γροθιὲς κι' ἐξκκολούθησε:

— Σήμερα, ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ ἤρθες ἀχίσιες ἓνα παιχνίδι... Δὲν καταλαβαίνω ἀκόμα, ἀλλά, βλέπεις, ἂν μοῦ χρειαστῆ νὰ καταλάβω, δὲ θὰ συγχαρῆς τὸν ἐαυτό σου γι' αὐτό! "Α! κάνεις κάτι γκριμάτσες... ποῦ δὲν τίς ξέρω... καὶ ὄλο!... Ἐέρω πῶς πρέπει νὰ φερθῆ κανεὶς μὲ σὰς... ὅταν...

(Ἄκολουθεῖ)

Μαξίμ Γκόρκυ

Μετάφρ. Αἴμ.

N. XANTZAPA

ΕΙΔΥΛΛΙΟ

'Αργεῖς, ἀγέρα, τὸ πανάκι του νὰ φέρης μὲ τ' ἄλικο χρῶμα. Τὸ παίρνω ἀκόμη ἓνα γαρύφαλλο πεσμένο ἀπ' τῆς αὐγῆς τὸ στίμα.

Στὸ ἀθῶο τὸ στῆθος, ὦ μητέρα μου, γλυκοὶ ποῦ βασιλεύουσι πόνοι. Ἡ 'Ελένη χάνεται ἀπ' τὸν ἔρωτα, ποῦ τὴν ἐμάγειε ὡς τὰ χτῆς τῆς λεύκας τους τ' ἀηδόνι.

'Ὡ παρθενία μου ἐσύ, ὦ γλυκύτατο τῆς κάθε κορασιῆς στεφάνι, μὲ τὸ θαλασσίνο της ἔρωτα γλίγωρα ἢ 'Ἐλένη ποῦ σὲ χάνει

Μ' ἀκόμα παίρνω τὸ πανάκι του—ζέφυρε, ἀργότατα ζυγώνει,— ἓνα τραντάφυλλο ποῦ ξέφυγεν ἀπ' τῆς αὐγῆς τὴ χρυσὴ ζώνη.

Σὰν τὸ κλωνάρι τὸ κατάκαρπο γλυκομηλιάς στὴ γῆς ποῦ γέρνει, ἔχω τὸ στῆθος, ὦ μητέρα μου, γιομάτο ἀγάπη γιὰ τὸ ταίρι—Μοιάζει ἡ καρδιά μου ἀπ' τὴν ἀγάπη του μηλόδεντρο ποῦ γονατίζει τόσο ἀπ' τὸ πλοῦτος τοῦ καρπίσματος, νὰ σώνη καὶ παιδιοῦ τὸ χέρι.

Μ' ἀκόμα παίρνω τὸ πανάκι του—γιομάτα φούσκονε το ἀέρι— ἓνα ἑκατόφυλλο στὰ κύματα πεσμένο ἀπ' τῆς αὐγῆς τὸ χέρι.

Θυμᾶμαι τί γλυκά, μητέρα μου, μικρούλα ποῦ μ' ἀποκοιμοῦσες, σὰν μ' ἔπαιρνε ἀθῶο παράπονο, λιγάκι ὡς μὲ χαϊδολεγοῦσες. Στὰ γόνατά σου ν' ἀποκοιμίζεις πιά δὲν μπιστεύσες τὴν 'Ελένη, ποῦ μὲ χρυσὴ σαγίτταν ὁ ἔρωτας βαρεῖα τὴν εἶχε πληγωμένη.

Γλυκεῖα μητέρα, ποῦ συνειθίζεις καθὲ ξημέρωμα στὸ στρῶμα νὰ μὲ ξυπνοῦσες μὲ χαϊδέματα καὶ μὲ φιλήματα στὸ στόμα, κάποια χαράματα τὸ χέρι σου θὰ ματαπλόνηται γιὰ χαδία καὶ θὰ στενάξῃς, ὦ μητέρα μου, τὴ θέση μου σὰ βρισκῆς ἄδεια.

Μητέρα, θὰ ζητήσης ἄδικα παντοῦ σε λίγο τὴν 'Ελένη, ποῦ θ' ἀρμενίζῃ μὲς τὰ κύματα μὲ τὴν ἀγάπη της δεμένη. Ἔστερα—ἀλοίμονο, μητέρα μου,—τὰ μαῦρα σου μαλλιὰ θὰ λύσης καὶ τὴν 'Ελένη ποῦ σ' ἀρνῆθηκε πικρὰ θὰ γύρης νὰ θρηνήσης.

N. Χαντζάρας.

A. KAMPIANH

ΣΟΝΕΤΤΑ ΕΑΡΙΝΑ

Τραγικὴ γοῆνα

Βραδιὰ γαλήνης ἑαρινῆς, ποῦ ξέρουσι οἱ ζωγράφοι
νὰ ντόνουν μὲ ἄγιο φῶς·

ἢ ἀπλῆ ζωὴ ἢ τριγυρινὴ—τὰ σπίτια μας καὶ οἱ τάφοι
ζοῦν ὅπως πνεῦμα ἤρεμα,—δὲν ξέρω πῶς.

Βαριά εὐωδιά ἀπ' τὴν ἀνοιξι. Τὸ σιωπηλὸ χροσάφι
τῶν ἄστρων καθρεφτίζει ὁ ποταμός
Δὲν ξέρω πῶς :

θέλω νὰ συλλογίζωμαι : Ὅ,τι γράφει, δὲν ξεγράφει.

Ὅλ' ἡ γαλήνη τάχα μου ἐγένηκε εἰμαρμένη·
ὡς Χάρου δρέπανο καὶ σύ, μισὸ φεγγάρι, ὦ ναί.
Πόσο πολὺ τὸ αἰσθάνομαι. Καὶ τίποτε δὲν μένει
ἄλλο ἀπὸ νεκρῆ θέλῃσι μὲς τὰ βαθιά μου ἐμέ...
Καὶ οὔτε μὲ τὴν ἀναπνοὴν ταράζω τὴ γαλήνη
εἰμ' ἓνα φῶς ποῦ μία ριπὴ καὶ αὔρας ἀκόμα σβύνει.

Νέα ὄτερα

Ἐδέχτηκες τὴν ἀνοιξι μὲ μίαν ἀνατριχίλα
θρησκευτικὴ σιὸ ἐγὼ σου,
τὰ χελιδόνια ἐφάνηκαν σιῶν δένδρων τὰ νέα τὰ φύλλα,
παίζει τὸ φῶς μὲ τίς σταλιὰς τῆς αὐγινῆς τῆς δρόσου.

Ἄρπαξε μὲ τὸ βλέμμα σου τὰ ὄραματα ποῦ ἐμπρός σου
λὲν τὸ τραγοῦδι τῆς ζωῆς. Τὴ βίλλα
πλάϊ σιὸ ποτάμι. Τὸ βουνὸ ἀπὸ πίσω. Μιά ὁσμὴ ἀπὸ χωματίλα
ποῦ πνέει ἡ μουσκεμένη γῆ. Ἄπλώσου

κ' Ἐσὺ ὡς ἄρωμα σιῆν ἑαρινὴ μέθη,
ἀνθοῦ πνοή, πουλιοῦ κελάδημα γενοῦ,
καὶ πὲ σιῆν φρεναπάτη σου: Νὰ ποῦ ἡ χαρὰ μου εὐρέθη

Καὶ πιστευσὸ το. Ὅλος Ἐσὺ μί' ἀπέραντη χαρὰ.
Ἡ ἀνοιξις ἄς δώσῃ σιὰ φτερά τοῦ νοῦ
ὄρμην ἀπ' τ' ἀύλοκίνητα τῶν ἰέων πουλιῶν φτερά.

Σονέττο γιὰ τὸ πηγῶνι

(Διὰ τὸν ποιητὴν Σ. Σκίπην)

Μ' ἐξύπνησεν ἡ γαλανὴ ὠρυγὴ ἀπὸ τὸ παγῶνι
Τὸ πρωτὶ. Πῶς ἀνεσήκωνε τὰ ὀπίσθια φτερά του,
Ἐνον ἤλιον πολυάκτινον μ' ἐκείνα νὰ σκαρώνῃ
νὰ παίξῃ μὲ τὰ σπάτιαλα τὰ ὠραία χρώματά του.

Μὲ μίαν μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἂν Ῥωμαίου ὑπάτου,
καὶ φιλαρέσκειαν γυναικὸς ὡς τὸν λαιμὸν ἀπλώνῃ

μακρὸν κάτω ἀπ' τὰ ἡμίφωτα ποῦ σιάζοντε ψηλά του
ὠραῖοι οἱ ἀργυροπράσινοι τῆς πλουσίας λεύκας κλῶνοι.

Σὰν ὄραμα μὲς τὸ πρωτὶ ποῦ ἐξύπνησα μοῦ ἐφάνη,
ὅπου παράξενη ἔκαμνε τὴ βίλλα,
σιῆν ἠρεμία τὴν ἑαρινὴ ποῦ ἐχύνετο τριγύρω

Αὔρα ποῦ δὲν ἐσάλευε τὰ φύλλα...
Μία ἐμορφιὰ ξεχωριστή, ποῦ μὲς τὴν ὠραία πλάνη
γαλάζια ὄλα τὰ ἔβλεπα. Καὶ τῶν ἀνθῶν τὸ μῦρο!

Α. Καμπάνης

ΣΑΧΕΡ ΜΑΖΟΧ

Ο ΠΕΡΙΠΛΑΝΩΜΕΝΟΣ

Μὲ τὰ ὄπλα ἐπ' ὤμου ἐβαδίζομεν μετὰ προσοχῆς, ὁ γέρον δα-
σοφύλαξ καὶ ἐγώ, ἐντὸς τοῦ παρθένου δισκου, τὸ ὅποσον ἐκτείνει τὰς
ζοφεράς καὶ συμπαγεῖς μάξας του παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Καρπα-
θίων. Αἱ σκιαὶ τῆς ἐσπέρας ἐκάλυπτον ἀκόμη τὸν ἄνευ ἀκτῆς ἐκ
πυκνῶν καὶ συνωστιζομένων πευκῶν ἐκεῖνον ὠκεανόν· οὔδεις θόρυθος
ἐτάραττε τὴν σιγὴν, οὔδε μία φωνὴ ζωσα, οὔδὲ κλῆν ἢ ἐλαχίστη τῶν
δένδρων δόνησις. Ἄλλο φῶς δὲν ἐφαίνετο ἢ κατὰ διαλείμματα τε-
μάχιον χρυσοῦ δικτύου, ὅπερ ὁ δῦων ἥλιος ἔρριπτεν ἐπὶ τοῦ βρύου
καὶ τῶν γόρτων. Ἐνίοτε ὁ οὐρανὸς ἀνέφελος μᾶς ἐδείκνυε διὰ μέσου
τῶν ἀκινήτων κορυφῶν τῶν γηραιῶν πευκῶν τὸ ὠχρὸν κυανοῦν χρῶμά
του Βυρεῖα ὁσμὴ φωτικῆς σήψεως ἐπεκάθητο ἐντὸς τῶν περιπεπλεγ-
μένων κλάδων, οὔδ' ὁ ἐλάχιστος τρυγμὸς ὑπὸ τὸ βῆμά μας, τὸ
βυθιζόμενον ὡς ἐντὸς μαλακοῦ τάπητος.

Ἐδῶ κ' ἐκεῖ μᾶς διέκοπτε τις ἐκ τῶν ἀμόρφων, ἐφαρμένων καὶ
βρυσκαπῶν ἐκεῖνων ὀγκολίθων, δι' ὧν εἶναι κατεσπαρμένοι αἱ κα-
τωφέραιοι τῶν Καρπαθίων, καὶ τοὺς ὁποίους εὐρίσκει τις, ὅχι μόον
ἐντὸς τῶν δασῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτάς τὰς πεδιάδας, τὰς καλυπτο-
μένους ὑπὸ σπικρῶν χρυσογράων. Εἶναι οὗτοι σιωπηλοὶ μάρτυρες ἐπο-
χῆς ἤδη περιπεσοῦσης εἰς λήθην, καθ' ἣν τὰ κύματα τῆς θαλάσσης
ἔπληττον τὰς ὀδοντωτὰς τῶν ὀρέων πλευράς.

Ἦκούετο, ὡς ἀπομεμακρυσμένη ἡχὴ τῶν μονοτόνων ἡμερῶν τῆς
πλάσεως, ὅτε αἴφνης ἠγέρθη βιαιότατος ἄνεμος, ὅστις ἤλθε μυκώμε-
νος νὰ κυλήσῃ τὰ ἀόρατα κύματά του ἀναμεσον τῶν δένδρων, νὰ
φέρῃ τὴν φρικίαν εἰς τῶν πευκῶν τὰς βελόνας καὶ νὰ κάμψῃ τὰ
ὑψηλά χορτά, κύπτοντα εἰς τὴν διάβασίν του

Ὁ γηραιὸς φύλαξ ἐστάθη, ἐτακτοποίησε τὴν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου
ἀνορθωθεῖσαν κόμην του, καὶ ἐμειδίασεν. Ὑπεράνω ἡμῶν, εἰς τὸν

γλυκὺ αἰθέρα, ἐφαίνετο αἰτός Ὁ φύλαξ ἐσκίασε διὰ τῆς χειρὸς τοὺς ὀφθαλμούς του, παρετήρησε τὸ πτηνὸν συσπῶν ἰὰς πυκνάς ὄφρῦς του, καὶ μοι εἶπε μὲ φωνὴν θλιβεράν: — θέλετε νὰ πυροβληθῆσθε; — ὦ! ἐκ τῆς ἀποστασεως ταύτης ὄχι, εὐχαριστῶ.

— Ἡ καταιγὶς τὸ καταβιβαζεῖ πρὸς ἡμᾶς, ἐψιθύρισεν ὁ γέρον, μείνας ἀκίνητος.

Δὲν ἠπατάτο· τὸ μαῦρον ἐκεῖνο πτερωτὸν σημεῖον ἐμεγεθύνετο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, διέκρινον ἤδη τὸ πτέρωμά του ἀπαστράπτον. Ἐφθάσαμεν εἰς μέρος ἄδενδρον, περικλειόμενοι ἀπὸ σκοτεινάς πεύκας, μεταξύ τῶν ὁποίων διεκρίνοντο, ὡς σκελετοί, σπάνιαί τινες λευκαὶ σημύδαί.

Ὁ αἰτός ἐστρέφετο ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας.

— Λοιπόν, Κύριε, ἂν θὰ πυροβληθῆτε, ἰδοὺ ἡ στιγμή.

— Εἶναι ἡ σειρά σου, ἀγαπητέ μου.

Ὁ φύλαξ ἐταπεινώσε τοὺς ὀφθαλμούς, ἡμικλείων αὐτοὺς ἐπὶ στιγμὴν, ἤγειρε τὸ παλαιὸν ἐσκωριασμένον ὄπλον του καὶ ἀνεσήκωσε τὸν λύκον του.

— Θέλετε ἐγὼ λοιπόν; . . .

— Ἀναμφιβόλως, καθ' ὅσον ἔχω τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ ἀπετύγχανον.

— Τότε εἰς τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Ἐστήριξε τὸ ὄπλον ἐπὶ τοῦ ὤμου μὲ ὕφος ἀποφασιστικόν, λάμψις ἀπῆστραψε καὶ ἡ ἐκπυροκρότησις ἀντήχησεν ὑποκώφως ἐντὸς τοῦ δάσους. Ὁ αἰτός ἐκτύπησε τὰς πτέρυγας, ἐφάνη ὡς ν' ἀνυψῆτο καὶ πάλιν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἔπεσε βαρὺς ὡς λίθος. Ἐτρέξαμεν πρὸς τὸ μέρος ἐνθα εἶχε καταπέσει.

Καὶν! Καὶν! ἐκραύγασε φωνὴ τις ἐξερχομένη τῆς λόχμης, φωνὴ χαλκώχως, φοβερά ὡς ἐκεῖνη τοῦ Κυρίου, ὅτε ἐν τῷ παραδείσῳ ἀπηυθύνετο εἰς τοὺς πρώτους ἀνθρώπους, ἢ βραδύτερον πρὸς τὸν ἐπικατάρατον, τὸν φονεῦσαντα τὸν ἀδελφόν του.

Οἱ κλάδοι ἀπεχρήσθησαν. Ἐνώπιόν μας ἴστατο ὀπτασία τις φαντασιώδης, ὑπεράνθρωπος.

Γέρον, γιγαντιαίου ἀνιστήματος, ἴστατο πρὸ τῶν θάμνων. Περὶ τὴν γυμνὴν κεφαλὴν του ἐκυμάτιζε μακρὰ λευκὴ κόμη, γένειον ἐπίσης λευκὸν κατήρχετο ἐπὶ τοῦ στήθους του, καὶ ὑπὸ τὰς πυκνάς ὄφρῦς του μεγάλοι καὶ κατηρεῖς ὀφθαλμοὶ ἐπροσηλοῦντο ἐφ' ἡμῶν, ὡσὰν ἐπρόκειτο νὰ μᾶς δικλωσωσιν ἢ νὰ λάθωσιν ἐκδίκησιν. Τὸ ἐκ σάγης ἔνδυμά του ἦτο κατεσχισμένον καὶ ἔφερε κολοκύνθην χιαστὴν κρεμαμένην ἐπὶ τῶν νώτων του. Στηριζόμενος ἐπὶ τῆς ραβδοῦ του, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν θλιβερᾶς. Τέλος ἐπροχώρησεν, ἔλαβε τὸν νεκρὸν αἰτόν, τοῦ ὁποίου τὸ αἶμα ἔρρευσε διὰ τῶν δακτύλων του, καὶ τὸν παρετήρησεν ἐν σιωπῇ.

Ὁ δασοφύλαξ ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.—Εἶναι περιπλανώμενος! Ἐψιθύρισε μετὰ τρόμου, ἅγιος ἄνθρωπος.—Καὶ χωρὶς νὰ

προσθήσῃ λέξιν, ἐκρέμασε τὸ λωρίον τοῦ ὄπλου ἐπὶ τοῦ ὤμου του καὶ ἔγεινεν ἀφαντος ἐντὸς τῶν προαιωρίων δένδρων.

Παρὰ τὴν θελησίν μου οἱ πόδες μου ἐρριζώθησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ προσήλωσα τοὺς ὀφθαλμούς ἐπὶ τοῦ ἀπαισίου γέροντος. Ἦκουσα πολλάκις νὰ γίνεταί λόγος περὶ τῆς παραδόξου ταύτης αἰρέσεως, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς μας ἀφιέρωνε βαθύτατον σεβασμόν. Ἦδη ἠδυνάμην νὰ ἱκανοποιήσω τὴν περιέργειάν μου.

— Ἀρετὰ ἐτροῦδευσε, Καὶν! εἶπεν ὁ περιπλανώμενος, στραφείς μετ' ὀλίγον πρὸς ἐμέ Ἐσθέστη, τέλος, ἢ πρὸς τὸν φόνον δίψα σου διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου;

— Ἄλλ' ὁ αἰτός εἶνε ἔρπαξ, ὑπέλαθον. Δὲν πράττει ἄρα τις κालόν, καταστρέφων αὐτόν;

— Ἀλλοίμονον! Ναί, εἶναι τῷ ὄντι φονεύς, εἶπε στενάζων ὁ γέρον· χύνει τὸ αἶμα, ὡς πάντα τὰ ἐν τῇ ζωῇ πλάσματα· ἀλλ' ὑποχρεούμεθα διὰ τοῦτο ἄρα γε νὰ πράξωμεν εἰς ἡμᾶς τὸ αἰτό; Ἐγώ, βεβαίως, δὲν τὸ πράττω, ἀλλὰ σύ!...Ναί, ναί! καὶ σύ ἐπίσης εἶσαι ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Καὶν. Ἴδού, φέρεις τὸ στίγμα!...

Ἐύρεθην εἰς φέσιν ὄχι εὐάρεστον.—Καὶ σύ, τῷ εἶπον ἐπὶ τέλους τίς εἶσαι;

— Εἶμαι περιπλανώμενος.

— Καὶ τί σημαίνει περιπλυνόμενος.

— Ἀνθρωπος φεύγων τὴν ζωὴν...

Κατέθεσε τὸ πτώμα τοῦ ὄρνέου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ μὲ ἠτένισε. Οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶχον ἤδη ἔκφρασιν ἀπεριγράπτου γλυκύτητος.

— Μετανόησον, ἐξηκολούθητε μὲ φωνὴν δικπερασνικὴν. Ἀπαρνήθητι τὸ κληροδότημα τοῦ Καὶν, ζήτησον τὴν ἀλήθειαν, μάθε νὰ περιφρονῆς τὴν ζωὴν καὶ ἀγάπησον τὸν θάνατον.

— Καὶ ποῦ εὐρίσκεται ἡ ἀλήθεια; Δύνησαι νὰ μοι ὑποδείξῃς τὸν δρόμον τὸν φέροντα εἰς αὐτήν;

— Δὲν εἶμαι ἅγιος, ἀπήνησεν· τὴν ἀλήθειαν δὲν τὴν κατέχω· θὰ σοὶ εἶπω ὅμως, ὅτι ἠξέυρω. Καὶ διευθυνθεὶς πρὸς σαπρὸν τινα κορμόν, κείμενον ἐντὸς τοῦ ἀδένδρου χώρου, ἐκάθισαν ἐπ' αὐτοῦ· ἐτοποθετήθη καὶ ἐγὼ τότε ἀπέναντί του ἐπὶ σωροῦ λίθων, μὲ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων, καὶ ἔτοιμος νὰ τὸν ἀκροασθῶ. Ἐστήριξε τότε τὴν κεφαλὴν του ἐντὸς τῶν δύο χειρῶν καὶ προσήλωσεν εἰς τὴν γῆν τὸ βλέμμα, ὡς θέλων νὰ περισυλλέξῃ τὰς ιδέας του.

— Εἶμι καὶ ἐγώ, ἤρχισεν ἐπὶ τέλους υἱὸς τοῦ Καὶν καὶ ἔγκονος ἐκείνων, οἵτινες ἔφαγον ἐκ τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς. Πρὸς ἐξίλασμόν δὲ κατεδικάσθη νὰ πλανῶμαι, νὰ πλανῶμαι, καὶ, μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θ' ἀπαλλαγῶ τῆς ζωῆς. Ἐζῆσα καὶ ἐγὼ καὶ ἀπήλαυσα ἀφρόνως τὰ τῆς ὑπάρξεως, ἀπέκτησα πᾶν ὅ,τι ὁ ἀκόρεστος τοῦ ἀνθρώπου πόθος δύνηται νὰ συμπεριλλῆ, καὶ εἰς ταῦτα εὖρον μηδέν. Ἠγάπησα καὶ ἐγλευάσθη, μὲ κατεπάτησαν ὑπὸ τοὺς πόδας, ἐνῶ ἐγὼ ἀφωσιώθην ψυχῇ τε καὶ σώματι, μὲ ἐλάτρευσαν, ἐνῶ ἐχλεύαζον τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἄλλων.—Μ' ἐλάτρευσαν, ναί, ὡς θεόν! Εἶδον

τὴν ψυχὴν ἐκείνην, ἣν ἐνόμιζον ἀδελφὴν τῆς ἰδικῆς μου, καὶ τὸ σῶμα ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ ἔρωσ μου ἐθεώρει ἱερόν, τὰ εἶδον νὰ πωληθῶσιν ὡς ποταπώτατον ἐμπόρευμα. Εὐρον τὴν γυναῖκά μου, τὴν μητέρα τῶν τέκνων μου, εἰς ἀγκυλας ξένκς!... Ὑπῆρξα ὁ δοῦλος τῆς γυναικός, ὑπῆρξα συνάμα ὁ κύριός της, καὶ ἔζησα ὡς ὁ βασιλεὺς Σολομών, ἀποβλέπων εἰς μόνον τὸν ἀριμόν... Ἦνδρώθην ἐν τῇ ἀρθονία, χωρὶς νὰ ἔχω οὔτε κἄν ἰδεῖαν περὶ τῆς ἀθλιότητος τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς μίαν καὶ μόνην νύκτα τὸ οἰκοδόμημα τῆς εὐδαιμονίας μου κατέρρευσε, καὶ ὅτε ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἐνταφίσωμεν τὸν πατέρα μου, δὲν εἶχον μὲ τί ν' ἀγοράσω τὸ φέρετρον. Ἐπὶ ἔτη πολλά ἐπάλασσα, ἐγνώρισα τὴν θλίψιν καὶ τὰς ζοφερὰς φροντίδας, τὴν πείνῃν καὶ τὰς ἄνευ ὕπνου σκοτεινὰς νύκτας, τὴν θανάσιμον στενοχωρίαν, καὶ τὴν ἀσθένειαν. Διεφιλονίκησα πρὸς τοὺς ἐδελφούς μου τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, ἀντιπαράτασσων δόλον ἀντὶ δόλου, βίβν ἀντὶ βίας Ἐφόνευσα καὶ εὐρέθην εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ θανάτου, καὶ ὅλα ταῦτα χάριν τοῦ καταχθονίου χρυσοῦ!...

Ἠγάπησα τὸ κράτος, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξα πολίτης, καὶ τὸν λαὸν οὐτινος ὠμίλου τὴν γλῶσσαν. Ἐλαθον κζιώματα καὶ τίτλους, ἔδωκα ὄρκον ὑπὸ τὴν σημάϊαν, καὶ ἀπῆλθον εἰς τὸν πόλεμον πλήρης ζέσεως καὶ ὀργῆς. ἐμίσησα, ἐδόλοφόνησα τοὺς μὴ ὀμιλοῦντας τὴν γλῶσσαν μου, καὶ ἀπεκόμισα αἵσχος καὶ περιφρόνησιν!...

Ὡς τὰ τέκνα τοῦ Κάλιν, δὲν ἐφείσθη καὶ ἐγὼ τοῦ ἰδρωτός τῶν ἀδελφῶν μου, οὔτ' ἐδίσκησα νὰ πληρώσω τὰς ἡδονάς μου διὰ τοῦ αἵματός των. Τέλος ἦλθε καὶ ἡ σειρὰ μου νὰ φέρω τὸν ζυγόν, καὶ νὰ κύψω ὑπὸ τὴν μάστιγα, νὰ κοπικσω ὑπὲρ τῶν ἄλλων, καὶ νὰ ἐργασθῶ ἄνευ ἀναπαύσεως καὶ διακοπῆς, ὅπως ἐπαυξήσω τὰ κέρδη μου.

Εὐδαιμῶν ἢ δυστυχῆς. πλούσιος ἢ πτωχός, δὲν ἐφοβήθη καὶ ἐν μόνον πράγμα, τὸν θάνατον!

Ἐφροιάσα εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι θὰ ἐγκαταλείψω τὴν ὑπαρξιν ταύτην, κατηράσθη τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐγεννήθη, ἀναλογιζόμενος τὸ τέρμα μου!...

Ὅποια μαρτύρια, ἐφ' ὅσον ἀκόμη ἠλπίζον!... Ἄλλ' ἐπὶ τέλους μοὶ ἐπῆλθεν ἡ τῶν πραγμάτων γνῶσις. Εἶδόν τὸν πόλεμον τῶν ζώντων. Εἶδον τὴν ὑπαρξιν ὑπὸ τὸ ἀληθές φῶς της... Ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐβυθίσθη εἰς τὰς σκέψεις του.

— Καὶ τίς εἶναι ἡ γνῶσις, τὴν οὐσίαν κατέχεις; ἠρώτησα κατόπιν μικρῆς διακοπῆς.

— Ἡ πρωτίστη εἶναι, ὅτι σεῖς οἱ δυστυχεῖς ἄφρονες φροντάζεσθε ὅτι ὁ Θεὸς ἐπλάσεν τὸν κόσμον, τέλειον εἰς τὸ ὑπέρτατον σημεῖον, ἐγκαθιδρύσας τὴν ἠθικὴν ἁρμονίαν. Ἀπικισία πλάνη! Ὁ κόσμος εἶναι ἐλαττωματικός, ἡ ὑπαρξίς εἶναι δοκιμασία καὶ θλιβερά περιπλάνησις, καὶ πᾶν ὅ,τι ζῆ. ζῆ διὰ τῆς ἀρπυγῆς καὶ τοῦ φόνου.

— Λοιπὸν κατὰ σέ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἢ θηριῶδες κτῆνος;

— Ἀναμφιβόλως, τὸ μᾶλλον νουνεχές, ἀλλὰ καὶ τὸ μᾶλλον αἰμοχαρὲς καὶ σκληρόν τῶν ἀγρίων ζώων. Ποῖον ἄλλο εἶναι τὸσον

ἐφευρετικὸν εἰς τὸ νὰ καταπιέξῃ τοὺς ὁμοίους του; Πανταχοῦ οὐδὲν ἄλλο βλέπω ἢ τὴν πάλιν καὶ τὴν ἀντιζηλίαν. τὸν φόνον, τὴν ἀρπαγὴν, τὴν δουλείαν, τὸν δόλον. Πᾶσα προσπλθεῖα, πᾶς κόπος, μόνον εἰατήριον ἔχουσι τὴν ὑπαρξιν. Νὰ ζήσωμεν ἀντὶ πάσης θυσίας καὶ νὰ μεταδώσωμεν τὴν ἀθλίαν ζωὴν μας εἰς ἄλλα πλάσματα! Ἡ δευτέρα ἀλήθεια, ἐξηκολούθησε σοβαρῶς ὁ γέγων, εἶναι ὅτι ἡ ἀπόλυσις οὐδὲν ἔχει τὸ πραγματικόν. Τί ἄλλο δυνάμεθα νὰ τὴν θεωρήσωμεν ἢ πόνον ἀνάγκης, ἥτις μᾶς καταβιβρώσκει; Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἕκαστος τρέχει πρὸς τὴν ψευδῆ αὐτὴν ὀφθαλμαπάτην, οὐδὲν ἄλλο ἐπιτυγχάνων ἢ τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς. Πίστευσόν με δέ, ὅτι δὲν εἶναι ἡ στέρησις ἢ παρὰ γούσα τὴν ἀθλιότητα, ἀλλ' ἡ ἀτελεύτητος ἐκείνη προσδοκία εὐδαιμονίας οὐδέποτε ἐρχομένης, καὶ ἥτις εἶναι ἀδύνητον νὰ ἔλθῃ ποτέ. Καὶ δύνασαι νὰ μοι εἴπῃς τίς εἶναι ἡ εὐδαιμονία ἐκείνη, ἥτις εὐρίσκεται διαρκῶς πρὸ τῶν χειρῶν μας, καὶ ἕμῳς μένει πάντοτε ἀσύλληπτος, φεύγουσα μακρὰν μας ἀπὸ τῆς κοιτίδος μέχρι τοῦ τάφου;

Ἐσεισα τὸν κεφαλὴν, χωρὶς ν' ἀπαντήσω.

— Καὶ τί εἶναι ἡ εὐδαιμονία; ἐξηκολούθησεν ὁ γέγων. Τὴν ἐζήτησα πανταχοῦ, ὅπου κινεῖται πνοὴ ζωῆς. Εὐδαιμονία δὲν εἶναι ἡ εὐεχία, ἢ ματαίως ἐπιδιώκωμεν ἐδῶ κάτω; Δὲν εἶναι ὁ θάνατος; Ὁ θάνατος, ὅστις μᾶς ἐμπνέει τοσοῦτον τρόπον; Εὐδαιμονία! Τίς δὲν σ' ἐζήτησε πρὸ παντός εἰς τὸν ἔρωτα, καὶ τίς ἐπὶ τέλους δὲν ἐμειδίχσε μὲ ψυχικὸν ἄλγος εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς φαντασιώδους χυρῆς του. Ὅποια ταπεινώσις νὰ σκέπτεται τις, ὅτι ἡ φύσις δὲν ἀναπτει ἐντός μας τὸ διαέρωτικόν αὐτὸ πῦρ, ἢ ὅπως ἐξυπηρητήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σκοτεινῶν της σχεδιῶν! Αὕτη, τῇ ἀληθείᾳ, λαμβάνει μεγάλην μέριμνῃν περὶ ἡμῶν! Εἰς τὴν γυναῖκα ἐχορήγησε τὰ τόσα θέληματα, ἵνα ἐκείνη δύναται νὰ μᾶς καθυποτασσῇ ὑπὸ τὸν ζυγόν της καὶ νὰ μας λέγῃ: Βιργάσθητι ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ τῶν τέκνων μου!... Ἐρως εἶναι ὁ πόλεμος μετὰ τῶν δύο φύλων. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, ἀντίζηλοι ἀδιάλλακτοι, λησμονοῦν τὴν ἐκ γενετῆς ἔχθραν των εἰς βραχυτάτην στιγμήν ζαλῆς καὶ αὐταπάτης, ἵνα χωρισθῶσιν ἐκ νέου, καὶ παράποτε ζωηροὶ εἰς τὴν κατ' ἀλλήλων πάλιν. Ταλαίπωροι ἄφρονες, οἱ πιστεύοντες ὅτι δύνασθε νὰ συνάψῃτε αἰωνίαν συνθήκην μετὰ τῶν δύο τούτων ἐχθρῶν, ὡς ἂν ἦτο ἐρικτὸν νὰ μεταβάλλητε τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ νὰ εἴπητε εἰς τὸ φυτόν: ἀνήσιν, ἀλλὰ μὴ μαρνανῆσι, καὶ ἀπέχου τοῦ νὰ δώσης καρπὸν!...

Ἐμειδίχασεν, ἀλλ' ἄνευ πικρίας ἢ θυμοῦ. Ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν ἔλαμψε γαλήνη φωτός ὑπερτέου.

— Κ' ἐγὼ αὐτός ὑπεστῆν τὴν κατάραν ἥτις συνδέεται μὲ τὴν ἰδιοκτησίαν... Ἀποκτωμένη αὕτη διὰ τῆς βίας καὶ τοῦ δόλου, προκαλεῖ ἀντεγκλήσεις καὶ γεννᾷ ἀδικαίπτως τὴν διχόνοιαν καὶ τὰ μίσση. Ἡ καταχθόνιος ἀπληστία ὠθεῖ τὰ τέκνα τοῦ Κάλιν νὰ σφετερίζωνται πᾶν ὅ,τι πρόχειρον, καὶ, ὡς ἂν μὴ ἤσκει, νὰ ἰδιοποιηθῇ εἰς μόνον, ὅσον θὰ ἦτο ἐπικρὲς εἰς πολλὰς χιλιάδας ἐκ τῶν ὁμοίων

του, επιδιώκει να εγκατασταθή εκεί αυτός και άπασα η γενεά του εις αιώνα τόν άπαντα. Και παλαιούσιν, ο μὲν ὅπως άρπάσῃ, και ὁ δὲ ἔπως τηρήσῃ τὸ ἤδη σφετερισθέν . . . Ἐξέτεινε τοὺς βραχίονας, ὡς διὰ ν' ἀποθήσῃ φοβερὰν τινα ὄπτασίαν. Ἄλλ' ὁ μεμονωμένος ἄνθρωπος δὲν δύναται ν' ἀντιέξῃ εἰς τὴν πάλιν ἀπέναντι τῶν πολλῶν. Κατορτίζονται τότε ὁμοσπονδίαί, τὰς ὁποίας ὀνομάζουσι κοινότητες, λαούς, κράτη, οἱ δὲ νόμοι ἔργονται νὰ ἐπικυρώσωσι πάντα σφετερισμὸν. Ὁ ἰδῶς και τὸ αἷμά μας μεταβάλλονται εἰς χρῆμα, δι' οὗ πληθύνονται αἱ ἰδιοτροπίαι τῶν ἀγκυρώντων τὴν πολυτέλειαν, τὰς γυναικίαις και τὴν τῶν ὄπλων κληγῆν! Ἡ δικαιοσύνη ψεύδεται, και οἱ ὑπόδυντες τὴν φωνὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ λαοῦ, ἢ διασθεύονται, ἢ καταπιέζονται, οἱ δὲ ὑπηρετοῦντες αὐτόν, τὸν κλέπτουσι. Ὁ ἀδικούμενος τότε ἐξεγείρεται, ἀλλ' αὐτὸς και πάλιν αἱ κτηνώδεις πράξεις θριαμβεύουσιν ἐπὶ τῶν κτηνηγαγμένων ἐρείπιων! . . . Οἱ λαοὶ ἀπεικονίζουσι ἐν μεγάλῳ τὸν ἄνθρωπον. — Δὲν εἶναι οὔτε ὀλιγώτερον ἄρπαγες, οὔτε ὀλιγώτερον ἐκείνου αἰμοχαρεῖς. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ φύσις μας ἔδωκε τὴν κατατροφὴν ὡς μέσον συντηρήσεως, ὅτι ὁ ἰσχυρὸς ἔγει πανταχοῦ ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου τὸ δικαίωμα τοῦ θανάτου και τῆς ζωῆς. Πικρὸν ἔγκλημα, ὅπερ ὁ νόμος τιμωρεῖ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, οἱ λαοὶ τὸ ἐκτελοῦσιν οἱ μὲν κατὰ τῶν δὲ ἄνευ τύψεως. Κλέπτουσι, διαρπαζοῦσι, προδίδουσι, καταστρέφουσι τέλος ἀλλήλους, χρωματίζοντες τὴν πράξιν τῶν μὲ τὸ εὐγενές τῆς φιλοπατρίας αἰσθημα και καυχόμενοι ὅτι ἄθθεν ἐξυπηρετοῦσι τὸ κράτος! . . .

(1) γέρων ἐσιώπησεν ἐπὶ μακρόν.

— Θέλεις, εἶπεν ἐπὶ τέλους μὲ τόνον ἐπίσημον, νὰ μάθῃς τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς;

— Οὐμίλησον.

— Τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς εἶναι, ὅτι ἕκαστος ζῆ διὰ τῆς ἀρπαγῆς και τοῦ φόβου, ἐνῶ ὤφειλε νὰ ζῆσῃ διὰ τοῦ κόπου του. Μόνῃ ἢ ἐργασία δύναται νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος. Ἐφ' ὅσον ζητοῦμεν νὰ ζήσωμεν δαπάναις τοῦ πλησίον μας ἢ εἰρήνῃ θὰ εἶναι ἀνέφικτος. Ἡ ἐργασία εἶναι ὁ φόβος, ποῦ ὀφείλεις νὰ καταβῆλῃς εἰς τὴν ζωὴν! Καὶ ἂν θέλῃς νὰ ζήσῃς χαίσιον, ἐργάζου. Μόνον ἐν τῷ κόπῳ θὰ δυνηθῇ; νὰ εὔρῃς τὴν τῆς εὐτυχίας μερίδα σου. Ὁ εὐχριστούμενος εἰς τὴν ἀργίαν εἶναι τὸ πείγιον τοῦ ἐγωτισμοῦ του, ἢ δὲ ἀθεράπευτος ἀνία, ἢ ἐνδύμχος ἀηδία πρὸς τὴν ζωὴν και ὁ φόβος τοῦ θανάτου βαδίζουσι ἀναποσπαστως ἐπὶ τῶν βημάτων του . . . Ὁ θάνατος' φῆμα φοβερὸν, τὸ ὅποῖον ὀρθοῦται ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς ὑπέρξεως. Ὁ θάνατος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ζοφερῶν ὀπαθῶν του, τοῦ δισταγμοῦ και τοῦ φόβου! Οὐδεὶς θέλει ποτὲ ν' ἀναπολήσῃ ἢ νὰ σκεφθῇ τὸν ἀτέρμονα χρόνον, καθ' ὃν δὲν ὑπῆρχε. Διατί ἄρχει νὰ φοβάμεθα ἐκεῖνον τὸ ὅποῖον ὑπῆρξαμεν ἤδη, και ἐπὶ τοσοῦτον μακροχρόνιον διάστημα; Ὁ θάνατος μᾶς περιβάλλει, μᾶς ἐνεδρεύει. Εἶναι οἰκτρὸν νὰ βλέπῃ τις τίνι τρόπῳ τὸν ἀποφεύγομεν και πῶς αἰτοῦμεν, ἔστω και μᾶς ὥρας παράτασιν! Πόσον ὀλίγον ἐν-

νοῦμεν ὅτι αὐτὸς μᾶς γορηγεῖ τὴν ἐλευθερίαν και τὴν εἰρήνην! . . . Εἶναι ἀληθές ὅτι προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ μὴ εἴχομεν ποτὲ γεννηθῇ. ἢ ἀφοῦ ἄπαξ ἐγεννήθημεν, νὰ ὀνειρευόμεθα μεχρις οὗ λήξῃ τὸ ἀπατηλὸν αὐτὸ ὀνειρον, χωρὶς νὰ θ' μβούμεθα ἐκ τῆς λαμπρᾶς και δολίαις χιμαίρας του, και νὰ βυθισθῶμεν διὰ παντός κατόπιν ἐν τῷ στρουβίλῳ τῆς φύσεως.

Ὁ γέρων ἐκάλυψε διὰ τῶν ἰσχνῶν και μαύρων χειρῶν του τὸ ἀπὸ βαθείας ρυτίδος ἠὺλακωμένον πρόσωπόν του, και ἐφάνη παρὰ τοῦ εἰς ἀόριστον ὀνειροπόλησιν.

— Εὐηρεστήθῃς νὰ μοι ἐκθέσῃς, τῷ εἶπον, ὅ,τι ἡ ζωὴ σὲ ἐδίδαξε. Δὲν θὰ λάβῃς τώρα τὸν κόπον νὰ μοι ἀναπτύξῃς και τὸ συμπέρασμα;

— Διεῖδον τὴν ἀλήθειαν, ἀνέκραζεν ὁ περιπλανώμενος, ἐνόησα ὅτι ἡ ἀληθὴς εὐλαϊμονία ἐγκείται ἐν τῇ ἐπιστήμῃ και ὅτι εἶνε πολὺ προτιμότερον νὰ πικραιθῆται τις τῶν πάντων ἢ νὰ παλαίῃ χερὶν ἀπολαύσεων, και εἶπον: Δὲν θέλω νὰ χύσω πλέον τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν μου, οὔτε νὰ διαρπάζω τὰ ἀγαθὰ των. Ἀφήκα τὴν οἰκίαν εἰς τὴν γυναικῶν μου, ὅπως ἐπιδροῦ εἰς τὸν πλάνητα βίον.

Ὁ διάβολος εἶναι ὁ κυριαρχῶν ἐπὶ τοῦ κόσμου. θὰ ἦτο ἀμαρτήμα ἐπομένως τὸ ν' ἀνήκῃ τις εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ εἰς τὸ κράτος, ὡς ἐπίσης θανάσιμον ἀμαρτήμα ὤφειλε νὰ θεωρῆται και ὁ γάμος. Ἐξ εἶναι τὰ ἀπαρτίζοντα τὸ κληροδότημα τοῦ Κρίν, ὁ ἔρωσ, ἡ ἰδιοκτησία, τὸ κράτος, ὁ πόλεμος, ἡ ἐργασία, ὁ θάνατος. — Τὸ κληροδότημα τοῦ Κρίν! ὦ τὸν Ἐπικατάρατον! αὐτόν, ὅστις κατεδικασθῆναι νὰ πλανᾶται και νὰ φεύγῃ ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ δίκαιος οὐδεμίαν ἔχει ἀξίωσιν ἐπὶ τοῦ κληροδοτήματος τούτου. οὔτος οὔτε πατρίδα, οὔτε ἄσυλον ἔχει. φεύγει τὸν κόσμον και τοὺς ἀνθρώπους και πλανᾶται, πλανᾶται, πλανᾶται! Ὄταν δὲ ὁ θάνατος ἔλθῃ πρὸς αὐτόν, τὸν ἀναμένει γαληναίως. ὑπὸ τοὺς οὐρανοὺς εἰς τοὺς ἀγρούς ἢ εἰς τὰ δάση, καθ' ὅσον ὁ περιπλανώμενος καθῆκον ἔχει ν' ἀπιθάνῃ ὡς ἔζησε, ἐν καταστάσει φυγῆς! . . . Τὴν ἐσπεραν ταύτην μοι ἐφάνη ὅτι ἠσθάνθη τὸν θάνατον ἐρχόμενον, ἀλλὰ διήλθεν μόνον ἐκ τοῦ πλησίον μου, ἔθεν θὰ ἐπαναλάβω τὸν δρόμον μου και θ' ἀκολουθῆσω τὰ ἔγνη του.

Ἡγέρθη και ἔλαβε τὴν ράβδον του.

— Τὸ κυριώτερον εἶναι νὰ φεύγωμεν τὴν ζωὴν, εἶπε, και ἐκφρασις οὐρανοῦ ἀγάπης ἐφώτισε τοὺς χαρακτῆρας του. Νὰ εὐχόμεθα και νὰ ἐπιζητῶμεν τὸν θάνατον εἶναι τὸ δεύτερον.

Μὲ ἀφῆκεν και ἔγεινεν ἄφαντος ἐν τῇ λόχμῃ.

Ἐμεῖνα μόνος και σύννοος, ἡ νύξ μὲ περιεκύκλωσεν, ὁ σαπρὸς κορμὸς ἤρχισε ν' ἀναδιδῆ φωσφορικὴν λάμψιν, ἐν τῇ ὀποίᾳ καθίστατο ὀρατὸς ὀλόκληρος ὁ κόσμος πικρασίτων φυτῶν και ἐργατικῶν ἐντόμων. Παρεδόθη εἰς σκέψεις. αἱ εἰκόνες τῆς ἡμέρας παρήλασαν πρὸ ἐμοῦ ὡς αἱ παμφόλυγες ἐκεῖναι, αἵτινες γεννῶνται και ἐξαφανίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ρείθρου. τὰς ἀνεπόλησα ἄνευ τρόμου ἀλλὰ και ἄνευ

χαρᾶς. Ἐβλεπον τὸν μηχανισμόν τῆς πλάσεως, ἔβλεπον τὸν συντεκτρι-
ρισμὸν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τοῦτον λαμβάνοντα τὴν μορ-
φήν ἐκεῖνου, καὶ ὁ θάνατος μοὶ ἐφάνη ὀλιγώτερον φοβερός. Ἐφ' ὅσον
δὲ συγκεντροῦμαι καὶ ἐμβαθύνω, ἐπὶ τοσοῦτον πᾶν ὅ,τι μὲ περιβάλλει,
φαίνεται μοι ὅτι εἶμι ζῶν, καὶ μοι ὀμιλεῖ, καὶ πορεύεται πρὸς
ἐμέ.—Γαλαίπωρε ἄφρον! Ζητεῖς νὰ φύγῃς, ἀλλὰ τοῦτό σοι εἶνε ἀνέ-
φικτον! Εἶσαι καὶ σὺ ὅμοιος μὲ ἡμᾶς· αἱ φλέβες σου κτυποῦσι ταύ-
τιχρόνως μὲ τὰς φλέβας τῆς φύσεως. Καὶ σὺ, ὡς ἡμεῖς, ὀφείλεις νὰ
γεννηθῆς ν' ἀναπτυχθῆς, καὶ νὰ ἐλείψῃς. Τέκνον τοῦ ἡλίου, μὴ
θέλε νὰ ὑπερασπίσῃς ἐχυτόν. Θὰ ἦτο πάντι ἀνωφελές!...

Θοῦς ἐπίσημος διετρεξε ἀναμέσον τῶν φύλλων, καὶ ὑπὲρ τὴν
κεφαλὴν μου οἱ προαιώνιοι λαμπτήρες ἔφεγγον ἐν τῇ ἐξόχῳ γαλήνη των.

Καὶ τότε ἐφάνη ἐνώπιόν μου ἡ κατηφὴς καὶ σιωπηλὴ θεά, ἡ
ἀδιαλείπτως παράγουσα καὶ καταβιβρώσκουσα, καὶ μοι εἶπε τὰ ἑξῆς:

«—Γαλαίπωρε οἰηματία! θέλεις ν' ἀντιπαραταχθῆς πρὸς ἐμέ,
ὡς πλάσμα ὑπέρχον, ἐνῶ δὲν εἶσαι ἢ ρυτίς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ
ὕδατος, ἢ τις λαμπεὶ ὑπὸ τὰς ἀκτίνες τῆς σελήνης ὅπως ἀμέσως
παρασυρθῆ ἐν τῷ ρεύματι. Μιθε νὰ ταπεινοῦσαι, ἔσο ὑπομονητικὸς
καὶ μετριόφρων, καὶ ἂν ἡ ἡμέρα σου ἔγῃ παράτασιν μικροτέρων
ἐκείνης τοῦ ἐφημέρου, εἰς ἐμέ. διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπάρχει τέλος
οὔτε ἀρχή, φαίνεται μία μόνη στιγμή...»

Γιὰ τοῦ Κλίν, ὀφείλεις νὰ ζήσης, καὶ νὰ φονεύσῃς ὀφείλεις. Ἐν-
νόησον ἐπὶ τέλους ὅτι εἶσαι δοῦλός μου καὶ ὅτι πᾶσα παρὰ σοῦ ἀν-
τίστασις θ' ἀπέβαινε ματαία. Ἀπόβαλε τὸν παιδαριώδη φόβον τοῦ
θανάτου. Ἐγὼ εἶμαι αἰωνία καὶ ἀμεταβλητος, ὅσον σὺ εὐμεταβλη-
τος καὶ θνητός. Εἶμαι ἡ ζωὴ, αἱ δὲ βλασκνοὶ καὶ ἡ ὑπαρξίς σου οὐδό-
λω; μ' ἐνδικφέρουσι...

Καὶ σὺ, ὡς πάντα ταῦτα, ἐξ ἐμοῦ παράγεσθε καὶ εἰς ἐμέ θὰ
ἐπκνέλθετε ἀργὰ ἢ ταχέως. Ἴδὲ πῶς κατὰ τὸ φθινόπωρον τὰ ἐντομα
μεταβλλονται εἰς χρυσαλλίδας, μεριμνῶντα νὰ ἐξασφαλίσωσι τὰ
ὠά των, καὶ πῶς κατόπιν ἀποθνήσκουσιν ἡρέμα, ἀνεκμένοντα τὴν
ἀνοιξιν. Καὶ σὺ, ὅστις ἀποθνήσκεις καθ' ἐκάστην ἐσπέραν, εἶνα ἀνα-
γεννηθῆς τὴν ἐπαύριον, διατὶ ἄρα νὰ φοβῆσαι τὸν τελευταῖόν σου
ὑπνον; ! Βλέπω μετ' ἀδιαφορίας τὴν πτώσιν τῶν φύλλων, τοὺς πο-
λέμους, τὰς μάστιγας, αἰτινες ἀφαλλοῦσι τὰ τέκνα μου, διότι ἐγὼ
ζῶ ἐν τῷ θανάτῳ καὶ εἶμαι ἀθάνατος ἐν τῇ καταστροφῇ. Ἐνόησόν
με, καὶ θὰ παύσῃς νὰ με φοβῆσαι καὶ με κκαταδικάζῃς, θ' ἀφήσῃς
δὲ τὴν ζωὴν μετὰ σύντομον ἀγωνίαν, ὅπως επανέλθῃς ἐν τῷ στρο-
βίλῳ μου.

Οὕτω μοι ὠμίλησεν ἡ μεγάλη φωνή, σιωπὴ δὲ ἐπεκράτησε καὶ ἡ
φύσις ἐπανεπέσεν εἰς τὴν κατηφῆ ἀδιαφορίαν τῆς, παρκαίτουσα με εἰς
τοὺς λογισμούς μου.

Τρόμος ἀόριστος μὲ κκατέλαβεν· ἠθέλησα νὰ φύγω, καὶ, ἐγερθεῖς,
ἐξῆλθον τοῦ δαίους. Εὐρέθην ἐν τῇ πεδιᾷ ἢ τις ἐξετέινετο ἥτοχος
ὑπὸ τὸν αἴθριον καὶ πλήρη ἀστέρων οὐρανόν. Εἶδον μακρόθεν τὸ χω-

ρίον μου καὶ τὰ φωτεινὰ παράθυρα τῆς οἰκίας μου, καὶ ἐνδόμυχός τις
γαλήνη διεχύθη ἐντός μου, πόθος δὲ ἐνθερμὸς τῆς γνώσεως τῶν
πραγμάτων καὶ τῆς ἀληθείας ἤναψεν ἐν τῇ ψυχῇ μου, καὶ ἐνῶ διέ-
βαινον τὴν γνωστὴν ἀτραπὸν ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν λειμώνων,
διέκρινα εἰς τὸν οὐρανόν αἴφνης λαμπρὸν τι ἄστρον, ὅπερ μοι ἐφάνη
ὅτι προεπορεύετο ἐμοῦ, ὡς τὸ ἄστρον τῶν μάγων Βασιλέων, τῶν ἐπι-
ζητούντων τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

(Δευκᾶς—Μετᾶφρασις Χ. Σ.)

Σαχῆρ Μαζδὸχ

ΔΙΜΥΓΙΑΣ ΚΟΥΡΤΕΛΗ

Ι Σ Κ Ι Ω Μ Α Τ Α

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΣΤΗ ΔΥΝΑΜΙ

*Ἐκεῖ ποῦ οἱ Ἀνέμοι ἀντιβουίζουν,
Ποῦ ἡ Νύχτα ἡ μάγισσα κλώθει—ξεκλώθει,
Μέσα στὸ κρού της παλάτι
Σιὴ σβύγα καὶ σιὴν ἀλεκάτη,
Ποῦ ἀπ' τὴ φλογώδη της ἀνέμη
Τὰ Παραμύθια ξιτυλίγει,
Ποῦ δὲν τελειώνουν κι' ὄλο ἀρχίζουν,*

*Στοῦ ἄρματός σου ἐκεῖ τὸ θρόνο
Σιῆσέ με, Ἐσὺ, καὶ γύρισέ με
Στοὺς κύκλους τοῦ Πανιὸς τριγύρω,
Μὲ τὰ δαχτύλια μου ν' ἀγγίσω
Καὶ κάθε ἀστέρι νὰ γιλήσω,
Σὺ, φώτισέ με!*

*Μικρὴ πῶς εἶμαι καὶ δὲ φτάνω
Τ' ἄστρον τὸ ἐφιάφατο ν' ἀδράξω,
Νὰ φέγγῃ μου σὰν Ἄγια δάδα,
Στὸ δρόμο ἐγὼ ποῦ θὰ χαράξω
Γύρω ἀπ' τοῦ Σύμπαντος τὴ Σφαῖρα
Νὰ ὑψώνωμαι τοῦ Νοῦ Χιμαίρα
Μὲ τὴν ἐφιάφωτη λαμπάδα.*

Ὅμως μικρὴ εἶμαι καὶ δὲ φτάνω.

*Στοῦ ἄρματός σου ἐκεῖ τὸ θρόνο
Σιῆσε με, Ἐσὺ, καὶ γύρισέ με,
Κι' ἀπὸ τὴ Φρίκη—ἀλλοῖ!—τοῦ Ὁραίου
Τοῦ Ὑπερκόσμου μέθυσέ με
Καὶ τιμωρός μου πέτρισέ με,*

Ἐκεῖ ποῦ οἱ Ἄνεμοι ἀντιβουίζουν,
 Ποῦ ἢ Νύχια ἢ μάγισσα κλώθει—ξεκλώθει
 Μέσα σιὸ κροῦ της παλάτι,
 Στὴ σβύγα καὶ στὴν ἀλεκάτη,
 Ποῦ ἀπ' τὴ φλογώδη της ἀνέμη
 Τὰ Παραμύθια ξετυλίγει
 Ποῦ δὲν τελειώνουν κι ὄλο ἀρχίζουν.

Καὶ—ὦ Δύναμις ! ποῦ Δία σὲ εἶπαν
 Καὶ οἱ Βέβηλοι Θεὸ σὲ κράζουν,
 Δέξου με μ' ὄλη σου τὴ Δόξα
 Κάτω ἀπ' τοῦ Χάους τ' ἄπειρα τόξα,
 Ὡς ἢ ἀχόρταστη ψυχὴ μου θέλει
 Καὶ σύντριψέ με σὰ Σεμέλη !

Αἶμυλία Κούρτελη

Σ. ΣΚΙΠΗ

ΘΡΟΗΣΜΑΤΑ

Α΄.

Ο ΠΕΤΡΟΚΟΤΣΙΦΑΣ

(Στὸν Κωστῆ Παλαμᾶ γιὰ τὴν «Ἀσάλευτη Ζωή»)

I

Στ' ἀπάτητα βονίσια πλάτια,
 Στ' ἄγρια πλατάγια καὶ σιὰ ἐλάτια
 Γεννιέμμι μιᾶς χαρᾶς αὐγῆ,
 Καὶ μὲς σις ρεμματιὲς ἀρχίζω
 Νὰ κελαϊδάω, νὰ πουρπουλίζω
 Καὶ νὰ σκορποβολάω ζωή.

Δὲν εἶμαι γώ, τοῦ κάμπου πλάνο
 Πονλί, ποῦ λὲς γεννιέτ' ἀπάνω
 Στ' ἀνθιοῦ τὴ μαλακὴ ἀγκαλιά,

Δὲν εἶμαι γώ τὸ χελιδόνι
 Ποῦ μέσα σιῶν σπιτιῶν τρουπώνει
 Νὰ χυση σις σκεπὲς φωλιά.

Ὁ πετροκότσιφας ὁ λάλος
 Τῶν ἄγριων τῶν πουλιῶν μεγάλος
 Ἐγὼ χαρὰ μου βασιλιάς,

Μοῦ δασκαλέψανε τὰ κροῦα
 Νερά τὰ γάργαρα ἀρμονία
 Καὶ κελαδήματα ὁ Βορριᾶς.

Χιονόπορα, ἄνοιξες, χειμώνια,
 Λάβρες καλοκαιριὲς κ' αἰώνια
 Δὲν ἀπολείπω ὄχ τὰ βουνά,

Δὲ μίσεψα ποτὲς σιὰ ξένα
 Στῆς Μπαρμπαραῖας τ' ἀλαργεμένα
 Μὲ τ' ἄλλ' ἀπάτριδα πουλιά.

Ἑλληνικὸ πουλί μὲ κράζουν
 Καὶ μὲ τιμοῦν καὶ μὲ δοξάζουν
 Τὰ χιόνια, οἱ πέτρες τῶν βουνῶν,

Οἱ θρόοι τῶν δένδρων· τῶν βατράχων
 Οἱ συμφωνίες· οἱ χλόες τῶν βράχων
 Κ' οἱ φλοῖσβοι τῶν καταρραχτῶν.

II

Αὐγὴν, αὐγὴ τὸν ἀγωγιάτη,
 Ποῦ πάει στρατὶ τὸ μονοπάτι
 Καλημερίζω, χαιρετῶ.

Τὸ μοναχὸ σιὸ μοναστήρι
 Πρὶ νὰ σμιχτῆ τὸ σημαντήρι
 Μὲ τὸ δικό μου τὸ σκοπό.

Τοῦ τσοπανόπουλου ἢ φλογέρα
 Ποῦ γλυκοσκοπία τὸν ἀγέρα
 Γιομόζει, εἶν' ἀδερχή μου αὐτή,

Ἄδερχια μου καὶ τοῦ προβάτου
 Τὰ κουνουνίσματα ἐκεῖ κάτω,
 Τὸ δειλινὸ καὶ τὴν αὐγῆ.

Μὲς τὴ φωνὴ μου ἀργοπερνάει
 Ζωὴ βουνοῦ, σαμπῶς γλιστράει
 Στὸ ρυάκι τὸ κρουνερό,

Καὶ μαζί θρύλοι, παραμύθια
Ποῦ τὰ ξυπνάω μὲς ὄχ τὰ βύθια
Παλιῶν καιρῶν ἕνα σωρό.

Ὁ πετροκότσιφας ὁ λάλος,
Τῶν ἄγριων τῶν πουλιῶν μεγάλος
Ἐγὼ χαρὰ μου βασιλιᾶς,

Μοῦ δασκαλέψανε τὰ κρύα,
Τὰ γάργαρα νερὰ ἀρμονία
Καὶ κελαδήματα ὁ Βορριᾶς.

III

Μένα μὲ ξέρον τὰ χαλίγια
Κ' οἱ κλεφτουριές, τ' ἀρματωλίγια
Μ' ἀπόχτησαν παρηγοριά,

Ὅντας ἐμνήσκαν στὰ λημέρια,
Ἦ ὄντας ἐβγαῖναν σὲ καρτέρια
Τοὺς παραστάθηκα πιστά.

Ὅλο κελάδημα γι' ἀντρεία
Κ' ὄλο σκοποὺς γιὰ ἐλευθερία
Τὴν πᾶσαν ἔπλεξα στιγμῆ,

Πῆραν ζωὴν ὄχ τὴ ζωὴ μου
Καὶ γκάρδιωμ' ἀπὸ τὴ φωνή μου
Μὲς σὴν πλατιά τους τὴν ψυχῆ.

Πάντοτ' ἀνάμεσ' ἀπὸ δόλια
Νταλιάνια, ντούφεκα καὶ βόλια
Διάβηκ' ἀνάβλαβον. Ἐγὼ

Ἡ ἴδια εἶμαι ἢ γιῶμορφη τοῦ κλέφτη
Ψυχῆ, ποῦ τῶνειρο ὠτειρεύτη
Τ' ἄγιον, αὐγὴ πᾶ' στὸ βουνό.

Ἐλληνικὸ πουλὶ μὲ κράζον
Καὶ μὲ τιμοῦν καὶ μὲ δοξάζον
Τὰ χιόνια, οἱ πέτρες τῶν βουνῶν,

Οἱ θρόοι τῶν δέντρων· τῶν βατράχων
Οἱ συμφωνίες· οἱ χλόες τῶν βράχων
Κ' οἱ φλοῖσβοι τῶν καταρραχτῶν.

IV

Στὴν τοσοδούλική μου ζήση
Πῆρα μ' ἀγάπη κ' ἔχω κλείση
Κάτι ὄχ τὰ Τρίκορφα ὀλαγνό.

Κάτι ὄχ τὰ Ζάλογγα καὶ κάτι
Ὅχ τὸ στενὸ τὸ μονοπάτι
Τῆς Ἀλαμάνας τὸ ἱερό.

Ἡ Ρωμιοσύνη ὄλη διαβαίνει
Μεγάλη καὶ τρικυμισμένη
Σὲ κάθε μου ἦχο καὶ στροφή,

Κ' ὄλοι σὰν τραγουδάω σωπαίνουν
Καὶ σασισμένοι πάντα μένουν
Σὰν ἐμπροστὰ σὶν Πιοιητή.

1904 - 1905

ΤΟ ΑΡΜΑ ΤΩΝ ΚΟΡΑΚΩΝ

(Στὸν ἀγαπητὸ μου Μίλτονα Βουτυρᾶ)

Εἴν' ἢ στιγμῆ ποῦ τοῦ φωτὸς σερνόμενου
Στὸ ἄρμα τῶν κοράκων πρὸς τὰ χάη,
Ἀνοίγει ἢ Νύχτα τίς τεράστιες φτεροῦγες της
Καὶ τὸ σκοτάδι ὀλόερο, ἀριὸ σκορπάει.

Ὅλα τὰ πάντ' ἀλλάχνουν. Βιαιότερος
Ὁ χορὸς τῶν Ὠρῶν γίνεται τώρα
Δαιμονισμένη ἢ Θλίφι ὄλα τὰ πράγματα
Ἀγγίξει, πασπατεύει ἢ μαυροφόρα.

Παντοῦ ἢ βουβὴ ἀρχοντεύει Μάγισσα,
Κι' ὄλα τὰ σπιτικὰ σκοτεινιασμένα
Στὰ σκεβρά δαχτυλά του ὁ κακὸς Δαίμονας
Τὴ Ζωὴ ὄχ τὸ λαιμὸ ἔχει ἀρπαχμένα.

Σάν καταχνιές, άνασασμοί βαρύτατοι
 Όχ τ' άνοιχτά ξεβγαίνουν παρεθύρια,
 Στά σύγνεφα τά γονικά τους διευθύνονται
 Νά σμίξουν στά βουβά των πανηγύρια.

Ή Φύσις βουτηχμένη εις τὸ φριχτότερον
 Πῶς βρίσκεται θαρρεῖς κι' δλέθριον κρῖμα.
 Τά κορφοβούνια λές πῶς σιάζουν αίματα
 Κι' άλικοβάφουνε πέρα τὸ κῦμα.

Οἱ δακρυοβρῦσες τῶν πραγμάτων στέρεψαν
 Μηδὲ σταλάει τριγύρου πλέον τὸ δάκρυ.
 Μᾶς πρόκαμε ἡ Στιγμὴ γερμένους, Χάρη μου,
 Ἐδῶ σιγὴν ἄκρη...

Στοχασμοὶ γεννημένοι μετὰ τὰ λούλουδα
 Τὰ πρωῖνά, ὡς ἐκεῖνα ξεφυλλίζουν
 Κι' ἄλλοι ξαναεπιστρέφουν θλιβερώτατοι
 Καὶ μετὶς νυχιερίδες φτερουγίζουν.

Γρικᾶω καὶ τρέμω τῆς Ζωῆς τὸν κίνδυνον
 Καὶ σοῦ γυρεύω, ὦ Χάρη μου, βοήθεια·
 Πρόκαμε μετὸ μάταιο φῶς καὶ φώτισε
 Τῆς Κόλασός μας τὰ φριχτὰ ἀκροβύδια.

Νοέμβρ. 1904.

ΤΟ ΠΛΟΙΟ ΤΩΝ ΠΟΘΩΝ ΜΟΥ

(Στὸν ἀγαπημένο μου Νικτὸ Σαράτσιν)

Στῆς νοσταλγίας τῆς θάλασσας τ' ἀμμουδιαστὸ ἀκρογιάλι,
 Μὲ πρόκαμε τὸ δειλινὸ, μετὸ πρόκαμε τὸ βράδυ,
 Τὰ κύματ' ἀναστεναγμοί, τραγοῦδι λὲν ἀγάλι
 Γαλήνης καὶ δὲ φαίνεται τῆς τρικυμίας σημάδι.

Δὲν καρτερῶ ὄχ τῆ Μπαρμπαριά τ' ἀδέρφι μου γιὰ νᾶρθη,
 Μηδὲ κι' ὄχ τὰ Μακρόνησα—νὰ πῶ—τὸν γκαρδιακό μου.
 Δὲν καρτερῶ ὄχ τὴν ξενητιά μακριά—ποῦ δὲ μοῦ ἐπάρθη—
 Τὴν ὄμορφη ἀγαπῶ μου.

Δὲν καρτερῶ καὶ τὸ χορὸ τὸν ἄγριο τῶν Νεφάλων,
 Μηδὲ καὶ τῆ θάλασσινῆ τῶν Γλάρων συμφωνία.
 Δὲν καρτερῶ τὸ σάλπισμα Βορριάδων στριγγολάλων
 Ποῦ προμηροῦν τὴν τρικυμία.

Στῆς νοσταλγίας τ' ἀκρογιάλι ἐγὼ προσμένω, ὦ Μοῖρα,
 Τὸ πλοῖο τῶν πόθων μου νᾶρθῆ θριαμβικὸ καὶ πάλι,
 Σάν τ' ἄρμα τοῦ Ἡλίου, ὅταν περνᾷ τῆς δύσεως ὄχ τῆ θύρα,
 Μὲς στῆς ψυχῆς μου τῆς πλατιᾶς ν' ἀράξῃ τ' ἀκρογιάλι.

Π. Σάιτ, Μάρτιος 1905

Σ. Σκίπης

FINGAL

ΗΡΩΪΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Στὴ μουσικὴ τοῦ L. van Beethoven

Εἰς τὴν κοιλάδα τὴν σπαρμένην μετὰ τὰ λείψανα τῶν ἀρχαίων ἐρειπίων, ἕνα σουρούπωμα μουγγό: Οἱ ἄνεμοι ποῦ βασιλεύουν ὡς τίς παρθένες κορφές τῶν βουνῶν, τὴν θαμπὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ποῦ σβύνουν εἰς τὰ πένθη τῶν χειμῶνων, περνοῦν διψώντας ἀντίστασιν, μέσσα ἀπὸ τὰ γκρεμίσματα τῶν ἀψίδων καὶ ἀπὸ τὰ μαῦρα κενὰ τῶν κουρσαρεμένων τάφων καὶ ἀπὸ τῶν ἀδικημένων ναῶν τὴν ὑπερήφανον Σιωπὴν καὶ βογγοῦν σύροντες τὸν μοιρατὸν κοριορτόν τοῦ καιροῦ, ἀπὸ τὸ τίναγμα τῆς ζωῆς τῶν μεγάλων χωρῶν, καὶ τελειώνοντες εἰς ἕνα ἔργον κακῶν πνευμάτων, ἐκεῖνο ποῦ ἤρχισαν αἱ ματομέναι ἀνατολαὶ πεθαμένων αἰῶνων

Ἀπὸ τὴν κοιλάδα ποῦ τὴν προστατεύει ἡ Λήθη τῶν ἐρειπίων, περνοῦν, εἰς ἕνα νύχτωμα πλασμένον ἀπὸ χαλκόμευρα ἀντιφεγγίσματα σκληρῶν οὐρανῶν, τὰ λείψανα τῶν μεγάλων Νικητῶν. Περνοῦν καὶ προβαίνουν πρὸς τὰ κοιμητήρια τῶν Ἡρώων, ποῦ βυθισμένα στὴν ἴδια χαλυβδίνην Σιγὴν πάντα, περιμένον, ἐκεῖ, τριγυρισμένα ἀπὸ δέντρα παλαιὰ ὅσον καὶ ἡ Δύναμις.

Ἐνας συκρατημένος ἤχος ποῦ ταυτίζεται κάποτε μετὰ τῶν ἀνέμων τὴν βοὴν ἕνας ἤχος πλήθιων σιδερένιων βηματισμῶν, ταρασσει τὴν κιτρίνην γυμνότητα τῶν συντριμάτων. Καὶ ἀπὸ μακρὰν ξετυλίγεται μία μεγαλότατη ἀκολουθία ἀνθρώπων, σὲ φασματικούς ἐλιγμούς, ποῦ τὴν χωρίζουν, ἐδῶ κ' ἐκεῖ, μαῦροι ὄγγοι ἀρμάτων. Καὶ δὲν εἶνε τὰ σπαραχτικὰ τραντάγματα τῶν στριγγῶν σαλπύγγων καὶ δὲν εἶνε τῶν καιόμενων λειβανωτῶν οἱ ψιθυρισμοί, ποῦ πλέκονται ἀρμονικὰ μετὰ τῶν ἀνέμων τὴν πομπήν, μία βλαβεροτάτη μόνον ἀκολουθία ἀπηχίσεων πλήθιων σιδερένιων βηματισμῶν, βαρύτατων βηματισμῶν.

Καὶ πρῶτον ποῦ βαδίζει ἐμπρός, ἀπὸ τὴν βουβὴν θλίψιν τῶν ἀν-

θρώπων ποῦ δὲν ἔχει ταράξει ὁ τρόμος καὶ πρῶτος νεκροπομπὸς εἶναι ὁ αἰώνιος Χρόνος. Καὶ κατόπιν καὶ μακρὰν οἱ πολεμισταί, μὲ τὰς κεφαλὰς ὑψηλά, τὰ πρόσωπα συσπασμένα εἰς μίαν ἔκφρασιν ἀπερίγραπτον, ἔκφρασιν μίσους καὶ περιφρονήσεως μαζή, πρὸς τὸ δεσπότην ἄγνωστον, μὲ μάτια ἀγριωπὰ ποῦ ἀπειλοῦν, προχωροῦν... Καὶ ἀπὸ ἀποστάσεως σὲ ἀπόστασιν οἱ μαῦροι ὄγγοι ἀρμάτων νεκρικῶν, ποῦ τὰ σκεπάζουν ἀνεμιζόμενοι μεγάλοι σημαῖαι. Καὶ τὰ ἄλογα ποῦ τὰ σύρουν, σὰ νὰ ἔχουν βάρη ἀβάσταχτα, μοναδικά, δείχνουν τὴν κούρασίν των τὴν ὑπομονητικὴν, καὶ ἀπὸ καιροῦ σὲ καιρόν, περνᾷ κάτου ἀπὸ τοὺς θόλους τῶν ρημαγμένων ἀψίδων καὶ φθάνει στὰ μαῦρα βάθη τῶν ἄδειων τάφων, ἢ ἀπελπισία τῶν χρεμετισμῶν. Καὶ γύρω καὶ κατόπιν καὶ μακρὰν οἱ πολεμισταί, ποῦ εἰς τοὺς ὤμους των γέρονται ξεδιπλωμένοι αἱ σημαῖαι αἱ πρόσκαιροι τῶν ταπεινῶν, τῶν νικημένων, συρόμενοι εἰς τὸν κονιορτόν...

Ἔτσι ἐπέρασαν, μιὰ φορά, ἀπὸ τὴν κοιλάδα τὴν λησμονημένην, μὲ τὰ γκρεμίσματα τῶν ἐρειπίων, κάτω ἀπὸ τὰς ἠχηρὰς ἀψίδας, τὰ λείψανα τῶν μεγάλων Νικητῶν.

CAPRICCIO

... Εἰς τὴν ἀτάραχην αὐτὴ Σιωπή, ποῦ μόνοι μας τὴ ζήτησαμε καὶ ἤρθαμε ἕως ἐδῶ, ἀφοῦ γνωρίσαμε πειὰ ὅλες τις μεριές ποῦ προστατεύουν τὴν ἀχόρταχην δίψα τῶν δυνατῶν ἐπιθυμιῶν μας τῶν ἀκρατήτων, ποῦ σιγὰ γιὰ μὰς λυώνουν καὶ μὰς μηδενίζουν γλυκά: εἰς τὴν τρομαχτικὰ ἀτάραχην αὐτὴ Σιωπή, οἱ ἀόριστοι ἦχοι τῶν φιλημάτων μας, τοῦ φιλιοῦ μας τοῦ κρατητοῦ, ποῦ μόνον ἀνγκόβει το ἠναρκωτικὴ ἀποσταμάρα σου, μὲ τοὺς αἰφνίδιους πάλε τιναγμούς—σπαρχμούς τῆς ὀρητικῆς ἐπιθυμίας σου, τῶν φιλιῶν μας οἱ ἦχοι φαίνεται πῶς βγαίνουν ἀπὸ κάποιο βάθος ἀντιλαλοῦν, σὰν μαζωμένοι ἐκεῖ ἀντίλαλοι ἄλλων, ποῦ γεννήθηκαν ἀπ' τὰ μεθυσμένα χεῖλη γεννιῶν, ποῦ ἀγαπήθηκαν καὶ χάθηκαν ἀπὸ καιροῦς. Καὶ τῆς ἡδονῆς μας ποῦ ἀξάνει τὸ πύρωμα τὸ διπλό, τὸ πολλαπλό, τὸ ἄπειρο, θρεμένο ἀπ' τὴν προσπάθεια μας νὰ γένουμε ἓνα κ' οἱ δύο, ἀπλώνεται μὲ τὴ δύναμη τῆς Ἐνσάρκωσης καὶ καταλαβαίνει τὸν παλαιομένον ἄερα θαλάμου, μορφῆς σκημάτων φανταστικῶν, μὲ ὠχροπράσινοις χρωματισμοῦς, ποῦ στὸ μυστικὸν πέταμά τους, βοῦν στ' αὐτιά μας, ὡσὰν τὸν σύρσιμο σερπετῶν, ἀπάνου σὲ μιὰ σιδερόστρωτη αὐλή.—Μοῦ εἶπες νὰ σὲ στολίσω: κ' ἐφόρεσά σου στὰ χέρια καὶ στὰ πόδια τ' ἀσημένια μαυρισμένα βραχιόλια, ποῦ ἔχουν σακμὲνην ἀπάνου στοὺς κύκλους των τὴν ἱστορία τοῦ Τριστάνου καὶ τῆς Ἰζόλτας· καὶ σοῦ πέρασα στὰ νειρεμένα δάχτυλά σου ποῦ ἄκοπα κινουῦνται νὰ παίξουν στίς βαρεῖες καὶ στίς ἐλάχιστες τῶν νεύρων χορδὲς τὸ ἀρχαῖο τραγοῦδι, τὰ δαχτυλίδια μὲ τὰ μεγάλα στρογγυλά πετράδια, μὲ τὰ χαραμμένα ἀδιάβαστα γράμματα ἀπάνου, ποῦ βρεθήκατε μέσα σὲ κάποιους τάφους τῆς μακρυνῆς ἀνατολῆς, στὰ δάχτυλα σκελέρων, καὶ

ποῦ ἕως χρησίμεψαν γιὰ βούλες στοὺς μάγους βασιληᾶδες τῶν περασμένων χρόνων. Κ' ἔτσι στολισμένη μ' αὐτὰ τὰ βραχιόλια καὶ τὰ δαχτυλίδια ποῦ σὲ κουράζον καὶ ὅμως φαίνονται πῶς πάντα ἦσαν δικά σου, καὶ ποῦ τὰ βρήκαμε κάποτε μαζύ, ἐνῶ ψάχναμε, στὰ βάθη ἑνὸς ἐβενίνου σεντουκιῦ, καὶ μὲ τὴ θαμπὴν λαμπράδα τῆς γδύμιας σου, ποῦ ἀπάνου τῆς ἀστράφτει ὁ πόθος σου—ἔγυρες ξινὰ σιμά μου. Καὶ τότες, μὲς' τὴ λαύρα ποῦ μ' ἀγκάλιαζε τοῦ κορμιοῦ σου καὶ στῶν στολιδιῶν σου τίς παγερὲς ἀνατριχίλες, πῆρα καὶ σοῦπλεξα σὲ φιόγκους, στοὺς ἀνυπόταχτους κυματισμοῦς τῶν νύχτιων μαλλιῶν σου, ὅλους τοὺς βοστρύχους, τοὺς ξανθοὺς, τοὺς καστανοὺς, τοὺς ὠχροξανθοὺς ἀρρωστημένους, ποῦ μὲς' τὸ διάβα τῆς ἀβάσταχτης νειότης μου, ἔκοψα ἀπ' τίς κόμες τῶν ἐρώτων μου. Κ' ἐστάθης κατόπιν μπροστά μου ἀσύγκριτη ἐσύ, ποῦ κλεῖς ὅλες τίς ἄλλες στὸ ἀφρισμένο ἀπ' τὴν πεθύμια τὴν ἀληθινὴ εἶναι σου, καὶ ἀρφωσες ἀπάνου μου σὲ παντοτεινὴ κατάχτηση τὰ μεγάλα σου μάτια μὲ τὰ ἰσκιερὰ ματόκλαδα, ποῦ μέσα κολυμποῦν φῶτα, κ' ὅπου στρέφονται βχουρά, σὰν θησαυροὶ ἐμπρὸς σ' ἓνα ντουιᾶ θαμπωμένο, καὶ μοῦ λένε ἐκεῖνο ποῦ σὺ ποτὲ δὲ θὰ στοχαστῆς, τὸ μοιραῖο δέσιμο μας, ποῦ ἀντάμα φέρνει μας στὸ θάνατο.—Εἰς τὴν ἀτάραχην αὐτὴ Σιωπὴ θὰ ζήσουμε πειὰ, ὡς τὴ μέρα ἢ τὴ νύχτα ἐκεῖνη, ποῦ θ' ἀφίσουμε τὸ δηλητήριο τῶν ὑπάρξεων μας νὰ χυθῆ καὶ ν' ἀπλωθῆ καὶ νὰ φαρμακέψῃ ὅλους τοὺς κόσμους ποῦ ἐνσαρκώνομεν—σὲ φανταστικούς χρωματισμοὺς καὶ ἦχους—μέσα στὴν ἄγριαν ἀπόλαψή τῶν Πόθων μας...

Fingal

ΑΠΟ ΤΗ ΡΑΨΩΔΙΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΙΑΣ

*Ἡ μέρα χάραξε κ' ἀπλώθη
Στοῦ ἐρημοκλησιοῦ τὴν ἐρημιά.
Καὶ φτέρωσαν οἱ μύριοι πόθοι
Καὶ λαχταροῦσαν τὰ κορμιά.*

*Κι' ἀντιλαλοῦνε τὰ κουδούνια,
Ἀρρύνμισα, ἀργά, ἱερά,
Τῶν κοπαδιῶν, μὲς στὴ γαλήνη,
Ποῦ ἀπλώθηκε καὶ στὰ νερά*

*Τῆς θάλασσας, ποῦ ἀγνάντια στέκει
Ἀκούματη μέσα στὸ φῶς·
Τοῦ ξυλοκόπου τὸ πελέκι
Μονάχα σκλάβωσε ὁ ρυθμὸς.*

Ρῶμος Φιλύρας

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Τίποτε, τίποτε να μὴν ἀκούσω ἀπὸ τὴν παλιὰ ἱστορία τῆς ἀπάτης μας. Μὴ ζητᾶτε νὰ πιάσουμε τῆς σκιές πιά καὶ μὴ ἐντείνουμε τὰ νέυρά μας γιὰ νὰ δοῦμε τί κρύβεται πίσω ἀπὸ τῆς ἀράχες τῶν τζαμιῶν καὶ τῆ σκόνῃ τῶν ἐπίπλων.

Ἄς μὴν ἀνοίξουμε τὸ βιβλίο ποῦ διάβχζαν γονατιστὲς ἡ ψυχές μας γιὰτί θὰ μᾶς κἀνῃ κόπο ἡ ματαιὰ προσπάθεια νὰ φυλλομετρήσουμε ἐκεῖνα ποῦ ἐγράψαμεν ἄλλοτε... Μὴ μοῦ πῆς γιὰ τὰ φύλλα ποῦ ἄρχισαν νὰ κιτρινίζουν ὅπως τότε, μὴ μοῦ δείξης τῆς πιπεριῆς μὲ τοὺς κόκκινους μικροὺς καρποὺς καὶ τῆς εὐεργετικῆς σκιῆς ποῦ ἔκρυβαν περασμένα δειλινὰ μιὰ ψεύτικη εὐτυχία... Ὅτι ἐσκοτώθηκε μέσα μας, ὅ,τι ἐμωλωπίσθη μὴ ζητᾶμε νὰ τὸ περιποιηθῶμε, νὰ τὸ ἀναστήσουμε· θὰ εἶνε ἓνα ἄρρωστο, ἓνα καχεκτικὸ δημιούργημα ποῦ τὰ φιλιὰ μας, αἱ θωπεῖαί μας δὲν θὰ τὸ κάμουν παρὰ περισσότερο εὐπαθές... Γιὰτί δὲ σ' ἀρέσει ἓνα ἄλλο καινούργιο, ἓνα φωτεινὸ καὶ ἀληθινὸ πρᾶγμα, ποῦ ν' ἀρχίζει τώρα, ποῦ νὰ πέρνη τὸ δρόμο του ἡσυχὸ καὶ εὐτυχισμένο σὲ σταθερὰ εὐτυχία γαλήνης ;

Μὴ μιλᾶς... Ὅχι... Αἱ νυκτερινὰ ἀναπνοαὶ τῆς φύσεως, ποῦ νόμιζες πῶς ἐπλάσθησαν γιὰ μᾶς, ἦταν ἓνα νανοῦρισμα γλυκὸ ἴσως, ψεύτικο ὅμως ποῦ ἐδημιούργησεν ἡ λεπτή σου φαντασία κοντὰ μου.. Σῶπα... Τὰ ἀντριχιάσματα τῆς ἐπιδερμίδος σου τῶν δειλινῶν ἐκείνων, ἡ ὠχρότης σου, τὰ δάκτυλά σου ποῦ ἔτρεμαν στὰ δικά μου δάκτυλα ἦσαν ἓνα σημάδι ζωῆς ποῦ ἐγενᾶτο στὴν ὑπαρξί σου κοντὰ μου, ὅπως θὰ ἐγενᾶτο καὶ κοντὰ εἰς ἓνα ἄλλον. Μὴ μιλᾶς γιὰ ἀποκλειστικότητα, μὴ λὲς τὸ «μονάχα γιὰ σένα» πιά, μὴ... μὴ ἀνοίγης τὸ στόμα σου... Ὅτι πῆς θὰ εἶνε μιὰ πρᾶφονία, ἂν δὲν εἶνε ψέμμα στὴν ἱερότητα τῆς μεγάλης σιωπῆς ποῦ πρέπει νὰ μᾶς λούσῃ τὴν στιγμὴν αὐτήν.

Ὅχι... Δὲν λησμονῶ... Μὴ τὸ λὲς αὐτό. Θέλω μόνον νὰ Σοῦ εἰπῶ ἐκεῖνο ποῦ εἶνε. Μὴ θέλῃς νὰ πιστεύσης ὅτι εἶνε ἀκόμα ἐκεῖνα ποῦ ἦσαν, ἐνῶ ἴσως ἴσως δὲν ὑπῆρξαν ποτέ... Κλείσε ὅλες τῆς ψεύτικες σελίδες ποῦ σὲ ἀπατοῦν, γύρισε τὰ μάτια σου ἀπὸ τὸ μαῦρο τῶν περασμένων. Δὲν θὰ ζητήσης λοιπὸν ποτέ ἐκεῖνο ποῦ θὰ φωτίσῃ τὴν ὑπαρξί σου ;

Ἄν ἀρχίζαμε τώρα... ἂν τώρα πρῶτα ἐννοιωθα ὅλο τὸ ῥίγος ποῦ σοῦ παγώνει τὸ σῶμα, ἂν ἐγευόμην γιὰ πρώτη φορὰ τὰ δάκρυά σου καὶ ἐννοιωθα τοὺς κρύους σου ὤμους στὰ ἀναμμένα μάγουλά μου ποῖος ξέρει... ἴσως...

Σκέψου ὅμως ποῦ θὰ πνίξουμε τόσα καὶ τόσα περασμένα ποῦ θὰ μᾶς φέρουν βουβούς μιὰ μέρα ἀπέναντι τοὺς δυὸ μας, τόσα ψέμματα ποῦ μοῦ εἶπες χωρὶς νὰ τὰ ἐννοῆς, τόσα ποῦ ἐκάλυψαν τὴν λευκότητα τῶν παλαιῶν στιγμῶν μὲ τὴν παχειὰ σκόνῃ ποῦ σκεπάζουν τὰ πῶ κοινὰ καὶ χυδαῖα πράγματα.

Ὅχι... Δὲν ἔχω πυρεττὸν· ἂν καῖνε τὰ μάγουλά μου στοὺς ὤμους σου, ἂν εἶμαι φλογισμένος ὅλος... εἶνε τὸ κύμα τοῦ αἵματος τοῦ παλινοῦ καιροῦ, ποῦ ἐχύθη στὲς ἀρτηρίες μου ὀρμητικὸ καὶ παράξενο. Εἶνε μιὰ ἀπὸ τὲς στιγμῆς μου ποῦ ὄλες μου αἱ αἰσθήσεις ζυποῦν ἀπὸ τὴν ἔλξι μιᾶς δυνάμεως μεγάλης γιὰ νὰ χυθοῦν εἰς κρυφοὺς ἐναγκαλισμοὺς εἰς τὴν μεγάλην σιωπὴν...

Μὴ μιλᾶς γιὰ τὰ λουλούδια, γιὰ τῆς πεταλούδες, γιὰ τὸ νερὸ ποῦ ἔτρεχε εὐεργετικὰ στὲς ῥίζες τῶν τριανταφυλλῶν, γιὰ τὰ ἀγκάθια ποῦ σοῦ αἰμάτωσαν τὸ βράδυ ἐκεῖνο τὸ μικρὸ σου δάκτυλο ποῦ μὲ ἔκαμαν νὰ αἰσθῶνθῶ τὴ μυρουδιά καὶ τὴ γλύκα τοῦ αἵματός σου στὰ χεῖλη μου, γιὰ τὰ δειλινὰ τὰ χαμένα, γιὰ τὰ λόγια, ποῦ μόνον λόγια ἦσαν.

Τώρα ὅλα πέρασαν, ἐχάθησαν ὅλα, οὔτε ἡ ῥίζες τῶν θάμνων ποῦ ἐποτίζαμε μαζί δὲν ἐμείναν, ποῦ θὰ ἐγίνυν στάκτη ἀπὸ τὰ χέρια κᾶποιος νοικοκυρεμένης γυναίκας ποῦ θὰ τὲς ἔβαλε στὴ φωτιά.

Οἱ χυμοὶ τῶν θάμνων, ὁ αἰθὴρ τῶσων κυμάτων ἀρώματος, ὁ ὄργανος τῶν κελύκων καὶ τῶν γύρεων ποῦ μᾶς ἐμεθοῦσαν σὲ διαφορετικὴ ἴσως μέθῃ τότε, ὅλα θὰ ἐγίνυν ἀτμοί, σύννεφα. Νομίζω πῶς τὸ σύννεφο ποῦ βλέπω τώρα ν' ἀρροταξειδεύῃ ἐπάνω ἀπὸ τὰς κεφαλὰς μας πῶς εἶνε οἱ χυμοὶ καὶ ὁ ὄργανος τῶν θάμνων ποῦ ἐξέλειπαν, τὰ μόρια τοῦ φωτός τῆς κρεμαστῆς λάμπας μας ἢ ἐνὸς κομματιοῦ φεγγαριοῦ ποῦ ἐφαίνετο μέσα ἀπὸ τοὺς κλάδους τῶν πιπεριῶν ἀπ' ἐπάνω μας, αἱ ἀρμονίαι ποῦ ἐγεννήθησαν γιὰ λίγο τότε σὲ μιὰ ἀπάτη.

Τώρα ὅλα πέρασαν...

Νομίζεις πῶς ἡ ἀδύνατες πυγμές σου εἶνε τόσῳ δυνατὲς νὰ ῥίξουν, νὰ κομματιάσουν τὸ μεσότοιχον ποῦ ὑψώθη μεταξὺ μας ; Φυλάξου ἀπὸ μιὰ δευτέρῃ ἀπάτη.

Ὅτι νομίζεις γιὰ ἀληθινὸν πόνον, ἴσως εἶνε μόνον τὸ βᾶρος τῶν περασμένων σκιῶν ποῦ σοῦ πλακώνουν ἀκόμη τὸ στῆθος... Φαντάσου νὰ διπλασιασθοῦν, νὰ μὴ μπορῆς πιά ν' ἀναπνεύσης, νὰ δημιουργήσης μιάν διαρκῆ Βαλπουργίαν νύκτα τῶν περασμένων αὐτῶν ποῦ νὰ βλέπῃς μακρὰ ἀπὸ ἓνα βράχο μοναχικό. Θέλεις λοιπὸν ν' ἀσχημῆσούν τὰ μάτια σου ἀπὸ τὸ κλάμμα πραγματικοῦ πόνου ;

Τίποτε, τίποτε νὰ μὴ προσθέσωμε στὴν ἱστορίαν τῆς παλιῆς ἀπάτης μας Ἄς μὴ ζητοῦμε πέπλους ὑμεναίων γιὰ κείνα ποῦ ἐσαθνώθησαν, ἄς ἀφήσωμε στὸ σκοτάδι τῆς νύκτας αὐτῆς ἐκεῖνα ποῦ ἐπέθαναν γιὰ πάντα... Κύτταξε. Στὸν ὀρίζοντα ἀναβαίνουν κόκκινες σκιές... σὲ λίγο ἡ αὐγὴ καὶ τὸ πρωῖνὸ ἀεράκι θὰ σκορπίσῃ τὰ ἔχνη ποῦ θ' ἀφήσωμε τώρα. Τίποτε δὲν θὰ μείνη... Δὲν νομίζεις ὅτι ὁ ἥλιος πρέπει νὰ σ' εὔρη μονάχη ;

Ἄθῃνα, 1905

Δ. Α. Κόκκινος

HONORÉ DE BALZAC

Η ΜΗΤΡΙΑ

ΔΡΑΜΑ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

Τὸ δωμάτιον τῆς Παυλίας.

ΣΚΗΝΗ Α΄.

Παυλίνα, Φερδινάνδος, Βερνόν.

(Ἡ Παυλίνα εἶνε ἐξηπλωμένη εἰς τὴν κλίνην τῆς. Ὁ Φερδινάνδος κρατεῖ τὴν χεῖρά της με ἐκφρασιν πόνου καὶ καταπτώσεως τελείας. Λυκαυγές τὴν σκηνὴν φωτίζει ἀκόμη εἰς λαμπτήρ).

ΒΕΡΝ. (καθήμενος πλησίον τῆς μικρᾶς τραπέζης). Εἶδα χιλιάδας θανάτων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, εἰς τὰ νοσοκομεία· διατὶ ὁ θάνατος μᾶς κόρης ὑπὸ τὴν πατρικίην στέγην με συγκινεῖ περισσότερο παρὰ τόσα ἥρωικὰ μαρτύρια;... Ὁ θάνατος ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης εἶνε ἴσως μία προβλεπομένη περίστασις... τὸ ἔχει κανεὶς ὑπ' ὄψιν του· ἐνῶ ἐδῶ δὲν πρόκειται μόνον περὶ μᾶς ὑπάρξεως· μία δλόκληρος οἰκογένεια κλαίει καὶ τόσαι ἐλπίδες χάνονται... Ἴδου αὐτὸ τὸ παιδί, τὸ ὁποῖον ὑπερηγάπων, δηλητηριασμένον... καὶ ἀπὸ ποῖον;... ἢ Μαργαρίτα καλὰ ἐμάντευσε τὸ αἶνιγμα αὐτῆς τῆς πάλης μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἀνιζηλῶν... Εἰδοποίησα τὴν δικαιοσύνην... Ἐν τούτοις, Θεέ μου, τὸ πᾶν ἐπεχείρησα, διὰ νὰ ἀποσπᾶσω ἀπὸ τὸν θάνατον αὐτὴν τὴν ζώην... (ὁ Φερδινάνδος ἐγείρει τὴν κεφαλὴν καὶ ἀκούει τὸν ἰατρόν). Ἔθεσα μάλιστα αὐτὸ τὸ δηλητήριον, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ ἄλλο· ἀλλὰ δὲν τολμᾷ κανεὶς νὰ ρίψῃ τὸν κῦβον...

ΦΕΡΔΙΝΑΝ. (ἐγείρεται καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸν ἰατρόν). Ἰατρέ, θὰ ἐλθουν οἱ δικασταί, ἐξηγήσατέ τους αὐτὴν τὴν ἀπόπειραν, θὰ σᾶς τὴν ἐπιτρέψουν· καὶ νὰ δῆτε, ὁ Θεὸς, ὁ Θεὸς θὰ με εἰσακούσῃ... θὰ κάμῃ κάποιον θαῦμα... θὰ μοῦ τὴν ἀποδώσῃ.

ΒΕΡΝ. Προτοῦ ἢ ἐνέργεια τοῦ δηλητηρίου ἐπιφέρει ὅλας τὰς καταστροφάς του, θὰ ἐτόλμων... τῶρα, θὰ με ἐκλάβουν ὡς τὸν δηλητηριαστήν. Ὁχι, τοῦτο (θέτει μικρὸν φιαλίδιον ἐπὶ τῆς τραπέζης) εἶνε ἀνωφελές, καὶ ἢ ἀφοσίωσίς μου θὰ ἦτο ἔγκλημα.

ΦΕΡΔΙΝΑΝ. (θέτων κάτοπτρον πρὸ τῶν χειλέων τῆς Παυλίας).

Ἄλλ' ὅλα εἶνε δυνατά, ἀγαπνέει ἀκόμη.

ΒΕΡΝ. Δὲν θὰ ἴδῃ τὴν ἡμέραν, ἢ ὁποῖα ἤρχισε νὰ γλυκοχαράξῃ.

ΠΑΥΛ. Φερδινάνδε!

ΦΕΡΔΙΝΑΝ. Με ἐφώναξε!

ΒΕΡΝ. Ὁ, ἢ φύσις εἰς τὰ εἴκοσι δύο χρόνια εἶνε πολὺ ἰσχυρὰ κατὰ τῆς καταστροφῆς. Ἄλλως τε θὰ διατηρήσῃ τὴν ἀντίληψίν της, μέχρι τῆς τελευταίας της πνοῆς. Δύναται νὰ ἐγεροθῇ, νὰ δμιλήσῃ, μολονότι τὰ μαρτύρια, τα ὁποῖα προξενεῖ τὸ φοβερὸν αὐτὸ δηλητήριον, εἶνε ἀπερίγραπτα.

ΣΚΗΝΗ Β΄.

Οἱ αὐτοί, ὁ Στρατηγός.

Ο ΣΤΡ. (ἔξωθεν) Βερνόν!

ΒΕΡΝ. (τῷ Φερδινάνδῳ) Ὁ Στρατηγός! (Ὁ Φερδινάνδος πίπτει ἐξηνητημένος ἐπὶ καθέδρας, ἀριστερά, εἰς τὸ βάθος, κρυπτόμενος ὀπισθεν τῶν παραπετασμάτων τῆς κλίνης παρὰ τὴν θύραν). Τί θέλετε;

Ο ΣΤΡ. Νὰ ἴδῃ τὴν Παυλίαν.

ΒΕΡΝ. Ἐὰν μ' ἀκούσετε, θὰ περιμείνετε· εἶνε πολὺ χειρότερα.

Ο ΣΤΡ. (ὠθεῖ τὴν θύραν) Ἔ, τότε εἰσέρχομαι.

ΒΕΡΝ. Ὁχι, στρατηγέ, ἀκούσατέ με....

Ο ΣΤΡ. Ὁχι, ὄχι; (πλησιάζων πρὸς τὴν κλίνην) Ἀκίνητος, ψυχρά! Ἄ. Βερνόν!

ΒΕΡΝ. Στρατηγέ! (ἰδίᾳ) Πρέπει νὰ τὸν ἀπομακρύνω ἀπ' ἐδῶ. (μεγαλοφώνως) Δὲν ἔχω πλέον παρὰ μίαν ἀμυδρὰν ἐλπίδα διὰ νὰ τὴν σώσω.

Ο ΣΤΡ. Λέγεις... Μὲ ἔγελοῦσες λοιπόν;

ΒΕΡΝ. Φίμε μου, πρέπει νὰ γνωρίζῃς ν' ἀτενίζῃς μὲ θάρρος αὐτὸ τὸ κρεβάτι, ὅπως ἄλλοτε ἠτενίζαμεν τὰ κανόνια τὰ φορτωμένα μὲ σφαίρας... Λοιπὸν ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ, ἐν ἣ εὐρίσκομαι πρέπει νὰ πᾶτε, (ἰδίᾳ) Ἄ! τί ἰδέα! (μεγαλοφώνως) νὰ ζητήσητε σεῖς ὁ ἴδιος τὴν βοήθειαν τῆς θρησκείας.

Ο ΣΤΡ. Βερνόν θέλω νὰ τὴν ἴδω, νὰ τὴν ἀσπασθῶ.

ΒΕΡΝ. Προσέχετε!

Ο ΣΤΡ. (ἀφοῦ ἐφίλησε τὴν Παυλίαν) Ὁ! παγωμένη!

ΒΕΡΝ. Εἶνε σύμπτωμα τῆς ἀσθενείας στρατηγέ... Τρέξατε εἰς τὸ πρεσβυτερεῖον· διότι, ἐὰν ἀποτύχω, ἢ κόρη σας, τὴν ὁποῖαν ἐμεγαλώσατε χριστιανικῶς, δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταληφθῇ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν.

Ο ΣΤΡ. Ἄ, ἄ! ναί. Πηγαίνω. (χωρεῖ πρὸς τὴν κλίνην).

ΒΕΡΝ. (τῷ δεικνύει τὴν θύραν) Ἄπ' ἐκεῖ!

Ο ΣΤΡ. Φίλε μου, δὲν ἔχω πλέον τὸ κεφάλι μου, ἔχασα τὸ μυαλό μου... Βερνόν, ἔνα θαῦμα!... Ἐσώσες τόσον κόσμον, καὶ δὲν θὰ μπορέσης νὰ σώσης ἕνα παιδί;

ΒΕΡΝ. Ἐλα, ἔλα, (ἰδίᾳ) Ἄς τὸν συνοδεύσω, διότι, ἂν συναντήσῃ τοὺς δικαστάς, θὰ μᾶς ἐλθουν καὶ ἄλλα δυστυχήματα. (ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ ΙΙΙ

Παυλίνα, Φερδινάνδος.

ΠΑΥΛ. Φερδινάνδε!

ΦΕΡΔ. "Α, θεέ μου! μήπως είνε ἡ τελευταία της προή;" "Ω! ναί, Παυλίνα, εἶσαι ἡ ζωὴ μου αὐτή: ἐὰν ὁ Βερνόν δὲν σὲ σώσῃ, θὰ σὲ ἀκολουθήσω, θὰ ἐνωθῶμεν.

ΠΑΥΛ. Ἐκπνέω τότε χωρὶς καρμῖαν θλίβην.

ΦΕΡΔ. (λαμβάνων τὸ φιαλίδιον) Ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον θὰ σὲ ἔσωζε, ἐὰν ὁ ἰατρὸς ἤρχεται ἐνωρίτερον, θὰ μὲ ἀπαλλάξῃ τῆς ζωῆς.

ΠΑΥΛ. "Οχι, ἔσο εὐτυχής.

ΦΕΡΔ. Ποιὲ ἄνευ σοῦ!

ΠΑΥΛ. Μὲ ζωογονεῖς.

ΣΚΗΝΗ ΙV

Οἱ αὐτοί, Βερνόν.

ΦΕΡΔ. Ὅμιλεῖ, οἱ ὄφθαλμοὶ της ἠνοίχθησαν.

ΒΕΡΝ. Δυστυχισμένη κόρη!...(χωρῶν πρὸς τὴν κλίνην) Ἀποκοιμᾶται, ποία θὰ εἶνε ἡ ἀφύπνις; (ὁ Φερδινάνδος ἀναλαμβάνει τὴν θέσιν του καὶ τὴν χεῖρα τῆς Παυλίνας.

ΣΚΗΝΗ V

Οἱ αὐτοί, Ραμέλ, ὁ ἀνακριτής, ὁ γραμματεὺς, εἰς ἰατρὸς, εἰς χωροφύλαξ, Μαργαρίτα.

ΜΑΡΓ. Κύριε Βερνόν, οἱ δικασταὶ εἶνε ἐκεῖ...Κύριε Φερδινάνδε, φύγετε! (ὁ Φερδινάνδος ἐξέρχεται ἀριστερόθεν).

ΡΑΜ. Χωροφύλαξ, προσέχετε ὄλας τὰς ἐξόδους τῆς οἰκίας, καὶ τηρήσετε τὰς διαταγὰς μας!...Ἰατρέ, δυνάμεθα νὰ μείνωμεν ἐδῶ ὀλίγα λεπτά, χωρὶς κίνδυνον διὰ τὴν ἀσθενῆ;

ΒΕΡΝ. Κοιμᾶται, κύριε, καὶ εἶνε ὁ τελευταῖός της ὕπνος.

ΜΑΡΓ. Αὐτὸ εἶνε τὸ φλυτζάνι ποῦ ἔμεινε ἀκόμη ὀλίγο ζεστό· μέσα ἔχει ἀρσενικό· τὸ ἐκατάλαβα τὴν ὥρα ποῦ ἤθελα νὰ τὸ πάρω.

Ο ΙΑΤΡ. (ἐξετάζων τὸν κύαθον καὶ γευόμενος τὸ ὑπόλλινον) Εἶνε φανερόν, ὅτι ὑπάρχει δηλητηριώδης οὐσία.

Ο ΑΝΑΚΡ. Θὰ κάμετε τὴν ἀνάλυσιν. (Παρατηρεῖ τὴν Μαργαρίταν, ἡ ὁποία ἀναλαμβάνει τεμάχιον χάριτου ἐκ τοῦ πατώματος) Τί εἶνε αὐτὸ τὸ χαρτί;

ΜΑΝΓ. "Ω δὲν εἶνε τίποτε.

Ο ΑΝΑΚΡ. Τὸ τ ἰ π ο τ ε εἰς παρομοίας περιστάσεις διὰ τοὺς δικαστὰς δὲν εἶνε ἀσήμαντον!..."Α, ἂ! κύριοι, ἀργότερα θὰ ἐξετάσωμεν τοῦτο. Δυνάμεθα ν' ἀπομακρύνωμεν τὸν κύριον δὲ Γκρανσάν;

ΒΕΡΝ. Εἶνε εἰς τὸ πρεσβυτερεῖον· ἀλλὰ δὲν θὰ μείνῃ ἐκεῖ ἐπὶ πολύ.

Ο ΑΝΑΚΡ. (τῷ ἰατρῷ) Κυτάξατε, κύριε. (οἱ δύο ἰατροὶ συνομιλοῦν παρὰ τὸ προσκέφαλον τῆς κλίνης).

ΡΑΜ. (τῷ ἀνακριτῇ) Ἐὰν ὁ στρατηγὸς ἐπανέλθῃ θὰ προσενεχθῶμεν πρὸς αὐτὸν ἀναλόγως τῶν περιστάσεων. (ἡ Μαργαρίτα κλαίει γονυπετῆς παρὰ τοὺς πόδας τῆς κλίνης. Οἱ δύο ἰατροὶ, ὁ δικαστῆς καὶ ὁ Ραμέλ συννενοοῦνται ἐπὶ τοῦ προσκηνίου).

ΡΑΜ. (τῷ ἰατρῷ) Οὕτω λοιπόν, κύριε, ἡ γνώμη σας εἶνε, ὅτι ἡ ἀσθένεια τῆς δεσποινίδος δὲ Γκρανσάν, τὴν ὁποῖαν προχθὲς ἀκόμη ἴδομεν πλήρη ὑγείας καὶ εὐτυχίας, εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα ἐγκλήματος;

Ο ΙΑΤΡ. Τὰ συμπτώματα τῆς δηλητηριάσεως εἶνε πασιφανέστατα.

ΡΑΜ. Καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ δηλητηρίου, τὸ ὅποῖον περιέχεται εἰς τὸν κύαθον εἶνε καταφανές, εἶνε ἀρκετὸν διὰ νὰ πείσῃ τὸν ἰατροδικαστῆν; Ο ΙΑΤΡ. Μάλιστα, κύριε.

Ο ΑΝΑΚΡ. (τῷ Βερνόν) Ἡ γυνὴ αὕτη λέγει, κύριε, ὅτι χθὲς εἰς τὰς τέσσαρας διετάξατε εἰς τὴν δεσποινίδα δὲ Γκρανσάν ἔκχυμα ἐκ φύλλων πορτοκαλλέας πρὸς καθυσύχασιν ἐξάφνης προελθούσης κατόπιν φιλονεικίας μεταξὺ προγονῆς καὶ μητροῦς· προσθέτει ἀκόμη, ὅτι ἡ κυρία δὲ Γκρανσάν, ἡ ὁποία σὰς ἀπέστειλε παρενθὺς τέσσαρας λεύγας μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, ἐπέμεινε νὰ εἰτοιμάσῃ αὐτὴ τὰ πάντα καὶ νὰ τὸ δώσῃ ἡ ἰδία εἰς τὴν προγονὴν της· εἶνε ἀληθές;

ΒΕΡΝ. Μάλιστα, κύριε.

ΡΑΜ. (τῷ Βερνόν) Ποῦ σὰς ἀπέστειλε ἡ κυρία δὲ Γκρανσάν;

ΒΕΡΝ. Τὸ πᾶν εἶνε μοιραῖον, κύριοι, εἰς τὴν μυστηριώδη αὐτὴν ὑπόθεσιν. Ἡ κυρία δὲ Γκρανσάν φαίνεται, ὅτι ἤθελε νὰ μὲ ἀπομακρύνῃ ἐπιτεῦθεν, καθόσον ὁ ἐργάτης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου μ' ἔστειλλον τρεῖς λεύγας μακρὰν, ἦτο εἰς τὸ οἰνοπωλεῖον. Ἐπέπληξα τὸν Σιαμπάν, διότι ἠπάτησε τὴν κυρίαν δὲ Γκρανσάν, καὶ ὁ Σιαμπάν μοι εἶπεν, ὅτι πραγματικῶς ὁ ἐργάτης δὲν εἶχεν ἔλθῃ, ἀλλ' ὅτι δὲν εἴξευρε τίποτε ἐπὶ τῆς ὑποτιθεμένης ἀσθενείας.

ΦΕΛΙΞ (εἰσερχόμενος) Κύριοι ἔρχεται ὁ ἱερεὺς. (ἐξέρχεται).

ΡΑΜ. Δυνάμεθα νὰ λάβωμεν τὰ δύο πεισιτήρια εἰς τὴν αἰθουσαν καὶ νὰ μεταβῶμεν ἐκεῖ διὰ νὰ συντάξωμεν τὸ πρακτικόν.

ΣΚΗΝΗ VI

Ἄλλαγὴ σκηνῆς.—Αἰθουσα. Ραμέλ, ὁ δικαστῆς, ὁ γραμματεὺς, Βερνόν.

ΡΑΜ. Ἴδου λοιπόν τί ἀπεδείχθη. Καθ' ἃ ὑποστηρίζουν οἱ Φελλῆ καὶ Μαργαρίτα, χθὲς ἡ κυρία δὲ Γκρανσάν ἔδωκεν εἰς τὴν προγονὴν της δόσιν ὀπίου· καὶ σεῖς κύριε Βερνόν, ἀφοῦ παρατηρήσατε τὴν ἐγκληματικὴν ταύτην πρᾶξιν, ἐλάβετε καὶ ἐφυλάξατε τὸν κύαθον.

ΒΕΡΝ. Εἶνε ἀληθές, κύριε, ἀλλά...

ΡΑΜΕΛ. Πῶς, κύριε Βερνόν, σεῖς, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξατε μάρτυς

τῆς ἐνόχου αὐτῆς ἀποπείρας, δὲν ἐσταματήσατε τὴν κυρίαν δὲ Γκραν-
σάν εἰς τὴν ὄλεθριαν ὁδόν, εἰς τὴν ὁποίαν κατήρχετο ;

ΒΕΡΝ. Πιστεύσατε, κύριε, ὅτι πᾶν ὅ,τι ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ, πᾶν
ὅ,τι μακρὰ πείρα διδάσκει, τὰ πάντα ἐπεχείρησα.

Ο ΑΝΑΚΡ. Ἡ διαγωγή σας, κύριε, εἶνε παράδοξος καὶ ὀφεί-
λετε νὰ τὴν ἐξηγήσετε. Ἐκάματε χθὲς τὸ καθήκον σας διαφυλάττοντες
τὴν ἀπόδειξιν ταύτην· ἀλλὰ διατὶ ἐσταματήσατε ἕως ἐκεῖ ;

ΡΑΜΕΛ. Ἐπιτρέψατε, κύριε, Γκορντιέ· ὁ κύριος εἶνε εὐκρινῆς
καὶ ἀκέραιος ! (Λαμβάνει τὸν Βερνὸν κατὰ μέρος). Θὰ ἀνεκαλύψατε
τὴν αἰτίαν αὐτοῦ τοῦ ἐγκλήματος.

ΒΕΡΝ. Εἶνε ἡ ἀντιζηλία δύο γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι ἔφθασαν μέχρι
τῶν ἄκρων ἐξ αἰσθημάτων ἄγριων...καὶ ὀφείλω νὰ σιωπήσω.

ΡΑΜΕΛ. Γνωρίζω τὰ πάντα.

ΒΕΡΝ. Σεῖς, κύριε ;

ΡΑΜΕΛ. Καί, ὅπως σεῖς ἀναμφιβόλως, ἔπραξα τὰ πάντα διὰ νὰ
προλάβω τὴν καταστροφὴν· διότι ὁ Φερδινάνδος θὰ ἔφρουγε αὐτὴν τὴν
νύκτα. Ἐγνώρισα τὴν δεσποινίδα Γερτρούδην δὲ Μείριακ ἄλλοτε εἰς
τοῦ φίλου μου.

ΒΕΡΝ. ὦ, κύριε, ἔστε ἐπιεικῆς ! λυπηθῆτε ἕνα γέροντα πλήρη
πληγῶν καὶ ὄνειροπολημάτων... Θὰ χάσῃ τὴν κόρην του καὶ τὴν σύ-
ζυγόν του... Ἄς μὴ χάσῃ καὶ τὴν τιμὴν του.

ΡΑΜΕΛ. Ἐγνοοῦμεθα ! Ἐφ' ὅσον ἡ Γερτρούδη δὲν κάμνει ἐξο-
μολογήσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ μᾶς ἀναγκάσουν ν' ἀνοίξωμεν τοὺς ὀφθαλ-
μούς, θὰ προσπαθῶ νὰ ἀποδείξω εἰς τὸν ἀνακριτὴν. καὶ εἶνε πολὺ
ἀκριβῆς καὶ εἰς ἄκρον αὐστηρός, νὰ τὸν πείσω. ὅτι τὸ πάθος μόνον
ὠδήγησε τὴν χεῖρα τῆς κυρίας δὲ Γκρανσάν. Βοηθήσατέ με ! Ὁ δι-
καστὴς πλησιάζει· ὁ Ραμέλ νενύει τῷ Βερνὸν καὶ λαμβάνει ἕφος αὐ-
στηρόν. Διατὶ ἡ κυρία δὲ Γκρανσάν ἀπεκοίμισε τὴν προγονὴν τῆς ;
Σεῖς, ὁ πῖλος τῆς οἰκογενείας ὀφείλετε νὰ τὸ γνωρίζετε.

ΒΕΡΝ. Ἡ Παυλίνα θὰ μοῦ ἐξομολογεῖτο τὰ μυστικά τῆς· ἡ
θειή τῆς μήτηρ ἐμάντευσε, ὅτι θὰ ἐμάνθανα πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα
ἐνδιεφέρετο νὰ μένουν κρυμμένα· καὶ ἰδοῦ, κύριε, ἀναμφιβόλως,
διατὶ μὲ ἠγάπησε ν' ἀναχωρήσω πρὸς περιθαλψιν ἐργάτου καλῶς
ἔχοντος, καὶ ὄχι διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ τὰς διὰ τὴν Παυλίαν βοηθείας,
καθόσον τὸ Λουβιὲ δὲν εἶνε τόσον μακρὸν.

Ο ΑΝΑΚΡ. Ὅποια πρόνοια ! (τῷ Ραμέλ) Δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ
διασωθῆ, ἐὰν εὐρωμεν τὰς ἀποδείξεις εἰς τὸ γραφεῖόν τῆς... Δὲν μᾶς
περιμένει, θὰ κατακεραυνωθῆ !

ΣΚΗΝΗ VII

Οἱ αὐτοί, Γερτρούδη, Μαργαρίτα.

ΓΕΡΤΡ. Ἐκεῖ ψαλμωδία !... Ἐδῶ οἱ δικασταί ; Τί τρέχει λοι-
πόν ; (Προχωρεῖ πρὸς τὴν θύραν τοῦ δωματίου τῆς Παυλίνας καὶ
ὀπισθοχωρεῖ πρὸ τῆς Μαργαρίτας) Ἄ !

ΜΑΡΓΑΡ. Προσεύχονται γιὰ τὸ θῦμά σας !

ΓΕΡΤΡ. Παυλίνα ! ἡ Παυλίνα νεκρά !...

Ο ΑΝΑΚΡ. Καὶ τὴν ἐδηλητηριάσατε σεῖς, κυρία !...

ΓΕΡΤΡ. Ἐγώ ! ἐγώ, ἐγώ ! Ἄ ! μήπως κοιμοῦμαι ;... (τῷ Ρα-
μέλ) Ἄ ! ὁποῖα εὐτυχία δι' ἐμέ ! διότι γνωρίζετε τὰ πάντα σεῖς ! Με
θεωρεῖτε ἱκανὴν δι' ἔγκλημα ;... Πῶς λοιπὸν μ' ἐκατηγόρησαν ;...
Ἐγὼ θὰ ἐπεβουλεύομην τὴν ζωὴν τῆς ; . . . ἀλλ' εἶμαι σύζυγος
ἐνὸς γέροντος τιμίου καὶ ἔχω ἕνα παιδί . . . ἕνα παιδί, πρὸ τοῦ
ὁποίου δὲν πρέπει νὰ ξεθυριῶ... Ἄ, ἡ δικαιοσύνη θὰ εἶνε μὲ τὸ
μέρος μου... Μαργαρίτα, νὰ μὴν ἐξέλθῃ κανεὶς ! ὦ, κύριοι... Ἄ !
μὰ τί συνέβη λοιπὸν ἀπὸ χθὲς τὸ βράδυ, ποῦ ἀφήκα τὴν Παυλίαν
ὀλίγον ἀδιάθετον ;

Ο ΑΝΑΚΡ. Κυρία, συνέλθετε ! Εὐρίσκεσθε πρὸ τῆς δικαιοσύνης
τῆς χώρας σας.

ΓΕΡΤΡ. Ἄ ! ἐπάγωσα ὅλη !..

Ο ΑΝΑΚΡ. Ἡ δικαιοσύνη, ἐν Γαλλίᾳ τοῦλάχιστον, εἶνε ἡ τελειο-
τέρα. Οὐδέποτε στήνει παγίδας· βαδίζει, ἐνεργεῖ, ὀμιλεῖ καθαρά, διότι
ἐνισχύεται ἐκ τῆς ἀποστολῆς τῆς, ἥτις εἶνε ν' ἀναζητῆ τὴν ἀλήθειαν.
Τὴν σιγμὴν ταύτην δὲν εἶσθε ἡ κατηγορουμένη καὶ θεωρεῖτέ με ὡς
προσάτιν. Ἄλλὰ εἶπατε τὴν ἀλήθειαν, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶνε. Τὰ
λοιπὰ δὲν σᾶς ἀφοροῦν.

ΓΕΡΤΡ. Ὁδηγήσατέ με ἐκεῖ, ἐνώπιον τῆς Παλίνας· θὰ κρα-
γᾶσω ὅ,τι τώρα λέγω : εἶμαι ἀθῶα τοῦ θανάτου τῆς !

Ο ΑΝΑΚΡ. Κυρία !..

ΓΕΡΤΡ. ὦ ! ὄχι ἐκείνας τὰς μακρὰς φράσεις, μὲ τὰς ὁποίας
περιπλέκετε τοὺς ἀνθρώπους. Ὑποφέρω ἀνηκούστους βασάνους !
Κλαίω τὴν Παυλίαν, ὡς ἐὰν ἦτο κόρη μου, καί...τῆς συγχωρῶ τὰ
πάντα. Τί θέλετε ; θὰ ἀπαντήσω.

ΡΑΜΕΛ. Τί τῆς συγχωρεῖτε ;

ΓΕΡΤΡ. Ἄλλ' ἐγώ....

ΡΑΜΕΛ. (Χαμηλοφώνως) Φρόνησις !

ΓΕΡΤΡ. Ἄ, ἔχετε δίκαιον. Παντοῦ ἄβυσσον ;

Ο ΑΝΑΚΡ. (τῷ γραμματεῖ). Θὰ γράψετε ἀργότερα τὰ δνόματα
καὶ τὰ ἐπώνυμα, κρατήσατε τὰς σημειώσεις διὰ τὸ πρακτικὸν τῆς ἀνα-
κρίσεως ταύτης. (τῇ Γερτρούδῃ) Ἐρροίψατε χθὲς, περὶ τὴν μεσημ-
βριαν ὅπῃ εἰς τὸ τέιον τῆς δεσποινίδος δὲ Γκρανσάν ;

ΓΕΡΤΡ. Ἄ ! ἰατρέ... Σεῖς !

ΡΑΜΕΛ. Μὴ αἰτιάσθε τὸν ἰατρόν, ἐκινδύνευσεν ἤδη ἄρκετὰ δι'
ὕμᾶς ! ἀπαντήσατε εἰς τὸν δικαστὴν !

ΓΕΡΤΡ. Ἄ, λοιπόν, εἶνε ἀληθές !

Ο ΑΝΑΚΡ. (Παρουσιάζων τὸν κύανον) Ἀναγνωρίζετε τοῦτο ;

ΓΕΡΤΡ. Μάλιστα, κύριε. Ἐπειτα ;

Ο ΑΝΑΚΡ. Ἡ κυρία ἀνεγνώρισε τὸν κύανον καὶ ὁμολογεῖ ὅτι
ἔρριπεν ὄπιον. Πρὸς τὸ παρὸν τοῦτο ἄρκει.

ΓΕΡΤΡ. Μὲ ἐνοχοποιεῖτε λοιπόν ;...καὶ περὶ τίνας ;

Ο ΑΝΑΚΡ. Κυρία, εἰς δὲν δικαιολογηθῆτε διὰ τὴν προῆξίν σας ἀδιήν, θὰ κατηγορηθῆτε διὰ τὸ ἔγκλημα τῆς δηλητηριάσεως. Θὰ ἀναζητήσωμεν τὰς ἀποδείξεις τῆς ἀθωότητός σας ἢ τῆς ἐνοχῆς σας.

ΓΕΡΤΡ. Ποῦ ;

Ο ΑΝΑΚΡ. Ἐν τῇ οἰκίᾳ σας. Χθὲς προσεφέρατε εἰς τὴν δεσποινίδα δὲ Γκρανσάν ἔγχυμα ἐκ φύλλων πορτοκαλλέας, ἐντὸς τοῦ δευτέρου αὐτοῦ κνᾶθου, ὃ ὁποῖος περιέχει ἀρσενικόν.

ΓΕΡΤΡ. ὦ ! εἶνε δυνατὸν !

Ο ΑΝΑΚΡ. Μᾶς ἐπιστοποιήσατε προχθὲς, ὅτι ἡ κλεῖς τοῦ γραφείου σας, ὅπου ἐφυλάτιτε τὸ δέμα τῆς οὐσίας ταύτης, οὐδέποτε σὰς ἐγκατέλειπε.

ΓΕΡΤΡ. Εἶνε εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ φορέματός μου !... ὦ !.., εὐχαριστῶ, κύριε !... τὸ μαρτύριον τοῦτο θὰ τελειώσῃ.

Ο ΑΝΑΚΡ. Δὲν ἐκάματε λοιπὸν καμμίαν χρῆσιν τοῦ... .

ΓΕΡΤΡ. Ὅχι θὰ εὑρετε τὸ δέμα σφραγισμένον.

PAM. Ἄ, κυρία τὸ εὐχομαι !

Ο ΑΝΑΚΡ. Ἀμφιβάλλω· εἶνε μία ἀπὸ τὰς θρασεῖας ἐγκληματίας... .

ΓΕΡΤΡ. Τὸ δωμάτιον εἶνε ἄνω, κάτω ἐπιτρέψατε... .

Ο ΑΝΑΚΡ. ὦ, ὄχι, θὰ εἰσέλθωμεν καὶ οἱ τρεῖς.

PAM. Πρόκειται περὶ τῆς ἀθωότητός σας.

ΓΕΡΤΡ. ὦ ! ἄς εἰσέλθωμεν. (ἐξέρχονται πάντες, πλην τοῦ Βερνόν).

ΣΚΗΝΗ VIII

Βερνὸν μόνος.

ΒΕΡΝ. (μεταβαίνων πρὸς τὴν θύραν τοῦ δωματίου τῆς Πανλίνας) Πτωχέ μου στρατηγέ ! γονατισμένος παρὰ τὴν κλίνην τῆς θυγατρὸς του κλαίει, προσεύχεται !... Ἄλλοίμονον ! Ὁ Θεὸς μόνον δύναται νὰ τοῦ τὴν ἀποδώσῃ.

ΣΚΗΝΗ IX

Βερνόν, Γερτρούδη, Ζαμέλ, ὁ Ἀνακριτής, ὁ Γραμματεὺς.

ΓΕΡΤΡ. Ἀμφιβάλλω περὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου, ὄνειρεῖσθε... εἶμαι...

PAM. Εἶσθε χαμένη, κυρία.

ΓΕΡΤΡ. Ναί, κύριε !... ἄλλ' ἀπὸ ποῖον ;

Ο ΑΝΑΚΡ. (τῷ γραμματεῖ) Γράψατε, ὅτι ἡ κυρία δὲ Γκρανσάν, ἀνοίξασα ἢ ἰδία ἐνώπιόν μας τὸ γραφεῖον τοῦ δωματίου τῆς, παρουσίασεν ἢ ἰδία ἡμῖν τὸ μέγρι τῆς προχθὲς ἀνέπαφον καὶ σφραγισμένον ὑπὸ τοῦ κυρίου Μπωντριγιόν δέμα, ἀπεσφραγισμένον... καὶ ὅτι ἐλήφθη δόσις πλέον ἢ ἀρκούσα νὰ ἐπιφέρῃ τὸν θάνατον.

ΓΕΡΤΡ. Τὸν θάνατον !.. ἐγώ ;

Ο ΑΝΑΚΡ. Κυρία, δὲν κατέσχον ἄνευ λόγου ἐν τῷ γραφείῳ σας τὸν σχισμένον τοῦτον χάριτην. Κατέσχομεν ἐν τῷ δωματίῳ τῆς δε-

σποινίδος δὲ Γκρανσάν αὐτὸ τὸ τεμάχιον, τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζει τελείως καὶ τὸ ὁποῖον πιστοποιεῖ, ὅτι ἤλθατε εἰς τὸ γραφεῖόν σας καὶ ἐν τῇ συγχύσει, ἐν ἣ τὸ ἔγκλημα ρίπτει τοὺς ἐγκληματίας, ἐλάβετε τὸ χαρτίον τοῦτο, διὰ νὰ κρύψετε τὴν δόσιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἐρρίπτετε εἰς τὸ ἔγχυμα.

ΓΕΤΡ. Εἶπετε, ὅτι εἶσθε προστάτης μου ! βλέπετε ὅμως... .

Ο ΑΝΑΚΡ. Περιμένετε, κυρία ! Πρὸ τοιούτων ἀποδείξεων, ἀναγκάζομαι νὰ μεταβάλω τὸ ἔνταλμα τῆς συλλήψεως, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη ἐναντίον σας, εἰς ἔνταλμα φυλακίσεως. (Νεύει) Καὶ ἤδη, κυρία, εἶσθε ὑπὸ κράτησιν.

ΓΕΤΡ. Μάλιστα, ὅ,τι θέλετε !... Ἄλλ' ἢ ἀποστολή σας, εἶπατε, εἶνε νὰ ζητήτε τὴν ἀλήθειαν. ἄς τὴν ζητήσωμεν... ὦ ! ἄς τὴν ζητήσωμεν.

Ο ΑΝΑΚΡ. Μάλιστα, κυρία.

ΓΕΤΡ. (τῷ Ραμὲλ κλαίουσα) ὦ, κύριε ! κύριε !

PAM Ἐχετε νὰ εἶπετε πρὸς ὑπεράσπισίν σας τίποτε, τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ, νὰ ἀναστείλωμεν τὸ φοβερόν τοῦτο μέτρον ;

ΓΕΤΡ. Κύριοι, εἶμαι ἀθῶα τῆς δηλητηριάσεως, καὶ ὅλα εἶνε ἐναντίον μου ! Σᾶς ἱκετεύω, ἀντὶ νὰ μὲ τυρανῆτε, βοηθήσατέ με !... Φαίνεται, ὅτι μοῦ ἐπῆραν τὸ κλειδί, θὰ ἐμβήκαν εἰς τὸ δωμάτιόν μου... Ἄ ! ἐννοῶ... (τῷ Ραμὲλ) Ἡ Πανλίνα ἠγάπα ὅπως ἀγαπῶ : ἐδηλητηριάσθη.

PAM. Χάριν τῆς τιμῆς σας, μὴ λέγετε τοῦτο ἄνευ ἀξιόπιστων ἀποδείξεων, ἄλλως... .

Ο ΑΝΑΚΡ. Κυρία, εἶνε ἀληθές, ὅτι χθὲς, ἐνῶ ἐγνωρίζατε, ὅτι ὁ ἱατρὸς Βερνόν θὰ ἐγενυμάτιζε παρ' ὑμῖν, τὸν ἀπεσεύλατε... .

ΓΕΤΡ. ὦ ! σεῖς, αἱ ἐρωτήσεις σας μὲ φονεύουν καὶ προχωρεῖτε καὶ προχωρεῖτε πάντοτε.

Ο ΑΝΑΚΡ. Τὸν ἐσεύλατε νὰ ἐπισκεφθῇ ἓνα ἐργάτην εἰς Πρε— λ'— Ἐβέκ ;

ΓΕΤΡ. Μάλιστα, κύριε.

Ο ΑΝΑΚΡ. Ὁ ἐργάτης οὗτος, κυρία, ἦτο εἰς τὸ καπηλεῖον καὶ καλῶς ἔχων.

ΓΕΤΡ. Ὁ Σιαμπάν ἐρωτηθεὶς διέψευσε τοῦτο. Ἡθέλατε ν' ἀπομακρύνετε τὰς βοηθείας.

ΓΕΤΡ. (ἰδίᾳ) ὦ ! Πανλίνα ! ἐκείνη μοῦ εἶπε ν' ἀπομακρύνω τὸν Βερνόν ! ὦ ! Πανλίνα ! Μὲ σύρεις μαζί σου εἰς τὸν τάφον, καὶ θὰ κατέλθω ἐγκληματίας ! ὦ ὄχι ! ὄχι ! ὄχι ! (τῷ Ραμὲλ) Κύριε, δὲν ἔχω παρὰ ἓν καταφύγιον. (τῷ Βερνόν) Ἡ Πανλίνα ζῆ ἀκόμη ;

ΒΕΡΝ. (δεικνύων τὸν στρατηγόν) Ἰδοὺ ἢ ἀπάντησίς μου !

ΣΚΗΝΗ X

Οἱ αὐτοί, ὁ Στρατηγός.

Ο ΣΤΡ. (τῷ Βερνόν) Ἀποθνήσκει, φίλε μου ! Ἐὰν τὴν χάσω δὲν θὰ ἐπιζήσω.

ΒΕΡΝ. Φίλε μου!

Ο ΣΤΡ. Μοῦ φαίνεται, ὅτι εἶνε ἐδῶ κόσμος. Τί κάμνουν; Σώσατέ την! Ποῦ εἶνε λοιπὸν ἡ Γετρούδη; (τὸν καθίζουν εἰς τὸ βᾶθος ἀριστερά).

ΓΕΡΤΡ. (συρομένη εἰς τοὺς πόδας τοῦ στρατηγοῦ) Φίλε μου!... Δυστυχησμένε πατέρα!... Ἄχ! πῶς ἤθελα νὰ μὲ σκοτώσουν ἀμέσως χωρὶς διαδικασίας.... (ἐγειρεται) Ὅχι, ἡ Παυλίνα μὲ περιετύλιξε εἰς τὸ σαβανόν της καὶ αἰσθάνομαι τὰ παγωμένα της δάκτυλα γύρω εἰς τὸν λαιμόν μου..... ὦ! εἶχα παραιτηθῆ! Ναι! θὰ ἔθαπτον μετ' ἐμοῦ τὸ μυσικὸν τοῦ οικογενειακοῦ, τοῦ τρομεροῦ αὐτοῦ δράματος, καὶ τὸ ὁποῖον ὄλαι αἱ γυναῖκες ἔπρεπε νὰ γνωρίσουν! Ἄλλὰ ἐξητηλήθη ἀπὸ αὐτὴν τὴν πάλην μὲ ἓνα πῶμα, το ὁποῖον μὲ περισφίγγει μοῦ μεταδίδει τὸν θάνατον. Ἡ ἀθωότης μου ὅμως θὰ ἐξέλθῃ νικηφόρος ἀπὸ τὰς ὁμολογίας αὐτάς; πρὸς βλάβην τῆς τιμῆς, ἀλλὰ τοῦλάχιστον δὲν θὰ εἶμαι μία αἷμος καὶ οὐτιδανὴ δηλητηρίαστρια! Ἄ! θὰ εἶπω τὰ πάντα.

Ο ΣΤΡ. (Ἐγειρόμενος καὶ προχωρῶν) Ἄ! θὰ εἰπῆτε εἰς τὴν δικαιοσύνην, ὅτι μοῦ ἀπεκρύπτετε τόσον καλὰ πρὸ δύο ἡμερῶν..... ὦ! ἀχάριστον πλάσμα! ψεῦδος θωπεῦον! Μοῦ ἐσοκίτωσες τὸ παιδί μου, τί θὰ μοῦ φονεύσης ἀκόμη;

ΓΕΡΤΡ. (ἰδίᾳ) Πρέπει νὰ σιωπήσω; πρέπει νὰ ὁμιλήσω;

ΡΑΜ. Στρατηγέ, πρὸς Θεοῦ, ἀποσυρθῆτε! Ὁ νόμος τὸ θέλει!

Ο ΣΤΡΑΤ. Ὁ νόμος! Εἶσθε ἡ δικαιοσύνη τῶν ἀνθρώπων... ἐγὼ, εἶμαι ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ! εἶμαι περισσότερον ἀπὸ σᾶς! Ἐγὼ εἶμαι ὁ κατήγορος, τὸ δικαστήριον, ἡ ἀπόφασις, ὁ ἐκτελεστής Ἐμπρός, ὁμιλήσατε κυρία!

ΓΕΡΤΡ. (γονυπετῆς πρὸ τοῦ στρατηγοῦ) Συγγνώμην κύριε Ναι, εἶμαι

ΡΑΜ. (ἰδίᾳ) ὦ! ἡ δυστυχὴς!

ΓΕΡΤΡ. (ἰδίᾳ) ὦ, ὄχι, ὄχι! χάριν τῆς τιμῆς του, ἃς ἀγνοῆ πάντοτε τὴν ἀλήθειαν! (Μεγαλοφώνως) Ἐνοχος δι' ὄλον τὸν κόσμον, εἰς ὅμας ὅμως θὰ λέγω μέχρι τῆς τελευταίας μου πνοῆς. ὅτι εἶμαι ἀθώα καὶ ἡμέραν τινα ἡ ἀλήθεια θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τοὺς δύο τάφους, ἀλήθεια σκληρά, ἡ ὁποία θὰ σᾶς πιστοποιήσῃ, ὅτι καὶ σεῖς ἐπίσης, ἐξ αἰτίας ἴσως τοῦ τυφλοῦ σας μίσους, εἶσθε ἔνοχος.

Ο ΣΤΡΑΤ. Ἐγὼ! ἐγὼ.... ὦ! ὁ νοῦς μου χάνεται! τολμᾶτε νὰ μὲ αἰτιάσθε (Παρατηρεῖ τὴν Παυλίαν, ἣς εἰσέρχεται κλονομένη) Ἄ! Ἄ! Θεέ μου!

ΣΚΗΝΗ ΧΙ

Οἱ αὐτοί, Παυλίνα, στερηζομένη ἐπὶ τοῦ Φερδινάνδου.

ΠΑΥΔ. Μοῦ εἶπον τὰ πάντα! Ἡ γυνὴ αὕτη εἶνε ἀθώα. Ἡ θρησκεία μ' ἔκαμε νὰ ἐννοήσω, ὅτι ἐκεῖ ὑψηλά, δὲν δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν συγγνώμην, ἀν δὲν τὴν ἀφήσωμεν ἐδῶ κάτω. Ἐπήρα ἀπὸ τὴν κυ-

ρίαν τὸ κλειδί τοῦ γραφείου της, ἐζήτησα ἐγὼ ἢ ἰδία τὸ δηλητήριο, ἐξέσχια ἐγὼ ἢ ἰδία τὸ φύλλον τοῦ χαρτίου διὰ νὰ τὸ τυλίξω, διότι ἠθέλησα νὰ ἀποθάνω!

ΓΕΡΤΡ. ὦ! Παυλίνα, πάρε τὴν ζωὴν μου! πάρε μου, ὅτι ἀγαπῶ! ... ὦ ἰατρὲ σώσατέ την!

Ο ΑΝΑΚΡ. Δεσποινίς, λέγετε τὴν ἀλήθειαν;

ΠΑΥΔ. Τὴν ἀλήθειαν; οἱ ἀποθνήσκοντες τὴν λέγουν....

Ο ΑΝΑΚΡ. (ἰδίᾳ) Δὲν θὰ μάθωμεν ἀναμφιβόλως τίποτε ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

ΠΑΥΔ. (τῇ Γετρούδῃ) Γνωρίζετε διατι οἶς ἀποσύρω ἀπὸ τὴν ἄβυσσον, εἰς τὴν ὑποίαν εὐρίσκεισθε; διότι ὁ Φερδινάνδος μοῦ εἶπε μίαν λέξιν, ἡ ὁποία μ' ἔκαμε νὰ ἐξέλθω τοῦ τάφου μου. Αἰσθάνεται τόσην φρίκην νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν ζωὴν μαζύ σας, ὥστε μὲ ἀκολουθεῖ εἰς τὸν τάφον, ὅπου θὰ ἀναπαυθῶμεν μαζύ, ἐνωμένοι διὰ τοῦ θανάτου.

ΓΕΡΤΡ. (ἰδίᾳ) Φερδινάνδε! .. Ἄ, Θεέ μου! μὲ ποῖον ἀντάλλαγμα ἐσώθη!

Ο ΣΤΡΑΤ. Ἄλλὰ δυστυχημένο μου παιδί, διατι ἀποθνήσκεις; δὲν εἶμαι, ἔπανσα καὶ μίαν μόνον σιγμὴν ἀπὸ τοῦ νὰ εἶμαι καλὸς πατέρας; Μοῦ λέγουν, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἔνοχος....

ΦΕΡΔ. Ναι, στρατηγέ. Καὶ ἐγὼ μόνος δύναμαι νὰ σᾶς δώσω τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος αὐτοῦ, καὶ ἡ ὁποία θὰ σᾶς ἐξηγήσῃ πῶς εἶσθε ἔνοχος.

Ο ΣΤΡΑΤ. Σεῖς. Φερδινάνδε, σεῖς, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδίδα τὴν κόρη μου, καὶ ὁ ὁποῖος τὴν ἀγαπᾶτε....

ΦΕΡΔ. Ὀνομάζομαι Φερδινάνδος, κόμης δὲ Μαρκανδάλ, υἱὸς τοῦ στρατηγοῦ Μαρκανδάλ.... Ἐννοεῖτε;

Ο ΣΤΡΑΤ. Ἄ! υἱὲ τοῦ προδότου! δὲν ἠδύνασο νὰ φέρῃς ὑπὸ τὴν στέγην μου, παρὰ θάνατον καὶ προδοσίαν Ὑπερασπίσου!

ΦΕΡΔ. Ὅθι κτυπηθῆτε, στρατηγέ, μὲ ἓνα νεκρόν; (Πίπτει)

ΓΕΡΤΡ. (ὀρμῇ πρὸς τὸν Φερδινάνδον ἐκβάλλουσα κραυγὴν) ὦ! (Ὁπισθοχωρεῖ πρὸ τοῦ στρατηγοῦ, ὁ ὁποῖος προχωρεῖ πρὸς τὴν θυγατέρα του, εἶτα ἀνασύρει φιαλίδιον τὸ ὁποῖον παρενθὲς ἀπορρίπτει) ὦ! ὄχι, καταδικάζομαι νὰ ζῶ χάριν τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ γέροντος. (Ὁ στρατηγὸς γονυπετεῖ πρὸ τῆς νεκρᾶς θυγατρὸς του) Ἰατρὲ, τί κάμνει; Μήπως χάσῃ τὸ λογικόν του;

Ο ΣΤΡΑΤ. (Ψελλίζει κἄν. Δὲν δύναται νὰ εὐρῇ τὰς λέξεις) Ζη ζη ζη

ΒΕΡΝ. Στρατηγέ, τί κάμνετε;

Ο ΣΤΡΑΤ. Ζη ζητῶ νὰ εἰπῶ προσευχὰς γιὰ τὸ παιδί μου!

(Ἡ ἀδελφαί πίπτει)

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΑΣ *

* Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναβίβασις τοῦ ἔργου ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς διευθύνσεως τοῦ «Ἀκρίτα».

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

«Πιστεύομεν εἰς ἕνα Ζαΐμην».

Ὁ Χρόνος τοῦ Δονδίνου, ἡ Τριμπούνα καὶ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ φύλλα κρίνουν τὸν δολοφονηθέντα πρωθυπουργὸν ὡς ἕναν αἰσθηματικὸν πολιτικόν, ἀντιθέτως ὅμως πρὸς τὸν ἀσυγκίνητον ἐκεῖνον Τριχούπην. Ὁ Δεληγιάννης ἐσυμβόλιζεν ὅλο τὸ ἔθνος εἰς τὴν μορφήν του. Ἄγνός, ἄσπιλος, φιλόδοξος, φίλαρχος, καλὸς καὶ συμβιβαστικός, ὑπεχώρησε πρὸ τοῦ ἐλαχίστου προσκόμματος. Ὁ κ. Παβριηλίδης εἰς τὰ θαυμάσια καὶ ὑπέροχα, σὰν μεγάλα ποιήματα ἄβρα του, προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ἐντελῶς τὸ ἐναντίον. Ὁ Δεληγιάννης ἀγαποῦσε τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ ἀγαποῦσε καὶ τὴν Ἀρχὴν ἐξ ἴσου. Ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Ἀρχὴ τοῦ ἀνταπέδωσαν αὐτὴν τὴν ἀγάπην. Ὁλη, ἡ ἀπὸ τὸν Ὀθωνα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας τριχυμιάδης καὶ παραδολὴ ζωὴ μας ἦτο κλεισμένη εἰς τὸν ἀνθρωπὸν αὐτόν, τὸν βέβαια μεγαλοφυῆ!.. Ποῖός εἰξέυρει ἂν μὲ τὸν θάνατόν του ἐτελείωσε πλέον κ' αὐτή...

Ὁ Δεληγιάννης ἔδρασεν. Ἡ δρᾶσις του δὲν ἀπέβη ποτὲ ἐπωφελής. οὔτε καὶ ἀρνητικῶς διὰ τὸ ἔθνος. Ἐδολοφονήθη ἀπὸ ἕναν διεφθαρμένον καὶ φαῦλον ἀνθρωπὸν τοῦ χαρτοπαίγνιου. Χαρτοπαίγνιον ἕμως εἶνε ὅλη ἡ Ἑλλὰς σήμερον. ἴσως δὲ καὶ ὅλος ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ τὸ θλιβερόν εἶνε ὅτι ἔγινεν αὐτὸ εἰς τὸν καιρὸν του, χωρὶς ἐκεῖνος νὰ τὸ θελήσῃ ποτέ, Θεὸς φυλάξοι!, ἀφοῦ ἦτο πάντοτε ἄγνός, καλός, φιλόδοξος, ὑποχωρητικός... Ποῖός ἔδωκε τὸ μαγαζὶ στὸν Κωσταγερακάρη, σ' αὐτόν τὸν ἀνθρωπὸν τοῦ Λαοῦ (Λαοῦ κατὰ τὴν Δεληγιαννικὴν ἀντίληψιν καὶ Ὀγλου κατὰ μίαν ἄλλην), νὰ δολοφονήσῃ τὸν λαόν; φιλέστερον τῶν πολιτικῶν τοῦ ἐγνωρίσε καὶ θά γνωρίσῃ ἡ Ἑλλὰς; Τὸ κόμμα του διελύθη εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη, προτεῖ ἀκόμη τὸ σεπτὸν σῶμα του διαλυθῆ εἰς τὸν τάφον. Διότι τὸ κόμμα του ἦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἡ γερωντικὴ καὶ σεβασμιὰ μορφή του, τὸ ὄνομά του. Ἀλλὰ ὁ Ἰλάριος εἶπεν διὰ τὸ ὄνομα εἶνε ἦγος καὶ καπνός. Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶνε τρομερὸν ὅπως προσπαθοῦν νὰ μᾶς πείσουν μερικοὶ ἀρθρογράφοι τοῦ ἡμερησίου τύπου εἶνε, ἀπλούστατα, ἡ μάλλον ἦτο, ἐπόμενον.

§.

Καὶ ἤδη πολιτικὴ ζύμωσις. Ὁ κ. Ράλλης εἰς τὸ πρῶτον του βῆμα ἐσχόνταψεν. Εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ὀλίγων ἔχασε. Δὲν εἶνε ὅμως καθόλου δύσκολον μὴν ἔχασε τίποτε εἰς τοὺς πολλούς, ποῦ θαμβῶνται συνήθως στὰ μεγάλα λόγια. Οὔτε τὸ Θεόν, εἶπε, μπισμαρκικώτατα δὲν φοβεῖται ὁ κ. Ράλλης. Ἄρα ὁ κ. Ράλλης εἶνε Θεός; εἶνε ἕνα ἀλλόκοτο ὄν; εἶνε ἕνας δαίμων ὁ ὁποῖος καυχᾶται ὅτι εἶνε ἰσχυρότερος τοῦ Θεοῦ, ὅπως κἀμουν ὅλοι οἱ δαίμονες. Μὲ τοῦτο ὅμως, τὸ ἔθνος ὄχι μόνον δὲν κερδίζει τίποτε, ἀλλ' ἀπεναντίας ἀποκτᾶ μὲ ἀπρόοπτον εὐκολίαν καὶ ἕναν ἄλλον δαίμονα πολὺ κακόν.

Ὅσπόσον ὁ κ. Ζαΐμης δὲν ἐννοεῖ νὰ λύσῃ τὴν σιωπὴν του; σπουδαίωτατος λόγος διὰ νὰ χαρακτηρισθῆ ἀπὸ τὸν μεγαλοπατριώτην κ. Κα' ἀποθάκην ὡς ἡλίθιος. Βλέπετε πολὺ καλὰ ἀξιότιμε κ. Καλαποθάκη ἀλλὰ βλέπετε πάντοτε μὲ τὸ δικὸ σας φῶς τὸ καὶ πολὺ κοντόφωτο. Τόσο μόνον, ἐλάχιστον, ἂν ἦδύνατο ὁ κ. Ζαΐμης ν' ἀγυρτήσῃ θά ἐγίνετο μέγας πολιτικός. Ἀλλ' ὁ κ. Ζαΐ-

μης, ὁ σεβόμενος πάντοτε τὸν ἑαυτὸν του, ὠμίλησε καὶ πάντοτε εἰλικρινῶς. Εἰλικρινῶς καὶ διὰ τὸ μακεδονικὸν ζήτημα τίς προάλλες, τόσον ὥστε νὰ παρεξηγηθῆ. Σπολλάτῃ λοιπόν!

«Πιστεύομεν εἰς ἕναν Ζαΐμην καὶ τίποτε περισσώτερον». Ὁ κ. Ρώμας ἐξιτιμήθη γιὰ τὴν εἰλικρινήν. Ὁ κ. Ζαΐμης παρεξηγήθη. Ὁ κ. Ρώμας δὲν παρεξηγήθη καὶ αὐτὸ τῶφρεν ἡ περίστασις. Ἀλλὰ Ζαΐμης καὶ Ρώμας εἶνε ἐντελῶς τὸ ἴδιο· ἀμφότεροι εὐσεβεῖς, εὐσυνείδητοι, θαρραλέοι, συστηματικοί.

Τί σημαίνει ἂν ὁ κ. Θεοτόκης προσποιεῖται τὸν εὐγενῆ τοῦ μεσαίωτος. καὶ τί ἂν ὁ κ. Ράλλης πασιζῇ νὰ μᾶς πάρῃ τὸν ἀέρα; Τί σημαίνει ἂν οἱ δύο αὐτοὶ (καὶ ἄλλοι μα' ἴ. γιατί ὄχι; Ὁ κ. Νώντας Ντεληγιάννης. ὁ κ. Μαυρομιχάλης καὶ ἄλλοι) ἀλληλοδιαδόχως καὶ ἐξ ἀπρόοπτον καταλάβουν τὴν ἐξουσίαν. Τί σημαίνει; Ὑπάρχει ὅμως μία ἐκλεκτὴ μερίς εἰς τὸ ἔθνος, εἰς τὴν ὁποίαν θέλομεν ν' ἀνήκωμεν κ' εἰσεῖς, ἡ ὁποία ἐπιθυμεῖ νὰ ἴδῃ κάποτε τὴν πλειονοψηφίαν εἰς τὸν κ. Ζαΐμην. ἴσως αὐτὸ ν' ἀπομεινῇ ἕνα ὄνειρον—τὸ ἴδιο μᾶς κάμει. Τότε θά 'πῆ διὰ τὸ Ζαΐμης ἐγεννήθηκε ἐξῶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν του.

Τατὸί 15 Ἰουν.

Σ. Σ.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΕΧΑΓΙΑ

Ὁ θάνατος τῆς Καλλιόπης Κεχαγιά· ἕνας θάνατος, ὁ ὁποῖος θά ἤθελα νὰ συγκινήσῃ ὅλον τὸν δηθετικῶς ἢ πραγματικῶς ἐργαζόμενον κόσμον ὑπὲρ τῆς γυναικείας μορφώσεως. Ὁχι στεφάνους καὶ φυλλοδακρύσματα καὶ φιλοσοφικά διὰ τὴν ζωὴν πορίσματα—τὰ αἰώνια ποῦ παρακολουθοῦν ἕνα θάνατον,—ὄχι διὰ τὴν ἀπλὴν σύμπτωσιν τῆς ζωῆς τῆς λευκῆς μορφῆς, ἀλλὰ συγκινήσῃν διὰ τὴν δρᾶσιν τῆς γυναικὸς τὴν σθεναρωτάτην, ποῦ ἐπάλασε καὶ ἐνίκησε καὶ ἀφῆκε σημάδια, τῶν ὁποίων ἐμεῖς οἱ νεώτεροι ἀπολαμβάνομεν τ' ἀγαθὰ ἀποτελέσματα. Μᾶς ἐμύρφωσε.

Ὁ τόπος δὲν εἶνε κατάλληλος, οὔτε εἰμεθα προπαρσκευασμένες διὰ νὰ κρίνωμεν τὸ ἔργον της. Θέλομεν ὅμως νὰ εἰπώμεν, ὅτι εἰς τὸ ἔργον της ἐκλείνει τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν, καὶ ἦτο ἀπηλλαγμένον ἀπὸ τὰ ἐπικίνδυνα χειραφετητικὰ ὄνειροπολήματα.

Εἰσεῖς οἱ νεώτεροι, ποῦ ἀτενίζομεν πρὸς ἕνα φωτεινότερον σκοπὸν καὶ ποιητικὸν πρέπει μὲ ἀληθεῖσιν κατάνυξιν—ὡς πρὸς μίαν Ἀγίαν νὰ προσέξωμεν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀπελευθέρσεως λευκῆς μορφῆς μὲ τὰ κατάλευκα μαλλιά, πρῶ μᾶς ἄνοιξε νέους δρόμους καὶ ἐσκόρπισε νέαν ζωὴν εἰς τὸν κύκλον τῆς γυναικείας παιδαγωγικῆς δράσεως.

Ἐκείνη, ἡ ὁποία θά εἰμποροῦσε νὰ φορῇ τὸ διδακτικὸν σάλι, εἰργάσθη διὰ νὰ τὸ πετάξῃ ἀπὸ τοὺς ὤμους τῶν νεωτέρων ἄδιαφορον τώρα, ἂν, ὅπως παρετήρησεν ὁ κ. Ἀρ. Κουρτίδης, μερικοὶ τὸ ἐπέταξαν ἀπὸ τοὺς ὤμους, διὰ νὰ τὸ φοροῦν ἀκόμη εἰς τὸ μυαλό των.

Ὁ Χρόνος ποῦ ἀφαιρεῖ πάντοτε καὶ συντρίβει τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς δειλοὺς καὶ σαράνει τὰ ἰδανικά, δὲν συνέτριψε τὴν λευκὴν μορφήν, ἡ ὁποία μὲ τὸ σθένος καὶ τὴν δύναμιν ἐκείνην ποῦ χαρακτηρίζει τοὺς Ἐκλεκτοὺς καὶ τοὺς Προνομιούχους, ἐβάδισεν ἀνάμεισ' ἀπὸ τὴν τριχυμίαν τῆς ζωῆς—ἴση πρὸς ἴσην—καὶ ἐγνωρίσε νὰ διαφυλάξῃ μέχρι τέλους εἰς τὴν ψυχὴν της τὴν χάριν καὶ τὰ ὄνειροπολήματα τῆς Νεότητος, ποῦ εἰς τοὺς μικροὺς φυλλοροοῦν τόσον εὐκολα.

Ἐκείνη, καὶ ἡ ἄλλη μορφή, ἡ ἐργατικωτάτη κυρία Λασκαρίδου εἶνε αἱ μόναι. αἱ ὁποῖαι ἐτίμησαν καὶ τιμοῦν—χωρὶς καμμίαν συγκατάβασιν—τὸ φύλον μας, τὸ ὁποῖον.—τουλάχιστον εἰς τὸν τόπον μας,—ἔχει πολὺ ἀδύνατα τὰ χέρια διὰ τὰ μεγάλα καὶ ποιητικὰ ἔργα.

Διὰ τοῦτο αἰσθάνομαι τώρα καὶ θά αἰσθάνωμαι πάντοτε—μίαν κατάνυξιν—ὡς πρὸς μίαν Ἀγίαν—διὰ τὴν λευκὴν Μορφήν μὲ τὰ κατάλευκα μαλλιά, ποῦ ἀπῆλθε μὲ τὸ γῆρας εἰς τὸ σῶμα καὶ τὴν χάριν τῆς Νεότητος εἰς τὰ μάτια τῆς ψυχῆς της.

Τατὸί

Αἰμυλία Κούρτελν

Η ΠΑΡΑΚΜΗ

Μία τέχνη και μία λογοτεχνία τόσο μακράν από την μουσικήν ψυχὴν τῶν πραγμάτων, ὥστε νὰ εἶνε ἀτέχνια μᾶλλον. Τόσον ὑπέρτερι τοῦ γλωσσικοῦ ζήτηματος ὥστε νὰ καθίσταται θεματογραφία. Τόσον φλύαρη καὶ φωναστική ὥστε νὰ γίνονται πολυλογία. Μία τέχνη χωρὶς κατεύθυνσιν ποῦ δὲν προέρχεται ἀπὸ καμμίαν συνείδησιν, περισσότερο ἀπὸ ἀσυνείδησιν. Ἡ ποίησις: στιχομυθία ἀπὸ τὰ ἐρωτικά ἐπιστολάρια ἀπέραντη ὀμφαλοσκοπία. Τὸ διήγημα συνθηματικὴ ἠθογραφία ποῦ σχετίζεται περισσότερο μὲ τὴν ἐπιστήμην τῆς λαογραφίας παρά μὲ τὴν τέχνην. Κάθε φιλοσοφικὴ πνοὴ μακράν μας. Κάθε ἀφιλοσόφητη μικροκακία εἶνε μέσα στ' ἄδυστά μας.

Αἱ ἐξαιρέσεις; Ἀλλὰ δὲν ὀμιλῶ διὰ τὰς ἐξαιρέσεις. Θέλω νὰ χαρακτηρίσω ὀλιγόλογα καὶ γενικῶς τὴν παρακμὴν.

Ὁ Σολωμὸς ὕστερ' ἀπὸ ὀλίγον καιρὸν συμπληρῶνει πεντηκονταετηρίδα ἀπὸ τὸν θάνατόν του. Δὲν ἐπιρριχόμεθα εἰς τὴν θέσιν νὰ τὴν ἐορτάσωμεν ἐπαξίως. Διότι ἂν ἡδυνάμεθα θ' ἀντετάσαμεν τώρα μίαν σεμνὴν πανηγυριν πρὸς τὴν κωμωδίαν ποῦ ἐξύφαναν πρὸ ὀλίγων χρόνων εἰς βάρος τῆς μνήμης τοῦ ἀνδρὸς ὁ νῦν ἠλεκτρόπληκτος Μυστριώτης καὶ ὁ τότε ὑποῦ γὰς τῶν Ἐσωτερικῶν. Ἀλλ' ἄς ἀφήσωμεν τὰ ὄνειρ' αὐτὰ τῶν θερινῶν τόρα δειλινῶν ἢ νυκτῶν. Ὁ Σολωμὸς εἰσερχόμενος καὶ χωρὶς κανένα θόρυβον εἰς τὴν ψυχὴν μας ἀπὸ θόρυβος εἶνε κάθε πανηγυρισμὸς—θὰ μας ἐνστάλαξε κάποιον ποσὸν ἰδανικοῦ, τέχνης, ἠθικῆς ἐθνικῆς κατευθύνσεως.

Διότι τί νομίζετε—δὲν ὀμιλῶ διὰ τὰς ἐξαιρέσεις—: Ἡ παρακμὴ ἢ σημειρὴ εἶνε φοβερωτέρα τῆς ἐμφανισθείσης εἰς τὸ 62 καὶ ἀμέσως μετὰ. Ἡ ἰδία ἀγάπη τῶν ρητορευμάτων. Ἡ ἀπομάκρυνσις ἰδία ἀπὸ κάθε θετικὸν πόθον. Ἀπὸ κάθε συνείδησιν. Καὶ τὰ πρόσωπα τὰ ἐκπροσωποῦντα τὴν παρακμὴν ἐπικινδυνότερα. Καὶ ἡ παρακμὴ εἰς μεγαλητέραν ἀναλογίαν. Καὶ ὀλιγωτέρα ἀποφασιστικότης τόρα. Καὶ περισσοτέρα μοιρολατρία. Καὶ εἰδωλολατρία ἄλλη τόση.

Ἐρχου καὶ ἴδε. Ἡ λογοτεχνία περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴν συνταγματολογίαν χρωσκημένην Χρωσκημένην ἢ κριτικὴν τοῦ κ. Παλαμᾶ ἢ μὴ ὑπηρετοῦσα τὴν τέχνην ἀλλὰ τὴν κλίκαν καὶ τὸ γλωσσολογικόν. Τὸ διήγημα τοῦ κ. Καρκαβίτσα μὲ τὸν Ἀρχαιολόγον «γλωσσολογικόν, ἀνθελληνισμὸς, καὶ γεωργολογικοπολιτικὴ προπαγάνδα». Χωρὶς νὰ εἶνε καὶ τέχνη. Τὸ μυθιστόρημα; Θεματογραφία γλωσσικὴ μὲ τ' ἀπογεύματα τῶν ἐγκυκλοπαιδικῶν μας γνώσεων. Ὁ κ. Ψυχάρης. Ἡ ποίησις; Ὁ μικροκαρῆς ὀμφαλισμὸς τοῦ Πορφύρα, ἢ στιχρὰ κοκετταρία τοῦ Μαλακάση, ἢ ἑμμετρος φλυαρία τοῦ Πετροδοσιλικοῦ. Οἱ ἀχνοί, τὰ σύννεφα, οἱ ἄτμοι, ὠμέ, ἄλλοι, ἄχ—βάχ, ἢ κενότης καὶ καμμία καινότης, ὁ ὁδοστρωτήρ ἐπάνω ἀπὸ τοὺς στίχους, τὸ 7 καὶ 8, τὸ 8 καὶ 7 τοῦ δεκαπεντασυλλάβου, τ' ἀποσιωπητικά, τὸ ἠλεκτρικὸν κωδώνισμα τῆς ἰνότητος τὰς περισσοτέρας φορές ρίμας, τὰ ποιήματα μὲ «τίς ταντέλλες, τίς κορδέλλες, τὰ μαντηλάκια, τὰ βιολάκια» τοῦ κ. Πορφύρα, ἢ ἀσέβεια ἐπὶ τῆς Ἱριγενείας καὶ τοῦ Φάουστ τοῦ Πετροδοσιλικοῦ, τὰ κουταβάκια ποιήματα τοῦ κ. Μαλακάση ἔπειτα, ἔπειτα

Ἡ ἄρνησις.

Ἐάν ἐμεῖς οἱ νεώτεροι δὲν μισήσωμεν τὸν ὀμφαλισμὸν, δὲν ἀγαπήσωμεν τὴν γλώσσαν ἀποῦ μισήσωμεν τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, δὲν χωρίσωμεν τὴν τέχνην ἀπὸ τὴν λαογραφίαν καὶ τὴν κριτικὴν ἀπὸ τὴν λιβελλογραφίαν, ἐάν δὲν προσοικειωθῶμεν τὴν μουσικὴν ψυχὴν τῶν πραγμάτων, ἐάν ὁ Σολωμὸς δὲν βασιλεύσῃ μέσα μας, ἐάν ἡ τέχνη τῶν μεγάλων Ἑλληνικῶν ἐποχῶν δὲν μᾶς γείνη ἀγαπητὴ ὅσον χρειάζεται, ἡ τέχνη εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ ἔχη τὴν ἀξίαν ποῦ ἔχει τὸ πολιτεῖμα, ἢ διοίκησις καὶ δλ' ἢ σύγχρονή μας ἱστορία. Καὶ πρὸς τοὺς μεθυσμένους ἀπὸ τὴν ἄγνωσιν λέγετε μαζί μὲ τὸν προφήτην «Οὐαὶ οἱ μεθύοντες ἀνεὺ οἴνου».

Ἀριστεὸς Καμπάνης

* Σ. τ. Δ. Α. Ἡ γνώμη εἶνε ἀτομικὴ τοῦ γράφοντος.

ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ . . .

Αὐτὸν τὸν μῆνα ἐπλημμύρισε τὸ γραφεῖον μας ἀπὸ νέα βιβλία ποῦ μᾶς ἐστάλησαν γιὰ νὰ κρίνομεν. Ὁ Λίβας καὶ ἡ σκόνη ἔχουν μεγάλη συγγένεια μὲ τὴν παραγωγικότητα αὐτὴν. «Ὁ κ. Ἰ. Κ. Βουλοδημῶς» δρᾶμα εἰς πράξεις τέσσαρας ὑπὸ τοῦ κ. «Ὁ πόνος μᾶς ἐνώνει». Πρόλογος ὁ κ. Νικ. Ἰ. Λάσκαρης καὶ ὑπόλογος πάλιν ὁ κ. Νικ. Ἰ. Λάσκαρης καὶ τὸ νοήμον κοινόν. Νούμερο δεύτερο. Πασχαλινὴ Ἐπετηρὴς ὑπὸ Τέλλῃ Χρυσανθέμου. Ἐνας προλογικός λιγάκι τσακπίνικος καὶ στὸ φυλλομέτρημα τὰ ἴδια τῆς συχωρεμένης. Εὐσέβεια πουμενά. Εἰκόνα γνωστοῦ ξένου ζωγράφου παρελαύνει ὡς μία πειραϊκὴ καλλονή. Μὰ τί σοῦ φταίει ὁ ἄλλος νὰ τοῦ δημοσιεύσῃ ποιήματά του ποῦ ἔχει ξεχάσῃ καὶ δὲν ἔχει καμμιά ὄρεξι νὰ τὰ ξαναθυμῆθῃ; Ὁ Φιλυρᾶκος τὰ φταίει τελοσπάντων ὄλα! Ἐν τῷ μεταξύ λαυθάνομεν καὶ ἕνα καταστατικὸν μιᾶς Ἐταιρείας τῶν Γραμμῶν καὶ Τεχνῶν ἰδρυθείσης ἐκ τοῦ προχείρου ἕκ τινων φιλομούσων καὶ φιλοπροόδων νέων πρὸς ἀντίδρασιν τῆς ἄλλης Ἐταιρείας τῆς Ἐθνικῆς Γλώσσας. Ὁ νεαρὸς κ. Χ. Χρηστοβασιλῆς ποιητῆς, δραματικὸς συγγραφέας καὶ δημοσιογράφος ὅπως αὐτογράφεται στὶς κάρτ-ποστάλ ποῦ κυκλοφοροῦν εἰς τὰ πρόχειρα μαγαζάκια τῶν ἀθηναϊκῶν δρόμων, εἶνε ταμίας τῆς Ἐταιρείας αὐτῆς. Νούμερο τέταρτο. Κι' ὁ κ. Κώστας Μιχαηλίδης, Μικρασιάτης δὲν παρέλειψε νὰ μᾶς στειλῇ τὴν ἀγγελίαν τοῦ νέου καταστήματός του. «Κουζίνα τῆς Ανατολῆς» ὁ τίτλος. Ὑπόσχεται καθαριότητα καὶ περιποίησην. Ὁρατοῦ καιροῦ!

Τὸ μόνο βιβλίον ποῦ μᾶς ἐλύπησεν εἶνε ἡ Χία Εὐφροσύνη τοῦ Γερασίμου Μαυρογιάννη, Κεφαλληνος. Δὲ διαβάξεται ἀλλοίμονον οὔτε. Κρίμα, ποῦ ὁ Μαυρογιάννης ἔγραψεν ἄλλοτε ἐκεῖνο τὸ ὄρατο ποίημα «ὁ Ναυτῆς τοῦ Ἴονιου».

Μ. Τ.

///

Καὶ συνεχίζομεν. Ὅριστε κι' ὁ Τυμφορηστὸς=Δημ. Σ. Παπαδόπουλος, δικηγόρος, ὁ ὁποῖος ἀντὶ νὰ καθίσῃ στὸ Καρπενῆσι νὰ ἐξασκήσῃ τὸ ἐπάγγελμά του, ἦρθε στὴν Ἀθήνα νὰ γράψῃ ποιήματα. Μᾶς ἔστειλε τὸ ὑπερχλισεῖλλον βιβλίον του μὲ τὰ «Τ' ἀγοῦδια τῆς Κουταμάρας». Ὁ κ. Δικηγόρος εἶνε καὶ tres commeil faut, νέος τοῦ συρμοῦ κι' ἔχει τὴν ἀγαθότητα χωρὶς οὔτε κἄν νὰ μᾶς γνωρίζῃ νὰ μᾶς ἀριερώνη καὶ στίχους τοῦ Ὁ κ. Τυμφορηστὸς ζημιώνει τὸν ἑαυτόν του νὰ μᾶς θεωρῇ συναδέλφους τοῦ ὅπως τὸν κ. Μισαηλίδην κ τ.λ. Μεγάλῃ του συγκατάθεσις αὐτῇ! Ἀλλὰ μὲ ὅλα αὐτὰ δὲν ἀποκλείεται νὰ πιστεῦναι κανεὶς πὼς ὁ κ. Δ. Σ. Παπαδόπουλος ἔχει μεγάλην δόσιν βλακειάς, μωρίας καὶ ἠλιθιότητος. Καὶ τώρα πιά ἄς πᾶν νὰ ἐξασκήσῃ τὸ ἐπάγγελμά του στὸ Καρπενῆσι καὶ νὰ μὴν εἶνε καὶ τόσο ρωμαντικὸς ὁ κύριος δικηγόρος καὶ Τυμφορηστὸς καὶ κ. Δημ. Σ. Παπαδόπουλος.

Α. Κ.

///

Ὁ κ. Δ. Ταγκόπουλος δισυθυνητὸς τοῦ Νουμᾶ ὑβρίζει ὡς ἀγράμματον, ἐκβιαστὴν καὶ ἄτιμον κάθε ἀνθρώπον ποῦ δὲν θαυμάζει τὸ δρᾶμα του. Καὶ αὐτὸ ἰσχυρίζεται πὼς τὸ ἀπαιτεῖ ἡ Νέα Σχολὴ τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ταγκόπουλος ἀκολουθεῖ. Ἐμεῖς ἐξακολουθοῦμε νὰ πιστεύωμεν ὅτι τὸ δρᾶμα τοῦ κ. Ταγκοπούλου δὲν εἶνε μεγαλοφυῆς καὶ ὅτι ὁ κ. Ταγκόπουλος ἀκόμη δὲν ἔγινεν ἴψεν τῆς Ἑλλάδος ἂν καὶ εἰς τὸ μέλλον ἤμπορῇ κάλλιστα νὰ γίνῃ sic). Δὲν καταγγέλλομεν τὸν κ. Ταγκόπουλον, οὔτε τὸν δέρομεν, οὔτε τοῦλάχιστον τοῦ ἀνταποδίδομεν τὰ ἴσα ὑβρίζοντες τον προσωπικά. οὔτε τοῦ χαλάμε τὸ ὄνομα, ἐνῶ μπορούσαμε ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ κάνομεν. Ἀπ' ἐναντίας μάλιστα συγχωροῦμε τὴν παιδικὴν παραφορὰν του, ἄλλη μιά φορά καὶ τὸν διαβεβαίωνομεν ὅτι διὰ τὸ πρόσωπόν του ἔχομεν τὴν ἀρίστην ἰδέαν καὶ τὸν θεωροῦμεν ὡς ἕναν μέγαν τίμιον ἀνθρώπον, μόνον ποῦ ἐξακολουθοῦμεν νὰ νομίζωμεν, ὅτι τὸ δρᾶμα του εἶνε ἀστειότατον.

Σς.

ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ

Ὅπως πέρυσι ἔτσι κ' ἐφέτος. Τὰ θεάτρα εἶναι πολλά καὶ βρίσκονται σὲ κρίση. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ πρωτάνοιξαν ἀκοῦμε νὰ συγχολέγεται αὐτό, χωρὶς ὁμως νὰ συγκινή καὶ πολὺ τὸ Ἀθηναϊκὸ κοινόν. Μὰ τί κοινόν, ἀλήθεια, αὐτὸ τῶν θεάτρων μας! Ἐγὼ τὸ βρίσκω θαυμάσιο. Τὰ δέχεται ὅλα (τὰ θεατρικὰ ἐνωῶ) ὅπως τοῦ τὰ δώσουν, δίχως νὰ δείξη τὴν παραμικρὴ στενοχώρια ἢ εὐχαρίστηση. Μὰ καὶ τί; εἶναι τὰχα ἀνάγκη νὰ σκάση γιατί συγγραφεῖς καὶ μεταφραστὲς καὶ ἡθοποιοὶ ταίριαζαν μὲ τέτοιον τρόπο, ποῦ νὰ καταντήσουν τὸ θέατρο σὲ σημεῖον, ὥστε ἡ ζωὴ του νὰ μὴν ἔχη καμμιά σχέση μὲ τὴν καθημερινή μας ζωὴ; Οἱ ἡθοποιοὶ δὲν παύουν βέβαια νὰ παραπονιῶνται, ὅτι τὸ κοινὸν δὲν ἐννοεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴ σκηνὴν ποῦ γι' αὐτὸ μαραίνεται, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά τὸ κοινὸν—δὲν κί' ἂν καμώνεται τὸν ἀδιάφορο—ἐρχεται καὶ στιγμὴν ποῦ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ψιθυρίζει, ὅταν βίγῃ τὸ μάτι του ἀπὸ τὸν στῆ προγράμματα: «Μμ!... πάλε τὰ ἴδια. Ἀπελπισία κ' ἐφέτος». Καὶ ἀνάμεσα σὲ ἡθοποιούς καὶ κοινὸν στέκονται οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ μεταφραστὲς γιὰ νὰ δυναμώσουν τὴν τέτοια κατάστασιν. Οἱ πρῶτοι παρουσιάζουν στοὺς θιασάρχους ἔργα ποῦ τοὺς ἀναγκάζουν νὰ ἐμπιστευτοῦν τὴν ἐπιτυχίαν τῆς εἰσπραξέως στὸν «Ἀγαπητικὸ τῆς Βοσκοπούλας» ἢ στὴν «Τύχη τῆς Μαρούλας», καὶ νὰ στραβοκοιτάζουν καὶ ὅποιο ἔργο μπορεῖ νὰ εἴξῃ κάτι. Οἱ δεῦτεροι ξεδιαλέγουν γιὰ μετάφρασιν ὅ,τι μπορεῖ νὰ εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὸ «Σιδηροδρομικὸ Ἐπιθεωρητὴ» ἢ τοὺς «Ἐρωτες τῆς Κλεοπάτρας» ἢ τοὺς «Σύζυγους τῆς Λεοντίνης» ποῦ ὅπως μᾶς λέν τὰ προγράμματα θάχουν κ' ἐφέτος τὰ πρωτεῖα.

Οἱ ἡθοποιοὶ ἕκασταν θιάσους ὅπως-ὅπως, ζητοῦν ἔργα καλὰ καὶ παίζουν τὰ χειρότερα. Οἱ συγγραφεῖς παραπονιῶνται ὅτι δὲν τοὺς ἐκτιμοῦν οἱ ἡθοποιοὶ καὶ γράφουν ὅ,τι δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ παιχθῇ. Οἱ μεταφραστὲς γυμνάζονται στὰ Γαλλικὰ καὶ μεταφράζουν ὅ,τι βροῦν, κάνοντας τὴν εὐκολίαν τοὺς οἱ ἄνθρωποι. Τὸ κοινὸν δείχνει πῶς θέλει θέατρο, δὲν πηγαίνει: τὰ θάνει μὲ τοὺς ἡθοποιούς, καὶ συζητᾷ πολιτικά. Καθὼς βλέπετε, ὅλα αὐτὰ κάνουν τόσες παράδοξες ἀντιθέσεις, ποῦ φυσικὰ κατασταλάζουν στὴν ἀλήθειαν, ποῦ τὴν ξεθαψαν οἱ σοφώτατοι χρονογράφοι τῶν ἑφημερίδων, ὅτι τὸ θέατρον γιὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους δὲν μᾶς ἔγινεν ἀκόμη ἀνάγκη. Τὸ συχνογράφουν οἱ ντιλετάντηδες χρονογράφοι ἔτσι σὰν ἀπλὸ φαινόμενον, ὅπως θᾶγραζαν τὶς σνέψες τοὺς καὶ γιὰ μιὰ δολοφονία ἢ μιὰ ἀπαγωγὴ, ὅπως μποροῦνε νὰ γράψουν ὅτι πρέπει νὰ παρασταθῇ κί' ἐφέτος τὸ «Μυστικὸ τῆς κοντέσας Βαλερίνας» τοῦ κ. Ξενοπούλου γιὰ νὰ μάθουμε ποιὸ εἶναι τὸ μυστικὸ τῆς, ἢ νὰ μᾶς γνωρίσῃ τὴν πνοὴν τῆς ἀλήθειας—δική σας δὲν εἶναι ἡ ἀνακάλυψις αὐτῆ κ. Νιρβάνα;—ὅπως γράφουν κάθε τόσο ὅτι ἡ «Κατοχὴ» τὸ νέο δραματικὸν ἔργο τοῦ κ. Βώκου θὰ εἶναι ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐφετεινῆς θεατρικῆς περιόδου, ἀφοῦ τὸ θαυμάζῃ κί' ὁ κ. Νίκος Σπανδωνῆς. Καὶ οἱ περισσότεροὶ Ἀθηναῖοι γιὰ νὰ μὴ διαφεύσουν τοὺς χρονογράφους ὅτι ἔχουμε θεατρικὴν περίοδο κί' ὅτι δὲν συγχινοῦνται γιὰ τὴν παράστασιν τῆς «Κατοχῆς», περνοῦν τὶς βραδιὰς τοὺς στὸν Καραγκιόζην καὶ στοὺς Κονιτσιώτην—πῶς σᾶς φαίνονται αἱ παράστασές του κ. κ. λόγοι τῆς Δεξιαμενῆς;—ἢ παρακολουθοῦν τὸν κινηματογράφον στὴν πλατεῖα τοῦ Συντάγματος κί' ἀρίνου ἡθοποιούς, συγγραφεῖς καὶ χρονογράφους νὰ διασκεδάζουν σὲ στενωπὸ οἰκογενειακὸ κύκλον καὶ νὰ ψάχνουν νὰ βροῦν τὴν αἰτίαν γιατί τὸ θέατρο δὲν κάνει καλὰς δουλιὰς καὶ γιατί τὰ πῶσοτὰ εἶναι κατώτερα καὶ ἀπὸ τὴν δραματικὴν ἀξίαν τῶν ἔργων τῶν συγγραφέων καὶ τὴν ὑπόκρισιν τῶν ἡθοποιῶν.

Καὶ μ' ὅλα αὐτὰ δὲ διστάζουμε νὰ λέμε ὅλοι μας ὅτι τὰ θεάτρα βρίσκονται σὲ κρίση. Βλέπετε, ἔχουμε θέατρο καὶ φυσικὰ πρέπει νᾶχουν καὶ κρίση. Τὸ χεῖμῶνα ἡ κρίσις ἦταν στὰ θεάτρα τοῦ Παρισιοῦ, τὸ καλοκαίρι δὲν μπορεῖ νὰ νᾶναι καὶ στὰ θεάτρα τῆς Ἀθήνας. Γιατί ὅχι;

Ἱμπέριος

ΤΥΠΟΙΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΥΡΙΤΙΔΟΠΟΙΕΙΟΥ

ΧΗΜΙΚΟΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1882

ΕΤΑΙΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧΜΑΙ 3,000,000

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΧΡΥΣΟΥΝ
ΠΑΓΚΟΣ. ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΑΡΙΣΙΩΝ 1900ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΧΡΥΣΟΥΝ
ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΛΥΜΠΙΩΝ 1888
ΕΚΘΕΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ 1900

ΘΕΙΪΚΟΣ ΧΑΛΚΟΣ ΕΙΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΑ

Χημικῶς καθαρὸς ἐκ μεταλλικοῦ χαλκοῦ καὶ θεϊκοῦ ὀξέως ἐκ θείου τῆς Μήλου ἀνώτερος παντὸς εἰσαγομένου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἰς τιμὴν εὐθηνότεραν.

ΑΝΤΙΠΕΡΟΝΟΣΠΟΡΙΝΗ

Παρασκευάσμα ἀλάνθαστον κατὰ τοῦ Περονόσπορου, ἀναλυθὲν ὑπὸ τοῦ Γεωπονικοῦ Χημείου καὶ ἐγκριθὲν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ὡς καταλλήλοτερον καὶ εὐχρηστότερον παντὸς ἄλλου παρασκευάσματος.

Ἡ ἀντιπερονόσπορινη κατασκευάζεται ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Γεωπονικοῦ τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, παρὰ τοῦ ἡμετέρου ἐργοστασίου εἰς κόνιν καὶ ἐμπεριέχει 60% θεϊκὸν χαλκὸν χημικῶς καθαρὸν ἢ κόνιν αὕτη διαλύεται ἀκαριαίως καὶ τελείως, δὲν φράσσει οὐδὲ φθεῖρει τοὺς ψεκαστῆρας, προσκολλάται ἐπὶ τῶν φύλλων χωρὶς νὰ παρασύρῃται ὑπὸ τῆς βροχῆς καὶ ἐνεργεῖ κατὰ τοῦ περονόσπορου ἀποτελεσματικώτερον τοῦ συνήθους ἀσβεστοῦχου πολτοῦ χωρὶς νὰ βλάπτῃ τὰ τρυφερὰ φύλλα τῶν ἀμπελων.

Πᾶσα ἄλλη σκευασία φερομένη εἰς τὸ εμπόριον εἰς κόνιν ὑπὸ διάφορους ὀνομασίας καὶ μὴ ἐμπεριέχουσα τὰ συστατικὰ τοῦ ἀνωτέρου παρασκευάσματος οὐδὲν φέρει ἀποτέλεσμα κατὰ τοῦ περονόσπορου.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σ. 132 στ. 4ος ἀντί: Ἀπὸ τότε ἔπρεπε πάλι στὴν πάλιν παλιά, ἀνάγνωσε: Ἀπὸ τότε ἔπρεπε πολλὴ στὴν παλιά. Σ. 155 στ. 2ος ἀντί φωτικῆς: φωτικῆς Σ. 157 στ. 2ος ἀντί: προαιωρίων: προαιωρίων. Στ. 18ος ἀντί φέσιν: θέσιν. Στ. 25ος ἀντί διαπερασνικὴν. διαπεραστικὴν. Στ. 32ος ἀντί: ἐκίθισαν, ἐκίθισαν. Στ. 37ος ἀντί: ἔγγονος, ἔγγονος. Σ. 158 στ. 28ος ἀντί: καὶ ἐν μόνον, ἢ ἐν μόνον. Σ. 159 στ. 29ος ἀντί: Ἐργάσθητι. Ἐργάσθητι. Σ. 62 στ. 19ος ἀντί μακροτέρων, μακροτέρων. Σ. 169 στ. 20ος ἀντί: κερσορτός, κιορσορτός.

ΑΚΡΙΤΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ—ΟΔΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ 32

Διευθυντής: Σ. ΣΚΙΠΗΣ

Γραμματέυς: Δ. ΤΖΕΡΑΧΗΣ

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ

— 'Η συνδρομή τοῦ «'Ακρίτα» εἶνε, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως, προπληρωτέα—'Οσοις τυχὸν δὲν συμμορφωθῆ πρὸς τὸν ὄρον αὐτὸν παύει νὰ θεωρῆται συνδρομητής.

— 'Η συνδρομή ἀποσιέλλεται ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ «'Ακρίτα», 'Αθήνας—Πλουτάρχου 32, δι' ἐπιταγῆς ἢ συστημένης ἐπιστολῆς.

— Οὐδεμία αἰτησις ἐγγραφῆς λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἂν δὲν συνοδεύεται ἀπαρεγκλίτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς.

— Οὐδεμία ἀπόδειξις πληρωμῆς ἀναγνωρίζεται ἄνευ διπλοτύπου φέροντος τὴν σφραγίδα τοῦ «'Ακρίτα» καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Διευθυντοῦ ἢ τοῦ Γραμματέως.

— 'Ολίγοισι ἐναπομείναντες τόμοι τοῦ «'Ακρίτα» τοῦ παρελθόντος ἔτους πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον μας καὶ εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς 'Εστίας. *'Αδειοι ἔσωτ. δρχ. 10, ἔξωτ. φρ. 12. Δεμένοι ἔσωτ. δρχ. 13, ἔξωτ. φρ. 15. 'Αποσιέλλονται ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν.

'Αντιπρόσωπος τοῦ «'Ακρίτα» εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον εἶνε ὁ κ. Κ. Κορακάκης ἐν Καῖρω. 'Ιδιαιτέρως μόνον εἰς τὸ Π. Σαῖτ, ὁ κ. Γρ. Καχομανώλης.

'Αγγέλεται κάθε νέον βιβλίον, ἀντίτυπον τοῦ ὁποίου σταλῆ εἰς τὸ γραφεῖον μας.

ΠΡΟΣΕΧΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

'Ηλία Τσιτσέλη. 'Ιούλιος Τυπάλδος, μελέτη περὶ τοῦ ποιητοῦ συνωδουμένη μετὰ θαυμασίας εἰκόνας του.

Δ. Καλλιμάχου. Οἱ νέοι μάρτυρες τῆς ἐθνικῆς ἰδέας.

Α. Καμπάνη. 'Ο Βύρων καὶ ὁ Σολωμός.

Γ. Σ. Ζουφρέ. 'Ο Οὐγολίνος ἀπὸ τὴν Κόλκσιν τοῦ Δάντε.

Π. Νιρβάνα, διηγήματα.

Δ. Δεβάρη. 'Ο 'Εφτάφυχος, διήγημα.

'Αντρέα Λασκαράτου. Τ' ἀπομνημονεύματα ἐνὸς Γαιδάρου, διήγημα ἀνέχδοτον 'Αποχαιρετισμός. *'Αγιοι 'Αναργυροί, ἀνέχδοτα ποιήματα.

*'Αγι Θέρου. Μεταφράσεις ξένων ποιημάτων.

'Ι. 'Ιωαννίδη, Βοσπορίτη, ποιήματα.

Μεταφράσεις τῶν: *'Εμερσον, Λεοπάρδη, Μολτατούλη, Πολ-Φόρ, Μποντε-λαίρ. *'Ερντερ, Νοβάλις, Βύρωνος, Σέλεύ, Δ' 'Ανούτζιο κ.λ.π.